



**T.C.
ESKİŞEHİR OSMANGAZI ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
HEMŞİRELİK ANABİLİM DALI**

**ÜNİVERSİTE SON SINIF ÖĞRENCİLERİNİN
ÇOCUK SAHİBİ OLMA İSTEĞİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

NURGÜL ŞİMAL

**DANIŞMAN
Doç. Dr. ELİF GÜRİSOY**

2019



**T.C.
ESKİŞEHİR OSMANGAZI ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
HEMŞİRELİK ANABİLİM DALI**

**ÜNİVERSİTE SON SINIF ÖĞRENCİLERİNİN
ÇOCUK SAHİBİ OLMA İSTEĞİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

NURGÜL ŞİMAL

**DANIŞMAN
Doç. Dr. ELİF GÜRİSOY**

2019

KABUL VE ONAY SAYFASI

Nurgül ŞİMAL'in Yüksek Lisans Tezi olarak hazırladığı "Üniversite Son Sınıf Öğrencilerinin Çocuk Sahibi Olma İsteğini Etkileyen Faktörler" başlıklı bu çalışma Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'nin ilgili maddesi uyarınca değerlendirilerek "KABUL" edilmiştir.

Tarih

29/05/2019

Üye: Doç. Dr. Elif GÜRİSOY (Danışman)



Üye: Doç. Dr. Kamile ALTUNTUĞ



Üye: Doç. Dr. Temmuz GÖNÇ ŞAVRAN



Üye: Doç. Dr. Ayfer AÇIKGÖZ



Üye: Prof. Dr. Nebahat ÖZERDOĞAN



Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun ... / ... / ... tarih ve ... / ... sayılı kararı ile onaylanmıştır.

(Ünvan ve İsim)

Enstitü Müdürü

ÖZET

Amaç: Bu araştırma üniversite son sınıf öğrencilerinin çocuk sahibi olma isteğini etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Gereç ve Yöntem: Aralık 2018–Şubat 2019 tarihleri arasında yapılan analitik bir araştırmadır. Araştırma, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Meşelik ve Bademlik Yerleşkesi'nde öğrenim gören ve araştırmaya katılmayı kabul eden 712 son sınıf öğrencisi ile gerçekleştirilmiştir. Veriler literatür bilgisi ve uzman görüşü doğrultusunda hazırlanan 47 soruluk veri toplama formu ile yüz yüze görüşme tekniği ile araştırmacı tarafından toplanmıştır. Verilerin analizi IBM SPSS Statistics 23 (Statistical Package for the Social Sciences) paket programı ile gerçekleştirilmiştir.

Bulgular: Öğrencilerin %48,9'unun kadın, %94,1'inin 25 yaş ve altı olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin %79,5'inin çekirdek aileye sahip, %63,2'sinin yaşamında en uzun süre il merkezinde yaşamış, annelerin %56,4'ünün eğitim durumunun ilköğretim ve altı, babaların %62,8'inin lise ve üzeri olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin %48,9'unun 2 kardeşe sahip olduğu ve %77,9'unun gelecekte çocuk sahibi olmak istediği saptanmıştır. Öğrenciler için ideal çocuk sayısı %61,8 oranında 2 çocuk, ilk kez çocuk sahibi olmak için ideal yaş aralığı %69,7 oranında 25-29 yaş arası olarak belirlenmiştir. Sadece çocuk sahibi olmak için evlenme fikrini kabul eden öğrencilerin oranı %13,5 olarak saptanmıştır. Öğrencilerin çocuk sahibi olmayı isteme nedenleri ile cinsiyet, aile tipi, en uzun süre yaşadıkları yer arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır ($p<0.05$).

Sonuç: Öğrencilerin çocuk sahibi olma isteğini etkileyen faktörler arasında ilk sırada psikolojik faktörler, ikinci sırada ise aile-evlilik hayatı ve soyun devamı faktörlerinin geldiği saptanmıştır. Öğrencilerin çocuk sahibi olma isteği üzerinde cinsiyet ve aile büyüklerinin baskısı faktörlerinin etkili olmadığı aksine öğrencilerin cinsiyet eşitliğini savunan bir tavrı olduğu tespit edilmiştir. Dikkat çeken diğer bir sonuç ise öğrencilerin bireysel ve sosyal hak kapsamında çocuk sahibi olmanın her bireyin kendi kararı olduğu yönünde verilen ifadelere büyük çoğunluğunun katılım sağlamış olmasıdır. Aynı zamanda öğrencilerin ekonomik özgürlüğüne kavuşmadan çocuk sahibi olmayı düşünmedikleri belirlenmiştir. Geniş aile tipine sahip ve en uzun süre yaşadığı yer köy olan öğrencilerin daha fazla sayıda çocuk istedikleri, erkek çocuk algısını daha yoğun yaşadıkları ve soyun devamı açısından çocuğun önemine daha çok inandıkları saptanmıştır. Çalışmada kır-kent ayrımı belirgin şekilde ortaya çıkarken, anne-baba eğitim durumlarının çocuk sahibi olma isteği üzerinde anlamlı etkisi olmadığı saptanmıştır.

Anahtar kelimeler: Çocuk sahibi olmak, üniversite öğrencileri, gençlik

SUMMARY

Aim: This research was conducted to determine the reasons why university senior students want to have children.

Materials and Methods: This descriptive study was carried out in Eskişehir Osmangazi University between December 2018 and February 2019. The research was conducted with 712 senior students who were educated at Eskişehir Osmangazi University, Faculty of Medicine and Bademlik campus and who agreed to participate in the research. The data were collected with a data collection form of 47 questions prepared in accordance with the knowledge of literature and expert opinion and face to face interview technique. Descriptive statistics were made by using SPSS 23.0 program in evaluating the data.

Results: It was determined that 48,9% of the students were female, 94,1% were 25 years and younger. 79,5% of the students were in the core family, 63,2% lived in the city center for the longest time in life, the education of the 56,4% of mothers, elementary and lower, and 62,8% of the education status of the fathers were high school and above has been identified. It was determined that 48,9% of students had 2 siblings and 77,9% wanted to have children in the future. The ideal number of children for students ratio 61.8% is 2 children, the ideal age range for the first time to have a child is determined to be between 25-29 years of age 69,7% rate. Only students who accepted the idea of marrying to have children were identified as 13,5%. There was a statistically significant correlation between the reasons that students wanted to have children and gender, family type, and where they lived for the longest time ($p < 0.05$).

Conclusion: Among the reasons that students wanted to have children was the first psychological, and second place, family life-lineage factors were determined. It was determined that the pressure of the family elders and the gender factors were not effective on the reasons why the students wanted to have children, unlike the students had an attitude towards gender equality. At the same time, it was determined that students did not want to have children without providing economic freedoms. It was found that students with extended family type and the village where they lived for the longest period naturally thought differently about the continuity of the children, the number of children, and the perception of boys.

Keywords: Having children, university students, youth

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

| | |
|---|-------------|
| KABUL VE ONAY SAYFASI | ii |
| ÖZET | iii |
| SUMMARY | iv |
| İÇİNDEKİLER | v |
| TABLolar DİZİNİ | vii |
| ŞEKİL DİZİNİ | viii |
| SİMGE VE KISALTMALAR DİZİNİ | ix |
| 1. GİRİŞ VE AMAÇ | 1 |
| 1.1. Problemin Tanımı ve Önemi | 1 |
| 1.2. Araştırmanın Soruları | 3 |
| 1.3. Araştırmanın Amacı | 3 |
| 2. GENEL BİLGİLER | 4 |
| 2.1. Aile ve Çocuk Kavramı | 4 |
| 2.2. Çocuk Sahibi Olmanın Önemi | 6 |
| 2.3. Bireylerin Çocuk Sahibi Olma Nedenleri..... | 7 |
| 2.3.1. Toplumsal statü/ prestij kazanmak..... | 7 |
| 2.3.2. Soyun devamını sağlamak | 9 |
| 2.3.3. Anneliği/babalığı kutsal görmek..... | 9 |
| 2.3.4. Eş ve aile büyüklerinin baskısı/isteği..... | 10 |
| 2.3.5. Yaşlılıkta destek/ gelecek garantisi sağlamak..... | 11 |
| 2.3.6. Erkek çocuğun getireceği konumdan faydalanmak..... | 12 |
| 2.3.7. Kuma gelmesini önlemek | 13 |
| 2.3.8. Aile işlerini yapacak insan gücü sağlamak..... | 14 |
| 2.4. Ülkemizde Yapılan Araştırmalar | 14 |
| 2.4.1. Çocuğun değeri araştırmaları | 14 |
| 2.4.2. Türkiye aile yapısı araştırmaları..... | 16 |
| 3. GEREÇ VE YÖNTEMLER | 20 |
| 3.1. Araştırmanın Şekli | 20 |
| 3.2. Araştırmanın Yeri ve Zamanı | 20 |
| 3.3. Araştırmanın Evreni ve Örnekleme..... | 20 |
| 3.3.1. Araştırmanın Evreni | 20 |
| 3.3.2. Araştırmanın Örnekleme..... | 20 |
| 3.3.3. Örnekleme dahil edilme kriterleri..... | 22 |
| 3.4. Verilerin Toplanması..... | 23 |
| 3.4.1. Veri toplama aracı | 23 |

| | |
|---|----|
| 3.5. Araştırmanın Uygulanma Şekli..... | 23 |
| 3.6. Verilerin Analizi..... | 26 |
| 3.6.1. Araştırmanın değişkenleri | 26 |
| 3.7. Araştırmanın Etik Yönu..... | 26 |
| 3.8. Araştırmanın Sınırlılıkları..... | 27 |
| 3.8.2. Araştırmanın güçlü yönleri..... | 27 |
| 3.8.3. Araştırmanın zayıf yönleri | 27 |
| 4. BULGULAR | 28 |
| 5. TARTIşMA..... | 50 |
| 6. SONUÇ VE ÖNERİLER..... | 65 |
| 7. KAYNAKLAR DİZİNİ | 67 |
| 8. EKLER DİZİNİ | 76 |
| 9. ÖZGEÇMİş | 84 |

TABLolar DİZİNİ

| | <u>Sayfa No</u> |
|--|-----------------|
| Tablo 3.1. Fakülterele Göre Öğrenci Sayıları..... | 22 |
| Tablo 3.2. Araştırma Planı ve Takvimi..... | 23 |
| Tablo 4.1. Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular..... | 28 |
| Tablo 4.2. Öğrencilerin Çocuk Sahibi Olma İsteğini Etkileyen Faktörlere İlişkin Bulgular..... | 30 |
| Tablo 4.3.1. Öğrencilerin Cinsiyeti İle Çocuk Sahibi Olma İsteğini Etkileyen Faktörler Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular | 35 |
| Tablo 4.3.2. Öğrencilerin Aile Tipi İle Çocuk Sahibi Olma İsteğini Etkileyen Faktörler Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular | 39 |
| Tablo 4.3.3. Öğrencilerin En Uzun Yaşadıkları Yer İle Çocuk Sahibi Olma İsteğini Etkileyen Faktörler Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular | 41 |
| Tablo 4.3.4. Öğrencilerin Anne Eğitim Durumu İle Çocuk Sahibi Olma İsteğini Etkileyen Faktörler Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular | 44 |
| Tablo 4.3.5. Öğrencilerin Baba Eğitim Durumu İle Çocuk Sahibi Olma İsteğini Etkileyen Faktörler Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular | 46 |
| Tablo 4.4.1. Öğrencilerin Cinsiyeti İle İdeal Çocuk Sayısı Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular..... | 47 |
| Tablo 4.4.2. Öğrencilerin Cinsiyeti İle İlk Çocuk İçin İdeal Yaş Aralığı Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular..... | 48 |
| Tablo 4.4.3. Öğrencilerin Aile Tipi İle İdeal Çocuk Sayısı Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular..... | 48 |
| Tablo 4.4.4. Öğrencilerin En uzun Yaşadıkları Yerleşim Yeri İle İdeal Çocuk Sayısı Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular..... | 49 |

ŞEKİL DİZİNİ

Sayfa No

| | |
|---|----|
| Şekil 3.1. Araştırmanın Veri Toplama Aracının Oluşturulması ve Uygulanması Akış Şeması..... | 25 |
|---|----|

SİMGE VE KISALTMALAR DİZİNİ

| | |
|--------|---|
| ASAGEM | : Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel M¼d¼rl¼ę¼ |
| SPSS | : Statistical Package for the Social Sciences |
| TAYA | : T¼rkiye Aile Yapısı Araştırması |
| TDK | : T¼rk Dil Kurumu |
| TNSA | : T¼rkiye N¼fus ve Sağlık Araştırması |
| T¼İK | : T¼rkiye İstatistik Kurumu |

1. GİRİŞ VE AMAÇ

1.1. Problemin Tanımı ve Önemi

İşlevselci yaklaşıma göre aile, toplumun temelini oluşturan ve toplumun sürekliliğini sağlayan en önemli yapı taşıdır (Taylan, 2009; Aluş, 2015; Behjati- Ardakani, Navabakhsh & Hosseini, 2017). Toplumun ayrılmaz bir parçası olan aile, belirli sosyal değer ve normlardan etkilenerek gelişim sağlar. Değer ve normlar felsefik ve soyut kavramlar olup topluma ve kültüre göre farklılık göstermektedir. Fakat neredeyse bütün toplumlar için sosyal yapının temeli kabul edilen aile ve aileyi oluşturan unsurlar son derece önemlidir (Erkal, 2006; Aydın, 2013; Aluş & Selçukkaya, 2015). Çocuk kavramı ise aile yapısı içinde birçok duyguyu ve anlamı karşılayan anlamlı ve evrensel bir değerdir (Kağıçbaşı, 2013; Erkut, Balcı & Yıldız, 2017).

Birçok ülkede olduğu gibi ülkemizde de çocuk sahibi olmak önemli ve değerli bir deneyim olarak algılanmaktadır (Tezel Şahin & Cevher, 2007; Behjati- Ardakani vd, 2017; Yao, Chan, & Chan, 2018). Toplumda yaşanan sosyo-kültürel ve ekonomik gelişmeler neticesinde bireylerin aile kurma, annelik-babalık, çocuk sahibi olma gibi planlarında değişiklikler görülebilmektedir (Kemkes- Grottenthaler, 2003; Virtala, Vilska, Huttunen & Kunttu, 2011; Özerdoğan & Yılmaz, 2018). Bazı kişiler hemen çocuk sahibi olmak isterken bazıları çocuk sahibi olmayı ertelemeyi tercih etmekte veya istenen çocuk sayısı da kişiden kişiye değişiklik gösterebilmektedir. Bu durumun birçok farklı nedeni olmakla birlikte toplumda çocuğa ve anne-baba olma durumuna verilen değer her zaman önemini korumaktadır. Diğer bir deyişle, doğurganlık tercihleri şahsi olarak değişebilmekte fakat toplumsal temelde aile ve çocuğun değeri hala önemini sürdürmektedir (Turgut & Feyzioğlu, 2014).

Türkiye’de çocuk sahibi olmak tam anlamıyla bir aile olabilmek için gerekli görülmektedir. Hem aile saadetinin devamı hem neslin devamı hem de toplumsal ve bireysel birçok yönden çocuk sahibi olmaya verilen değer önemini daima korumaktadır. Çocuk sahibi olmak temelde sadece aile olmaktan ibaret görülse de aslında sosyal, psikolojik ve ekonomik boyutları olan çok yönlü toplumsal bir olgudur. Bireylerin içinde bulunduğu kültür yapısı, eğitim

seviyesi, aile tipi, yerleşim yeri gibi sosyo-demografik özellikler çocuğa bakış açısını etkilemektedir (Kağıtçıbaşı, 1981; Kağıtçıbaşı & Ataca, 2015). Çocuk sahibi olmanın en önemli nedenleri arasında soyun devamını sağlamak, aile ve toplumda statü edinmek, yaşlılıkta destek sağlayıcı bir kişi olmasını sağlamak gibi nedenler en başta gelmektedir. Nedenlerin altında yatan toplumsal kültür yapısı da göz önüne alındığında çocuk sahibi olmanın önemi daha net anlaşılmaktadır. Eğer aksi düşünülürse yani çocuk sahibi olmamak/olamamak ise toplumda psikolojik baskı ve damgalanmayı beraberinde getiren negatif bir durum olarak algılanmaktadır (Akın, 2010; Karaca & Ünsal, 2012; Koçyiğit, 2012). Çocuk sahibi olmamış bir kadın toplumun gözünde düşük statüde ve değersiz bir varlık olarak görülebilmektedir (Akın & Mıhçıokur, 2003). Aynı zamanda erkek de bu sosyal ve psikolojik baskıyı yaşamaktadır. Bireylere uygulanan damgalama ve dışlama, eğitim durumu yüksek, gelişmiş yerleşim yerlerinde çok etkili değilken kırsala bakıldığında kendini daha fazla gösterdiği görülmektedir. Bu baskı kadını değersizleştirmenin yanı sıra aile yapısında olumsuz algılanan değişimlere de sebebiyet verebilmektedir. En önemli unsuru ise kadına yönelik şiddet, aileden dışlanma ve üzerine kuma getirilmesi olarak karşımıza çıkarmaktadır. Ülkemizdeki geleneksel toplum yapısının yoğun şekilde hakim olduğu bölgelerde infertil kadınlar boşanma veya kuma getirilmesi tehdidi ile sıklıkla karşı karşıya kalmaktadır (Şahin, Şahin, Zeteroğlu & Kolusarı, 2002; Araoye, 2003; Gibson & Mace, 2007; Gücük, Arıca, Akan, Arıca & Alkan, 2010).

Yapılan literatür incelemesi sonucunda önemli bir aile değeri olan çocuk sahibi olma konusuna ilişkin çalışmaların sınırlı sayıda olduğu görülmektedir. Şimdiye kadar yapılmış araştırmaların daha çok yaş ortalaması yüksek ve eğitim seviyesi orta veya düşük bireylerde yapıldığı dikkat çekmektedir. Çocuk sahibi olmaya yönelik yaklaşım ve düşüncelerin belirlenmesi aile yapısı, gelecek planlaması, toplum yapısının analizi, nüfus politikaları gibi konularda rehberlik etmesi açısından önemlidir. Çocuk sahibi olmak konusunda eğitim seviyesi yüksek genç neslin aynı zamanda geleceğin anne-babalarının düşüncelerinin değerlendirilmesi önem arz etmektedir. Literatür incelendiğinde gençlerin çocuk sahibi olmasına ilişkin çalışmalara

rastlanmamıştır. Özellikle de üniversite son sınıf öğrencilerinin çocuk sahibi olma isteğini etkileyen faktörleri inceleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır. Geleceğin anne ve baba adayı olan gençlere çocuk sahibi olmadan önce gerekli farkındalığın ve bilincin kazandırılmasının sağlıklı toplumlar için önemli bir adım olduğu düşünülmüştür. Bu nedenle üniversite son sınıf öğrencileri çalışmaya dahil edilmiştir. Çalışmada üniversite son sınıf öğrencilerinin çocuk sahibi olma isteğini etkileyen faktörler belirlenmiştir. Aynı zamanda bu konudaki literatür eksikliğine katkıda bulunulması amaçlanmıştır.

1.2. Araştırmanın Soruları

1. Öğrenciler gelecekte çocuk sahibi olmak istiyor mu?
2. Öğrencilerin cinsiyetine göre çocuk sahibi olma isteği/ ideal çocuk sayısı/ilk çocuk için ideal yaş aralığı arasında fark var mı?
3. Öğrencilerin ideal çocuk sayısı ile yaş/cinsiyet/kardeş sayısı//aile tipi vs. arasında fark var mı?
4. Öğrencilerin çocuk sahibi olma isteğini etkileyen faktörler nelerdir?
5. Öğrencilerin çocuk sahibi olma isteğini etkileyen faktörler ile sosyo-demografik özellikleri arasında ilişki var mı?

1.3. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı üniversite son sınıf öğrencilerinin çocuk sahibi olma isteğini etkileyen faktörleri belirlemektir.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Aile ve Çocuk Kavramı

Sağlık ve sosyoloji başta olmak üzere birçok alana konu olan ve üzerine farklı değerlendirmeler yapılmasına rağmen; tüm yaklaşımlar ailenin önemi konusunda uzlaşmaktadır. Çok farklı alanlarda incelendiği için ailenin farklı bakış açılarına ait birçok tanımı vardır. Marxizm'e göre çekirdek aile mirası bırakacak varis ihtiyacından doğan bir yapıdır. Aynı zamanda kadının cinselliğini korumak amacıyla da evliliğin meşrulaştırıldığını savunmaktadır. Feminist yaklaşıma göre aile, ataerkil formların yeniden üretildiği yerdir. İşlevselci yaklaşıma göre ise aile toplumun temelini oluşturan, kültür ve değerleri nesilden nesile aktarımını sağlayan temel bir yapıdır. Bu tezde işlevselci yaklaşım geçerli kabul edilmiş olup, gerektiğinde diğer yaklaşımlardan destek alınarak yorumlamalar yapılmıştır.

Toplumun temelini oluşturan aile, anne-baba ve çocuktan oluşan en küçük yapıtaşdır (Yapıcı, 2010; Aluş & Selçukkaya, 2015). Aile gelenek-göreneklere yaşatan, kültür ve mirası içinde barındırıp nesilden nesile aktaran sosyal bir kurumdur (Aydın, 2013). Ailenin vurgulanan işlevine göre yapılan tanımlar değişiklik göstermektedir. Bazı tanımlar ailenin sadece kan bağı yönünü ele alırken; bazıları ailenin sosyal örgüt, sosyal yapı, sosyal bir birlik oluşuna değinmiş; bazı tanımlar ise üreme, neslin devamlılığını sağlama, toplumda huzurlu bir ortam oluşturma, çocuğun gelişim evrelerinin temelini atma gibi rollerine atıfta bulunmuştur (Özbay, 1992; Taylan, 2009; Aluş, 2015).

T.C. Anayasası'nda yer alan tanımına göre "Aile, Türk toplumunun temelidir ve eşler arasında eşitliğe dayanır. Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ile uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır, teşkilâtı kurar" şeklinde yer almaktadır (T.C. Anayasası, 2011). Erkal (2006), aileyi "nüfusu yenileme, milli kültürü taşıma, çocukları sosyalleştirme, biyolojik ve psikolojik tatmin fonksiyonlarının yerine getirildiği bir müessesedir" şeklinde tanımlamıştır. Daha geniş kapsamlı bir tanıma göre aile, "evlilik bağıyla meşrutiyet kazandırılan, iki kişi arasında başlayıp tüm toplumsal yapıya müdahil olan, soy

ve akrabalık boyutlarıyla toplumsal yönü olan hem kültürel hem fiili bir gruptur (Aydın, 2013). Aile, bireyin içinde yetiştiği, temel duygu ve fikirleri edindiği, sosyalleşmeye adım atıp, cinsel ve toplumsal kimliğini kazandığı ilk sosyal yapıdır (Aluş, 2015). Tüm bu tanım ve yorumlar göz önünde tutulduğunda aile kavramının çok değerli ve korunması gereken kutsal bir birim olduğu görülmektedir.

Dünya Değerleri Araştırması (World Values Survey) sonuçlarına göre Türkiye değerler sıralamasında %95,4'lük oranla aile kavramı ilk sırada yer almıştır (Inglehart et al., 2014). Toplum tarafından bu kadar değer gören bir yapının birimleri de mutlaka değer görmektedir. Aileyi oluşturan en temel birimlerden biri ise çocuktur (Erkut vd., 2017). Türk toplumunda çocuksuz bir aile düşünmek neredeyse imkansızdır. Çocuksuz olan ailelerin de bir an önce çocuk sahibi olması beklenir ve ya çocuk sahibi olmayan/olamayan bireyler psikolojik olarak bir toplum baskısı altına girerler. Toplumda genelgeçer görüşe göre gerçek bir aile olmak için çocuk sahibi olmak gerekir, aile çocukla tam bir bütünlüğe kavuşur (Kağıtçıbaşı, 1981; Taylan, 2009; Behjati-Ardakani vd, 2017).

Çocuk, bedensel, ruhsal ve sosyal yönden gelişimini henüz tamamlamamış insan yavrusudur (Erkut vd., 2017; Özcan, 2017). Bazı eski kaynaklarda “minyatür yetişkin, gelişmekte olan küçük insan” gibi tanımlamalar yapılmıştır (Güler, 1991). Çocuk Hakları Sözleşmesi ve yasalarca belirtilen maddelere göre on sekiz yaşına kadar her insan çocuk sayılır (Assembly, 1989). Türk Dil Kurumu çocuk kavramını şu şekilde tanımlamıştır (TDK, 25.03.2019):

1. Küçük yaştaki erkek veya kız.
2. Soy bakımından oğul veya kız, evlat.
3. Bebeklik ile erginlik arasındaki gelişme döneminde bulunan oğlan veya kız.
4. Genç erkek.
5. Büyükler arasında daha az yaşlı olan kişi.
6. Büyüklere yakışmayacak, daha çok küçüklerin yapabileceği gibi davranan kimse.

7. Belli bir işte yeteri kadar deneyimi ve yeteneği olmayan kimse.

Literatüre göre çocuğun toplumun geleceği, ailenin gözbebeği, kültürün devam ve aktarımını sağlayacak olan en tabii varlık; evlilikte ise en önemli mutluluk faktörlerinden biri olduğu ifade edilmektedir (Aluş, 2015; Aluş & Selçukkaya, 2015).

2.2. Çocuk Sahibi Olmanın Önemi

Aile, bir toplumun gelenek, görenek, dil, din gibi temel özelliklerin barındığı en küçük birim; çocuk ise soyun devamlılığını sağlayan ve bu temel özellikleri nesilden nesile aktaran, bireylere sosyal, ekonomik ve psikolojik anlamda doyum yaşatan en önemli unsurlardan biridir (Taylan, 2009; Günay ve Bener, 2013). Çocuk aile kurumunun tamamlayıcı niteliğinde görülen bir olgudur (Kağıtçıbaşı, 2013). Toplum ve aile yapısında yer alan kültür ve değerler çocuğa aktarılır ve çocuk sayesinde bu unsurlar nesilden nesile taşınma fırsatı bulur. Bu nedenle çocuğun toplumsal en önemli görevlerinin başında kültür aktarımı ve soyun devamı gelmektedir (T.C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü, 2010).

Ataerkil ve geleneksel yapıya sahip Türk toplumunda kişilerden belirli yaşa geldiğinde evlenip aile kurması sonra da ailenin “meyvesi” olarak çocuk sahibi olması beklenmektedir (Kağıtçıbaşı 1998; Yapıcı, 2010; Kağıtçıbaşı, 2013). Evliliğin çocuk sahibi olmakla eş değer görüldüğü ve çocuk sahibi olmayan bireylerin evliliği yürütemeyeceği ya da sorunlar yaşayacağı inancının hakim olduğu bölgeler vardır. Hem ülkemizde hem de dünyada yapılmış çocuğa yönelik çalışmalar çocuğun ailede ve toplumda değiştirilemez bir temele sahip olduğu fakat verilen değer kalıplarının değişkenlik gösterebildiğini belirtmektedir. Yıllar içerisinde çocuğa verilen değer çocuğun cinsiyetine, aile tipine-yerleşim yerine ve de toplumun modern-geleneksel yapısına göre değişim yaşamış fakat çocuk sahibi olmaya verilen önem ve değer her daim yerini korumuştur (Taylan, 2009; Kağıtçıbaşı, 2013; Behjati-Ardakani vd., 2017).

2.3. Bireylerin Çocuk Sahibi Olma Nedenleri

Literatürde toplumların aile yapısı ve aileye ilişkin özellikler üzerine çok fazla araştırma olmasına rağmen bireylerin çocuk sahibi olmayı isteme nedenlerini inceleyen araştırma yok denecek kadar azdır. Aile-çocuk ikilisi üzerine yapılan çalışmalar ise daha çok nesiller arası çatışmaları incelemekte, çocuk yerine gençler ve anne babalar arasındaki çatışmalara odaklanmaktadır (Turgut & Feyzioğlu, 2014). Aile içinde anne baba ve çocuklar arasındaki ilişkilerin çok yönlü ve çok boyutlu olarak ele alınması gerekmektedir. Yapılan çalışmalara göre bireylerin çocuk sahibi olmayı isteme nedenlerinin temelinde toplumsal aile yapısı, birtakım toplumsal rol ve sorumluluklar ve cinsiyet algılarının etkili olduğu görülmektedir. Sınırlı sayıda literatür çalışması incelendiğinde çocuk sahibi olmayı isteme nedenlerini şu şekilde sıralayabiliriz:

- Toplumsal statü/ prestij kazanmak,
- Soyun devamını sağlamak,
- Anneliği/babalığı kutsal görmek,
- Eş ve aile büyüklerinin baskısı,
- Yaşlılıkta destek/ gelecek garantisi sağlamak,
- Erkek çocuğun getireceği konumdan faydalanmak,
- Kuma gelmesini önlemek,
- Aile işlerini yapacak insan gücü sağlamak

2.3.1. Toplumsal statü/ prestij kazanmak

Ataerkil toplumlarda eğitim, istihdam, siyaset, kariyer gibi birçok alanda kadının önü kapatıldığı için bir kadının toplumda statü kazanabilmesinin sınırlı birkaç yolu vardır. Türkiye gibi ataerkil toplumlarda bu yollardan en önemlisi evlenmek ve çocuk doğurmaktır (Özbay, 1992; Akın ve Mihçioğur, 2003). Tüm toplumlarda kalıplaşmış kadın-erkek rol ve sorumlulukları vardır. Erkek karakterinin daha baskın olduğu toplumumuzda erkeğin rol ve sorumlulukları güçlü ve özgürken, aksine kadına verilen roller daha zayıf ve birilerine bağımlı halde sürdürülen rollerdir (Günay ve Bener,

2011; Bingöl,2014). Bu rollerin başında ise evlenmek, çocuk yapmak, eşinin soyunu sürdürmek gelmektedir (Taylan, 2009; Günay ve Bener, 2011).

Çocuk doğurmak birçok toplumda kadına bir statü kazandırmakta, söz sahibi olabileceği bir konum oluşturmakta ve onun başarı göstergesi olarak nitelendirilmektedir (Özbay,1992; Ökten, 2009; Karaca ve Ünsal, 2012). Geleneksel/ataerkil toplumlarda annelik, kadın olmanın önemli ve “doğal” bir unsur olarak algılanmaktadır (Maher ve Saugeres, 2007). Bunun aksi halinde çocuksuz olmak kadın için statü düşürücü, değersizlik atfedici bir durumdur. Yapılan araştırmalara göre kadınların toplumdaki statüsü ile doğurganlık hızları arasında negatif yönlü bir ilişki vardır (Akın, 2010). Akın (2010)’a göre toplumda statü düştükçe kadın doğurganlık hızı artmaktadır yani kadınlar toplumda varlığını gösterebilmek için çocuk doğurma yolunu tercih edebilmektedir. Karakaya ve ark. (2017)’nin ülkemizdeki Suriyeli mülteci kadınlara yönelik yaptıkları nitel çalışmaya göre kadınlar çocuk doğurmanın erkeğin şanını yücelttiğini bu sayede kendilerini de değerli hissettiklerini belirtmiştir. Bu nedenle de yüksek doğurganlıklarından memnun oldukları saptanmıştır (Karakaya, Coşkun, Özerdoğan & Yakıt, 2017).

Çocuk sahibi olmak toplumda bir kadınlık göstergesi olarak görülmektedir (Sezgin & Hoccoğlu, 2014; Şen & Sevil, 2016; Yao vd., 2018). Aksi şekilde çocuk sahibi olamayan kadınlar için toplumda önyargı ve dışlama hakimdir. Bundan dolayı infertil bireyler özellikle de infertil kadınlar damgalanmakta ve psikolojik problemler yaşamaktadır. Özellikle infertil kadınlar denmesinin sebebi ise infertilitenin kaynağı olarak her zaman kadının gösterilmesi, ilk akla gelenin çoğunlukla kadın olmasından kaynaklanmaktadır (Karaca & Ünsal, 2012; Koçyiğit, 2012; Şen & Sevil, 2016). Toplumsal bir korku haline gelmiş olan çocuk sahibi olamamak sadece ülkemizde değil birçok kültürde çiftler için özellikle kadınlar için statü düşürücü bir durum olarak algılanmaktadır (Leke, Oduma, Bassol-Mayagoitia, Bacha, & Grigor, 1993; Lee & Kuo, 2000; Araoye, 2003; Kılıç, Ejder Apay, Kızılkaya; 2011; Yao vd., 2018).

2.3.2. Soyun devamını sağlamak

Bir toplum için varlığını geleceğe taşımak, gelenek ve kültürünü ileriki zamanlara aktarabilmek en kutsal hedeflerden biridir. Hiçbir toplum neslinin yitip gitmesini, izlerinin silinmesini kabul edemez. İnsanoğlu dünyada sürekliliğini her zaman devam ettirmek istemiştir (Erkal, 2006). Çocuk sahibi olmak bu noktada ailenin soyunu, toplumun devamlılığını sağlayan çok önemli bir unsurdur (Erkut vd., 2017). Çocuk toplumun geleceğidir (Yapıcı, 2010). Postman (1995)'in "çocuklar bizim göremeyeceğimiz zamanlara gönderdiğimiz canlı mesajlarımızdır" sözü çocuğun soyun ve kültürün geleceğe taşıyıcısı olduğunu çok güzel ifade etmektedir (Postman, 1995). Her birey kendisi öldükten sonra arkasında kendinden bir parça bırakmak ister. Kendi kültür, inanç ve bakış açısını yaşatacak bir evlat bırakmak kişilerde yaşamın hakkını verme tatminliği oluşturmaktadır (Erkal, 2006; Aluş, 2015).

2.3.3. Anneliği/babalığı kutsal görmek

Bireylerin çocuk sahibi olma nedenleri arasında en masum ve içten olan annelik ve babalık duygusunu tatma isteğidir (Aluş & Selçukkaya, 2015). Her canlı doğar, büyür, hayatını bir ömür geçirmek isteyeceği bir kişiyle hayatını birleştirir ve sonunda anne-babalık duygusunu yaşamak ister. Annelik ve babalık her toplumda kutsal görülen bir iştir. Geleceğin bireylerini yetiştirmek, kültürünü geleneğini o çocuğa aktarmak, vatana hayırlı evlatlar büyütmek çiftler için birer gurur kaynağıdır. Çocuk sahibi olmak bazı kişilere eksik bir parçayı tamamlamış ve tam bir aile olmuşluk hissi yaşatır (Rokeach, 1973; Tezel Şahin & Cevher, 2007; Günay & Bener, 2013; Kağıtçıbaşı, 2013).

Yapılan çalışmalarda bireylerin çocuk sahibi olmasında anne-babalık duygusunu tatma isteğinin büyük bir etkisi olduğu görülmektedir (Kağıtçıbaşı & Ataca, 2005; Günay & Bener, 2013; Duman, 2016; Göksu, 2018). Ebeveyn olma yolunda bahsedilen bu iki kavram kökeninde toplumsal rollere dayanmaktadır (Dündar, Durugönül, & Arıkan, 2011). Toplumda annelik duygularla daha ilişkili kabul edilen içgüdüsel bir durum, babalık ise güçlü olma, mücadelecilik ve girişken olma gibi gurur kaynağı durumlarla ilişkilendirilmektedir. Dündar ve ark.(2011)'nın yaptığı çalışmada anne-baba kelimelerinin insanlarda yaptığı çağrışımlar incelenmiş; anne kelimesi "şefkat,

özlem, yemek, sıcaklık” sıfatlarıyla eşleşirken, baba kelimesi “para, sevgi, korunma, ev geçindirme” sıfatlarıyla eşleşmiştir. Toplumda anne-babaya ithafen verilen bu anlamların her biri kendi cinslerini anne-baba olmayı isteyemeye itecek pozitif duygulardır (Kocatepe & Bilgi, 2018).

2.3.4. Eş ve aile büyüklerinin baskısı/isteği

Toplumdaki aile kültürüne göre en çok sözü geçen kişi erkektir ve evin reisi olarak adlandırılır (Erbil ve Pasinlioğlu, 2004). Özellikle kırsal alanda yaşayan geniş ailelerde erkekten sonra gelen karar verici kişi ise çoğunlukla kayınvalide olmaktadır. Bu nedenle çocuk yapma konusunda kadından ziyade eş ve aile büyüklerinin isteklerinin önce geldiği durumlar bazı bölgelerde sıklıkla görülmektedir (Elmacı, 1999; Erbil ve Pasinlioğlu, 2004; Bingöl, 2014). Dinç Kahraman (2010)’ın çocuğu olan 182 kadın arasında yaptığı çalışmaya göre kadınların %51,1’i kendi isteği dışında çocuk sahibi olduğunu; bunların %25,3’ü ise eşi ve aile büyüklerinin isteği ile çocuk sahibi olduğunu belirtmiştir. Başka bir çalışmada ise kadınların %15,7’si eşleri, %4,3’ü aile büyüklerinin isteği doğrultusunda çocuk sahibi olduğunu belirtmiştir (Erbil ve Pasinlioğlu, 2004). Diyarbakır’da aile planlamasını engelleyen etkenler incelenmiş, kadınların %18’inin eş ve kayınvalidesi izin vermediği için aile planlaması yöntemi kullanamadığını ifade etmiştir. Bazı kadınlar ise eşlerinden gizli sağlık ocağına gelip, onların fark etmeyeceği bir yöntem kullanmaya çalıştıklarını belirtmiştir (Elmacı, 1999). Kırsal alanda daha çok prestij kazanmak, şanını yürütmek ya da işi gücü gördürecek eleman sağlamak için çocuk baskısı yapılırken kentsel alanlarda bu durum kendini daha çok psikolojik nedenlere bırakmaktadır. Toplumumuzda çocuğunu evlendiren her anne-babanın peşi sıra gelen isteği torun sahibi olmaktır. Bu nedenle zorlama olmasa dahi sözel olarak sürekli ifade edilen istekler çiftler üzerinde baskı oluşturmaktadır. Kendilerini hazır hissetmemelerine rağmen aile büyüklerinin ısrarı ile çocuk sahibi olan kişiler toplumda sıklıkla karşımıza çıkmaktadır.

2.3.5. Yaşlılıkta destek/gelecek garantisi sağlamak

Yaşlılık bireylerin fiziksel yeterliliklerinin azaldığı, bazı konularda daha dışa bağımlı hale geldikleri bir evredir. Yaşlılık, kişilerin duygusal yönden daha hassas olduğu ve özellikle yalnız kalmaktan korktukları özel bir yaşam dönemidir (İçli, 2010). Sosyal rol ve statülerinden bu dönemde uzaklaşan bireyler kendilerine her anlamda arkadaş olacak bir destekçi mutlaka görmek isterler. Türk toplumunda yaşlı bir bireyin en büyük destekçisi çocuğudur (İçli,2010; Softa, Karaahmetoğlu, Erdoğan & Yavuz, 2015; Özkul, Kalaycı & Aslan, 2017). Bu nedenle bireyler genç yaşlarda ya da evlendiklerinde ileriki yaşantısının planını yapar ve çocuk sahibi olmak ister. Gelecekte yalnız kalma korkusu, maddi olarak güvencesiz kalma endişesi bireylerin çocuk sahibi olma konusunda itici güçlerinden birisidir (Softa vd., 2015).

Çocuğun değerine ilişkin ülkemizde yapılmış en geçerli çalışma olan Çocuğun Değeri Araştırması'nın ilk yıl verilerine göre çocuk sizin için ne ifade eder sorusuna bireylerin büyük bir çoğunluğu (%77) “gelecek garantisi” cevabı vermiştir (Kağıtçıbaşı, 1981). 2003 yılında tekrarlanan araştırma sonuçlarına göre bu oranın düşme eğiliminde olduğu belirlenmiştir (Kağıtçıbaşı & Ataca,2003). Kağıtçıbaşı & Ataca (2015) tarafından bunun sebebi olarak zaman içerisinde gelişen ekonomik ve refah seviyesine bağlı olarak ebeveynlerin çocuktan beklediği maddi beklentilerin düştüğü şeklinde yorumlanmıştır (Kağıtçıbaşı & Ataca, 2015).

TÜİK (2017) verilerine göre Türkiye nüfusunun %8,2'sini oluşturan yaşlı (65 ve daha yukarı yaş) nüfusun %17,6'sı yalnız yaşamaktadır. Yalnız yaşayan grubun %77'si ise kadınlardan oluşmaktadır. 2011 yılında yapılan Türkiye Aile Yapısı Araştırması (TAYA) sonuçlarına göre 55-60 yaş grubu katılımcıların %56.5'inin çocuklarının yanında kalmayı tercih etmiştir. Aynı çalışmada çocuk ile ilgili düşünceler değerlendirilmiş ve katılımcılar %74.2 oranında çocuğun büyüyünce anne babasına maddi katkı sağlaması gerektiğini; %79.7 oranında ise yaşlandığında anne babasına bakması gerektiğini ifade etmiştir (Turgut & Feyzioğlu, 2014). Isparta ilinde 100 yaşlı kadınla yapılan çalışmada kadınların %28'i çocuklarından en az biriyle yaşamak istediğini belirtmiştir. Aynı çalışma verilerine göre kadınların

çocuklarından kendilerine saygılı ve sevgi dolu davranılmasını (%56,5) ve ilgi göstermesini (%18,2) beklediği ortaya konmuştur (Özkul vd., 2017).

Yapılan çalışmalar göstermektedir ki ebeveynlerin çocuklarından en büyük beklentilerinin başında saygılı, çalışkan bireyler olmaları ve yaşlandıklarına kendilerine ilgi gösterip destek olmaları gelmektedir. Çocuktan beklenen yaşlılık güvencesi ülkenin refah düzeyine ve kurumsal politikalara bağlı olarak değişkenlik göstermektedir. Bu anlamda değerlendirme yapılması hem toplumsal hem de politik açıdan önem arz etmektedir.

2.3.6. Erkek çocuğun getireceği konumdan faydalanmak

Annelik kadınları toplumda statü açısından güçlü kılan ve kendilerini ifade edecekleri alan açan bir konumdur. Özellikle erkek annesi olmak ülkemizde kadınlar için daha çok prestij getiren, aile içinde kadını söz sahibi yapan, eşi ve ailesinin gözünde değerli hale getiren bir durumdur (Vefikuluçay, 2007; Ökten, 2009; Turgut & Feyzioğlu, 2014). Bazı kültürlerde çocuk sayısı sorulduğunda kız çocukları sayıya dahil edilmemekte; bazılarında ise erkek çocuk olana kadınlar kadar doğurmaya devam etmektedir (Leke vd., 1993; Akın ve Mihçioğur, 2003). Akça ve Ela (2012)'nin çalışmasına göre Türkiye'de sadece kız çocuğuna sahip kadınların çocuk isteme oranı sadece erkek çocuğa sahip kadınların çocuk isteme oranından yüksektir. Erkek çocuğunu daha değerli görme anlayışının baskın olduğu bölgelerde kadınlar da özellikle erkek çocuk doğurmak istemektedir (Ökten, 2009). Ülkemizde özellikle Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde yüksek doğurganlık hızının sebeplerinden biri de erkek çocuk istemidir (Özgür,2004).

Erkekler açısından konuya bakıldığında eskisi kadar hakim olmasa da 'erkek adamın erkek çocuğu olur' anlayışının hakim olduğu bölgeler hala vardır. Erkek-kız çocuk arasında yapılan ayırım yıllar içerisinde eşitlikçi bir yaklaşıma dönmüş olmasına rağmen erkek çocuk sahibi olmak özellikle kırsal alanda yaşayan kalabalık ailelerde baba için ayrı bir "gurur" kaynağıdır (Gücük vd., 2010). Tarımla uğraşan aileler için işleri devralacak ailenin fiziksel iş yükünü hafifletecek gözüyle bakılan erkek evlat aynı zamanda

mirası gönül rahatlığıyla bırakabilecekleri, soylarını devam ettirecek kendilerinden bir parça olarak görülmektedir (Aydın, 2013; Kağıtçıbaşı, 2013). Erkek çocuk algısına yönelik yapılan çalışmalarda dikkat çeken özellikler kişilerin yaşadığı yerleşim yeri, eğitim durumu belirleyici kriterler haline gelmiştir. Kentsel alanda yaşayan ve eğitim durumu daha yüksek seviyede olan kişilerin erkek-kız evlat algılarının eşit seviyede olduğu görülmektedir.

2.3.7. Kuma gelmesini önlemek

Türkiye’de çocuk yapma nedenleri içinde özellikle kırsal alanda yaşayan geniş ailelerde görülen etkenden biri de kadınların üzerlerine kuma gelecek korkusu ve çok eşlilik durumudur (Gücük vd., 2010; Kılıç vd., 2011; Karakaya vd., 2017). Kuma getirme Türkiye genelinde çok sık rastlanılan bir durum olmamasına rağmen bazı bölgelerde etkinliğini hala sürdüren bir faktördür (Kılıç vd., 2011). Gelişmişlik ve refah seviyesinin daha düşük olduğu Afrika ülkelerinde ya da Japonya, Kore, Çin gibi gelişmişlik seviyesi yüksek olan ülkelerde de belirli grupların bu kültüre sahip olduğu görülmektedir. Buna göre çocuk sahibi olamayan kadın değersizdir ve üzerine kuma getirilmesinde bir sakınca yoktur. Kadınlar eşleri kendilerinden boşanmasın diye kuma getirilmesini dahi kabul etmek zorunda kalmaktadır (Leke vd., 1993; Araoye, 2003; Callister, 2005; Lee & Kuo, 2000).

Düşünce yapısının bu şekilde olduğu yerlerde kadınlar üzerine kuma getirilmemesi için ya da kuması varsa kendi aralarındaki rekabet sonucunda eşinin gözüne girebilmek için çok sayıda ve özellikle de erkek çocuk doğurmaya çalışmaktadır (Kaya, 2004; Gücük vd., 2010; Kılıç vd., 2011). Kimin daha çok çocuğu olursa eşinin gözünde daha değerli olacağı ve diğer kadından üstün olacağı anlayışı hakimdir (Kaya, 2004; Karakaya ve ark, 2017). Çok eşliliğin görüldüğü ülke ve bölgelerde yapılan araştırmalara göre çok eşli kadınların çocuk sayısı tek eşli kadınların çocuk sayısından anlamlı oranlarda fazla bulunmuştur (Özkan, Altindag, Oto, & Sentunali, 2006; Gibson & Mace, 2007; Gücük vd., 2010).

Kadın haklarının ve kadına saygının çok geri planlarda kaldığı toplumlarda kadının infertil olması ya da “erkek çocuğunun olmaması” erkek

için boşanma veya kuma getirme sebebi olarak görülmektedir (Gücük vd., 2010; Kılıç vd., 2011; Karakaya vd., 2017). Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde kadınlar kuma gelecek korkusuyla gizlice tüp bebek merkezlerine gitmektedir (Kılıç vd., 2011). Çocuk sahibi olamayan bazı kadınlar ise boşanmaktansa eşinin ikinci bir kadınla evlenmesine müsaade etmektedir (Kaya, 2004). Ülkemizde resmi kayıtlara göre az oranda görülen çok eşlilik durumunun sebepleri arasında yüksek oranda infertilite problemi yaşayan bir kadın bulunmaktadır (Demirci, 2001).

2.3.8. Aile işlerini yapacak insan gücü sağlamak

Büyük çoğunluğu tarımla geçinen bir ülke olarak ailelerin her zaman işgücü ihtiyacı olmuştur ve olacaktır. Özellikle geniş ailelerde işleri idare etme görevi büyümüş olan evlada bırakıldığı için sahip olunan çocuk sayısı son derece önemli görülmektedir (Gücük vd., 2010). TÜİK (2012) Çocuk İşgücü Anketi sonuçlarına göre işgücüne katılan çocukların %44.7'si tarım sektöründe çalışmaktadır. Çalışan çocukların %52.6'sı ücretli çalışırken, %46.2'sinin kendi aile işlerinde çalıştığı tespit edilmiştir. Türkiye'de Güneydoğu ve Doğu Anadolu bölgelerinde doğurganlık hızının diğer bölgelerden daha yüksek olmasının bir sebebi de yoğun iş gücü ve çalışacak eleman ihtiyacını karşılamak olabileceği tahmin edilmektedir (TÜİK, 2017). Suriyeli kadınlara yönelik yapılan bir çalışmada kadınlar, tarlaların işlenmesi, malların devredilmesi ve işgücü sağlanması için çocuğa ihtiyaç olduğunu bu nedenle de özellikle köylerde 9-10 çocuk doğrulduğunu ifade etmiştir (Karakaya vd., 2017).

2.4. Ülkemizde Yapılan Araştırmalar

2.4.1. Çocuğun değeri araştırmaları

Türkiye'de anne babalar ve çocuklar arasındaki ilişkileri ve etkileşimi detaylı olarak ele alan az sayıda araştırma bulunmaktadır (Kağıtçıbaşı & Ataca, 2005; Kağıtçıbaşı & Ataca, 2015). Anne baba-çocuk ilişkisini "dikey etkileşim eksenini" olarak tanımlayan Kağıtçıbaşı'na göre, aile içi ilişkilerde çocuğun yeri, aile dinamiğini belirleyici önem taşımaktadır. Bu anlamda

özellikle anne baba tarafından çocuğa verilen değer ve çocuktan beklentiler, ailenin işlerlik türünü yansıtan önemli bir veridir (Kağıtçıbaşı, 2013).

Çocuğun değeri araştırması ilk olarak 1970'li yıllarda dokuz ülkeyi kapsayan bir çalışma olarak başlamıştır. Kore, Filipinler, Singapur, Tayvan, Tayland, Türkiye, Endonezya, ABD ve Almanya'nın yer aldığı çalışmada yaklaşık 20.000 den fazla evli bireyin görüşleri alınmıştır (Kağıtçıbaşı,1982a; 1982b). Bu çalışmada, anne-babaların çocuk sahibi olma konusundaki istekleri, çocuklara attettikleri değerleri ve doğurganlık tercihlerini etkileyen etmenler incelenmiştir. Sonraki yıllarda değişimi değerlendirmek adına Trommsdorff, Kim & Nauck tarafından çalışmanın benzer tekrarları yapılmıştır (Trommsdorff, Kim & Nauck, 2005; Trommsdorff & Nauck, 2005). Ülkemizde yapılan Çocuğun Değeri Araştırmasının orijinali Çiğdem Kağıtçıbaşı tarafından kurulmuş donanımlı bir ekiple yaklaşık 2300 kişilik bir örnekleme 1982 yılında yapılmıştır. Çalışmanın ikinci tekrarı ise 2003 yılında ilk araştırmadan yaklaşık otuz yıl sonra yapılmıştır. Çocuğun değeri araştırmalarında kişilere yönlendirilen ifadelerin temeli L. W. Hoffman ve Hoffman(1973) 'ın çocuğun değerine ilişkin oluşturduğu kavram şemasına dayanmaktadır. Bu kavram şemasına göre çocuğa atfedilen değerler üç ana tipte toplanmıştır: sosyal, ekonomik ve psikolojik değer.

Ekonomik değer: Çocuğa verilen ekonomik değerın temelinde özellikle yetişkin olduğunda ebeveynlere sağladığı maddi destek bulunmaktadır. Hatta sosyo-ekonomik durumun düşük olduğu kırsal alanlarda yetişkin olması beklenmeden erken yaşta çocuğun eve katkı sağlaması beklenmektedir. Bir diğer önemli beklenti ise ebeveynlerin yaşlandıklarında evlatlarının kendilerine bakması yani yaşlılık güvencesidir. Yapılan çalışmalar bireylerin yaşlandığı zaman maddi-manevi destek beklentilerini üst düzeyde olduğunu göstermektedir. İlk yapılan çalışmada çocuğu yaşlılık güvencesi olarak görme oranı Türkiye'de %77, Filipinler'de %89, Tayland ve Tayvan'da %79, Endonezya'da iki alt örnekleme %93 ve %98 oranlarında çok yüksek bulunmuştur. Bu ülkeleri %54 oranında Kore, %51 oranında Singapur izlemiş; Almanya ve ABD %8 lik bir oranda kalmıştır (Kağıtçıbaşı,1982a; Kağıtçıbaşı, 1982b).

Kağıtçıbaşı'nın araştırma bulgularına bakıldığında bireyleri sosyo-ekonomik durumuna göre analiz etme imkanı mevcuttur. Çocuğa verilen ekonomik değer ifadelerine bakıldığında bireylerin kültür, eğitim seviyesi, yerleşim yeri gibi sosyo-demografik özellikleri geliştikçe verilen ekonomik değer azalma eğiliminde olduğu görülmüştür (Kağıtçıbaşı, 1982a).

Sosyal değer: Çocuk için verilen sosyal değer ise kültürel yapı ile çok yakından alakalı olup bireylerin hissettiği toplum tarafından sosyal kabul duygusunun eseridir. Türkiye'de evli bir çiftten beklenen en önemli beklentilerden biridir çocuk. Dolayısıyla çocuk sahibi olan bir çift toplumda saygınlık ve itibar kazanır. Genel düşünce yapısına göre bireyler evlendiğinde değil asıl çocuk sahibi olduğunda yetişkin konumunda görülürler. Aynı zamanda çocuğun soyun devamı olarak görülmesi özellikle erkek çocuk sahibi olmanın toplumda aileye itibar kazandıracakı düşünceleri de sosyal değer kapsamında ele alınmaktadır (Kağıtçıbaşı,1982a; Kağıtçıbaşı, 1982b).

Psikolojik değer: Çocuklara verilen psikolojik değer bireylere kattığı pozitif duygular, anne-babalık duygusunu yaşatması, evde küçük bir çocuğun varlığının verdiğı mutluluk gibi olumlu yönler olarak değerlendirilmektedir. Çocuğun psikolojik değerinin kentsel koşullarda ve refah seviyesinin yüksek olduğu gruplarda arttığı görülmektedir. Bu gruplarda çocuktan ekonomik olarak bir beklenti içine girmeyen ebeveynler çocuklarına psikolojik değeri daha fazla vermektedir (Kağıtçıbaşı,1982a; Kağıtçıbaşı, 1982b).

2.4.2. Türkiye aile yapısı araştırmaları

Toplumun temel birimi olan aile, değışen ve gelişen bir yapıya sahiptir. Değışen dünyanın toplumlara dolayısıyla da aile yapısına yansımaları kaçınılmazdır. Sosyal bir kurum olan ailenin yapısal değışimlerinin yakından takip edilmesi toplumsal değışim sürecini anlamada, sosyal politikalar oluşturup gelecek planlaması yapmada önemli bir destek unsurudur. TAYA, ülkemizde aile yapısını ve zaman içindeki değışimi, aile hayatına ait değer yargılarını incelemek amacıyla ilk olarak 2006 yılında yapılmıştır. TAYA, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) ile Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü'nün (ASAGEM) ortak çalışmaları ile daha önce bu konuda yapılan

ulusal ve uluslararası birçok araştırma gözden geçirilerek tasarlanmıştır. İlk olarak 2006 yılında sonrasında da 2011 yılında yapılmış olan çalışma Türkiye’de aile yapısı içinde önemli olan değer ve unsurlara değinmektedir (Turgut & Feyzioğlu, 2014).

TAYA kapsamında hane halkı özellikleri, evlilik ve boşanma, aile içi ilişkiler, akrabalık ve komşuluk ilişkileri, çocuk ve çocuğa yaklaşım, aile ve toplum hayatına ilişkin algılar, sosyal ve kültürel faaliyetler ve yaşlılık başlıkları incelenmektedir. Oluşturulan başlıklar Türk aile yapısında temel kabul edilen kavram ve yapılarıdır. Çocuk ve çocuğa bakış da bu temel kavramlar arasında yer almıştır (Turgut & Feyzioğlu, 2014).

Çocuğa verilen değerler ve çocuktan beklentiler kapsamında TAYA 2006’da dokuz, 2011’de altı adet çocuklara yönelik algılanan ifade değerlendirilmiştir. Sonuçlar incelendiğinde çocuk sahibi olan kadının olmayana göre daha itibarlı olduğunu düşünenlerin oranı %33,7 iken; erkek çocuğu annenin itibarını artırır ifadesine katılanların oranı beş yıl içerisinde %32’den %55,6’ya yükselmiştir. Neslin devamı yalnızca erkek çocuk ile sağlanır maddesine katılma oranı da benzer şekilde 2006 yılında %40,5 iken 2011 yılında %46,7’ye yükselmiştir (Turgut & Feyzioğlu, 2014).

Çocukların yaşlandığında anne-babasına bakması gerektiği ifadesi %88,3 gibi büyük bir oranda katılım almıştır. Bu maddenin TAYA 2011’de %79,7’e düşmesine rağmen büyük oranda değerini koruduğu görülmektedir. Benzer şekilde çocuğun ileriki yaşlarda anne-babasına maddi destek sağlaması yönündeki madde 2006 yılında %76,6 oranında iken 2011 yılında %74,2 oranında neredeyse aynı oranda kalmıştır. Bu iki maddeden elde edilen veriler ışığında toplumda çocuktan ekonomik fayda sağlayıcı, yaşlılıkta hem maddi hem manevi güvence gibi beklentilerin olduğu görülmektedir. Ayrıca çocuğa verilen sosyal değerlere nazaran ekonomik/faydacı değerlerin oranlarında ciddi farklılık olduğu göze çarpmaktadır (Turgut & Feyzioğlu, 2014).

Çalışmada yer alan diğer maddeler incelendiğinde “çocuk eşleri birbirine yakınlaştırır” ifadesine katılanlar %84,1 oranından %86,7 oranına artış göstermiştir. “Her aile ekonomik durumuna göre çocuk yapmalıdır”

ifadesi %84,9; “çocuk annenin sosyal/eğitim/iş hayatını olumsuz etkiler” ifadesi %45,8 iken baba için bu oran %21,6 olarak tespit edilmiştir. Bu oranlara göre toplumda çocuk bakımıyla neredeyse birebir eşleştirilen kadın için şartların daha olumsuz etkilenebildiğini söyleyebiliriz. TAYA 2011 yılında yeni eklenen “kız çocuk aileye daha yakın olur” ifadesi ise %81,6 oranında katılım almıştır (Turğut & Feyzioğlu, 2014).

Çalışmanın yapıldığı 2006-2011 yılı verilerini karşılaştırmak gerekirse bazı maddeler birebir tekrarlanmadığı için kıyaslama mümkün olmamaktadır. Kıyaslanabilen verilere bakıldığında genel olarak muhafakazar, geleneksel görüşün hakim olduğu özellikle cinsiyetçi yaklaşımda hala kız çocuk-erkek çocuk olgusunun belirli oranda yer edindiği görülmektedir. Bunun yanında çocuktan ekonomik anlamda oluşan beklenti yüksek oranda devam etmektedir. İfadelere verilen cevaplar yaş ve eğitim durumu değişkenlerine göre incelendiğinde farklılıklar mevcuttur. Özellikle neslin devamının erkek çocukla sağlanması, erkek çocuğun daha fazla itibar kazandırması veya çocuğun anne babasına maddi destek sağlaması yönündeki ifadelere katılımın yaş ile birlikte arttığı görülmektedir. Özellikle 18-24, 25-34 yaş grupları ile 65 yaş üstü grup arasında oransal olarak farklılıklar görülmektedir. Benzer şekilde eğitim durumu incelendiğinde eğitim seviyesi yüksek kişilerin bu ifadelere katılımının ciddi oranda daha az olduğu görülmektedir (Turğut & Feyzioğlu, 2014).

2.4.3. Aile değerleri araştırması

Aile yapısına ilişkin yapılan araştırmalardan biri de 2010 yılında Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğüne yapılmış olan Aile Değerleri Araştırmasıdır. Çalışmada aile ve çocuğa ilişkin sonuçlar incelendiğinde toplumda bu kavramlara verilen değer bir kez daha görülmektedir. Katılımcıların %87,3’ü herhangi bir sorun olduğunda aileye danışılması gerektiğini; %90,3’ü ise ailesi için her türlü sıkıntıya katlanabileceğini ifade etmiştir. Çocuk ile ilgili ifadelere bakıldığında kadının asıl görevi çocuk bakımı ve ev işidir fikrine olumlu cevap verenler % 50,8, olumsuz cevap verenler % 31,3 oranındadır. Çocuklarına zaman ayırmayı

önemli bulanların oranı %88 iken, erkek çocuk sahibi olmanın daha itibar kazandırıcı olduğunu savunanların oranı %56,1 olarak belirtilmiştir (T.C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü, 2010).

3. GEREÇ VE YÖNTEMLER

3.1. Araştırmanın Şekli

Araştırma üniversite son sınıf öğrencilerinin çocuk sahibi olma isteğini etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla yapılan nicel bir çalışmadır.

3.2. Araştırmanın Yeri ve Zamanı

Araştırma, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Meşelik ve Bademlik Yerleşkesi'nde bulunan 11 fakültede Aralık 2018 – Şubat 2019 tarihleri arasında yürütülmüştür.

3.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

3.3.1. Araştırmanın Evreni

Araştırma evrenini Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Meşelik ve Bademlik Yerleşkesi'nde bulunan; Diş Hekimliği Fakültesi, Tıp Fakültesi, Eğitim Fakültesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Ziraat Fakültesi, Mühendislik-Mimarlık Fakültesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi, iktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İlahiyat Fakültesi, Turizm Fakültesi ve Sağlık Bilimleri Fakültesi olmak üzere toplamda 11 fakülte 48 bölümde, 2018-2019 Eğitim ve Öğretim dönemi 1. ve 2. öğretimde öğrenim gören 9.208 son sınıf öğrencisi oluşturmuştur. 18 Ağustos 1993 tarihinde kurulmuş olan Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, 11 Fakülte, 4 Yüksekokul, 4 Enstitü ve 32 Uygulama ve Araştırma Merkezine sahip çağdaş bilim yolunda ilerleyen köklü bir üniversitedir. Üniversiteye ait Meşelik ve Bademlik Yerleşkesi dışında Çamlık, Ali Numan Kıraç, Sivrihisar, Sarıcakaya, Mahmudiye, Çifteler ve Organize Sanayi Bölgesi Yerleşkeleri de bulunmaktadır. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi'ne bağlı Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sağlık Uygulama ve Araştırma Hastanesi bulunmaktadır.

3.3.2. Araştırmanın Örneklemi

Evreni bilinen araştırmada 2018-2019 eğitim-öğretim yılında ders kaydı yaptıran 9208 öğrenci arasından, evreni temsil eden örneklem büyüklüğü hesaplanmıştır. Örnek hacim hesaplamasında orantılı tabakalı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Yapılan analizde güven düzeyi, hata payı ve evreni bilinen örneklem formülü kullanılmış ve sonucunda minimum 369 öğrenci

sayısına ulaşılmıştır (Tablo 3.1.). Çalışma konusunun kültürel boyutu göz önünde tutularak örneklem sayısının yaklaşık iki katına (738) ulaşılmaya çalışılmıştır.

Çalışmada örnekleme alınacak öğrenci sayısı;

$$n = \frac{N \cdot t^2 \cdot p \cdot q}{d^2 \cdot (N-1) + t^2 \cdot p \cdot q}$$
$$n = \frac{(9208) \cdot (1.96)^2 \cdot (0.5) \cdot (0.5)}{(0.05)^2 \cdot (9208-1) + (1.96)^2 \cdot (0.5) \cdot (0.5)} = 369 \text{ olarak bulunmuştur.}$$

N: Evrendeki birey sayısı

n: Örnekleme girilecek birey sayısı

p: Olayın görülüş sıklığı

q: Olayın görülmemiş sıklığı

t: Yanılma düzeyindeki t teorik değer

d: Standart sapma

Örneklem hesaplamasında $\alpha=0.05$ anlamlılık düzeyi için t tablo değeri $t=1.96$, %95 güven aralığında, görülüş sıklığına göre kabul edilen \pm örnekleme hatası $d=0.05$ ve görülüş sıklığı (prevalans) $p=0.5$ alınmıştır.

Chi-Square Test Power Analysis

| Power | N | W | Chi-Square | DF | Alpha | Beta |
|---------|-----|--------|------------|----|---------|---------|
| 0,99996 | 712 | 0,2352 | 39,3741 | 2 | 0,05000 | 0,00004 |

712 kişiye ulaşıldığında PASS 11 paket programı ile yapılan güç analizi sonucunda 0,999 güce ulaşıldığından çalışma sonlandırılmıştır. Çalışma 364 erkek ve 348 kadın olmak üzere toplam 712 kişi ile tamamlanmıştır.

Tablo 3.1. Fakültelele Göre Öğrenci Sayıları

| Fakülteler | Evrendeki Öğrenci Sayısı | Örnekleme Alınan Öğrenci Sayısı | Ulaşılmadı hedeflenen öğrenci sayısı | Ulaşılan öğrenci sayısı | Çalışmaya dahil edilen öğrenci sayısı | Çalışmaya dahil edilmeyen öğrenci sayısı* |
|--------------------------------------|--------------------------|---------------------------------|--------------------------------------|-------------------------|---------------------------------------|---|
| Diş Hekimliği Fakültesi | 96 | 4 | 8 | 8 | 8 | 0 |
| Tıp Fakültesi | 318 | 13 | 26 | 26 | 26 | 0 |
| Eğitim Fakültesi | 847 | 34 | 68 | 68 | 68 | 0 |
| Fen-Edebiyat Fakültesi | 1888 | 76 | 152 | 152 | 150 | 2 |
| Ziraat Fakültesi | 304 | 12 | 24 | 24 | 24 | 0 |
| Mühendislik- Mimarlık Fakültesi | 3156 | 126 | 252 | 243 | 232 | 11 |
| Sanat ve Tasarım Fakültesi | 90 | 4 | 8 | 8 | 6 | 2 |
| İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi | 1447 | 58 | 116 | 123 | 118 | 5 |
| İlahiyat Fakültesi | 236 | 9 | 18 | 20 | 20 | 0 |
| Turizm Fakültesi | 420 | 17 | 34 | 34 | 34 | 0 |
| Sağlık Bilimleri Fakültesi | 406 | 16 | 32 | 34 | 26 | 8 |
| Toplam | 9.208 | 369 | 738 | 740 | 712 | 28 |

*Anketin büyük çoğunluğunu eksik dolduran öğrenciler

Çalışma kapsamında toplamda 740 öğrenciye ulaşılmış olup, anketi eksik dolduran 28 öğrencinin cevapları çalışma dışında tutulmuştur. Araştırmanın örneklemini araştırmaya katılmayı kabul eden 712 öğrenci oluşturmuştur.

3.3.3. Örnekleme dahil edilme kriterleri

- Eskişehir Osmangazi Üniversitesi son sınıf öğrencisi olma
- Araştırmaya katılmada gönüllü olma

Tablo 3.2. Araştırma Planı ve Takvimi

| Faaliyetler | Nisan-Mayıs 2018 | Haziran-Temmuz 2018 | Aralık 2018 | Aralık 2018-Şubat 2019 | Mart-Nisan 2019 | Mayıs-2019 |
|---------------------------------|------------------|---------------------|-------------|------------------------|-----------------|------------|
| Literatür tarama | x | x | x | x | x | |
| Tez önerisi verilmesi ve kabulü | | x | | | | |
| Etik kurul onayının alınması | | | x | | | |
| Verilerin toplanması | | | | x | | |
| Verilerin Analizi | | | | | x | |
| Tez Yazım Süreci | | | | x | x | x |
| Tez bitirme sınavı | | | | | | x |

3.4. Verilerin Toplanması

3.4.1. Veri toplama aracı

Verilerin toplanmasında araştırmacı tarafından literatürden (Kağıtçıbaşı, 1982a;1982b; Gazioğlu, 2006; Dinç Kahraman, 2010; Gücük vd., 2010; İçli, 2010; Aşcı vd., 2017) yararlanarak geliştirilen sosyo-demografik veri toplama formu (Ek-2) kullanılmıştır. Alanları sosyoloji (1), istatistik (1), ebelik (1) ve kadın hastalıkları ve doğum hemşireliği (1) olan 4 farklı kişiden uzman görüşü alınarak hazırlanmış olan veri toplama formu katılımcıların yaş, cinsiyet, anne-baba eğitim durumu ve mesleği gibi sosyo-demografik özellikleri içeren A bölümü (14 soru) ve bireylerin çocuk sahibi olmayı isteme nedenlerini içeren B (33 soru) bölümü olmak üzere toplam iki bölümden oluşmaktadır.

3.5. Araştırmanın Uygulanma Şekli

Araştırmaya başlamadan önce araştırmacı tarafından, hazırlanan veri toplama formunun öğrenciler tarafından anlaşılır olup olmadığını ve ne kadar zaman aldığını ortaya koymak amacıyla; rastgele 3 fakültenin kantininde son sınıf öğrencileri arasından seçilen 10 üniversite öğrencisi ile pilot çalışma yapılmıştır. Yapılan pilot çalışma sonucunda, veri toplama formunda gerekli düzenlemeler yapılarak forma son şekli verilmiştir. Bu öğrenciler örneklemin dışında tutulmuştur.

Forma son hali verildikten sonra araştırmacı tarafından, araştırmanın yapıldığı üniversitede okuyan son sınıf erkek ve kadın öğrencilere araştırmanın amacı açıklanarak bireylerin sözlü onamları alındıktan sonra anket formu öğrencilere verilerek uygulanmıştır.

Uygulama fakültelerin bölümlerinden izin alındıktan sonra sınıflarda rastgele ve gönüllü olan öğrencilere hafta içi 08:00-23:00 saatleri arasında (I. ve II. Öğretim) araştırmacı tarafından toplanmıştır. Veri toplama süresi her katılımcı için ortalama 15-20 dk. arasında sürmüştür. Araştırmanın veri toplama aracının oluşturulması ve uygulanması akış şeması Şekil 3.1.'de belirtilmiştir.



Şekil 3.1. Araştırmanın Veri Toplama Aracının Oluşturulması ve Uygulanması Akış Şeması

3.6. Verilerin Analizi

Araştırma sonucunda elde edilen veriler SPSS 23.0 (Statistical Package for the Social Sciences) paket programı kullanılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde kategorik değişkenler için frekans dağılımları kullanılmıştır. Tanımlayıcı istatistikler; sayı, yüzde, ortalama ve standart sapma ile değerlendirilmiştir. İki değişken arasındaki ilişkinin istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek için ki-kare bağımsızlık testi uygulanmıştır. İstatistiksel anlamlılık değeri olarak $p < 0.05$ kabul edilmiştir.

3.6.1. Araştırmanın değişkenleri

3.6.1.1 Bağımsız değişkenler

- Yaş
- Cinsiyet
- Okuduğu fakülte ve bölüm
- Aile tipi
- Şimdiye kadar en uzun yaşanan yerleşim yeri
- Annenin eğitim durumu
- Annenin mesleği
- Babanın eğitim durumu
- Babanın mesleği
- Kardeş sayısı

3.6.1.1 Bağımlı değişkenler

- Çocuk sahibi olma isteği

3.7. Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmanın yapılmasına ilişkin olarak; T.C. Karabük Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurul'undan etik kurul onayı alınmıştır (Onay tarihi ve Kodu: 3 Aralık 2018-12/5 No'lu karar) (Ek-1). Araştırmanın 11 fakültede yapılacağına dair kurum izni (Sayı: 99489383-302.08.01/ Onay tarihi: 18 Aralık 2018) (Ek-2) ve çalışmaya katılmayı kabul eden öğrencilerden sözlü onam (Ek-4) alınmıştır.

3.8. Araştırmanın Sınırlılıkları

3.8.2. Araştırmanın güçlü yönleri

Çalışmanın alanda öncü bir çalışma olması güçlü yönü olarak değerlendirilmektedir.

3.8.3. Araştırmanın zayıf yönleri

Literatürde konuya ilişkin üniversite öğrencileri ile yapılmış çalışmanın olmaması, diğer gruplarla yapılan çalışmaların ise çok sınırlı sayıda olması çalışmanın bulgularının karşılaştırılması ve tartışılmasını sınırlandırmıştır. Değişkenler arasına “gelir durumunun” alınmamış olması çalışmanın eksikliği olarak değerlendirilmiştir.

4. BULGULAR

Üniversite son sınıf öğrencilerinin çocuk sahibi olma isteğini etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla yapılan çalışmanın bulguları 4 bölümde incelenmiştir;

4.1. Öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerine ilişkin bulgular

4.2. Öğrencilerin çocuk sahibi olmayı isteme nedenlerine ilişkin bulgular

4.3. Öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri ile çocuk sahibi olma isteğini etkileyen faktörler arasındaki ilişkiye ait bulgular

4.4. Öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerine göre çocuk sahibi olmaya yönelik düşüncelerine ilişkin bulgular

I. Bölüm

Bu bölümde öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 4.1. Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular (n=712)

| SOSYO-DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER | | n=712 | %* |
|--|--------------------|-------|------|
| Yaş | 25 yaş ve altı | 670 | 94,1 |
| | 26 yaş ve üzeri | 42 | 5,9 |
| Yaş ortalaması=22.8 (Min.=19, Mak.=36) | | | |
| Cinsiyet | Kadın | 348 | 48,9 |
| | Erkek | 364 | 51,1 |
| Aile tipi | Çekirdek aile | 566 | 79,5 |
| | Geniş aile | 118 | 16,6 |
| | Parçalanmış aile | 28 | 3,9 |
| En uzun yaşanılan yerleşim yeri | Köy | 64 | 9,0 |
| | İlçe | 194 | 27,2 |
| | İl merkezi | 450 | 63,2 |
| | Diğer | 4 | 0,6 |
| Kardeş sayısı | 0 | 54 | 7,6 |
| | 1 | 348 | 48,9 |
| | 2 | 174 | 24,4 |
| | 3 | 78 | 11,0 |
| | 4 | 25 | 3,5 |
| | 5 ve üzeri | 33 | 4,6 |
| Anne eğitim durumu | İlköğretim ve altı | 402 | 56,4 |
| | Lise ve üzeri | 310 | 43,6 |
| Baba eğitim durumu | İlköğretim ve altı | 265 | 37,2 |
| | Lise ve üzeri | 447 | 62,8 |
| Gelecekte çocuk sahibi olmayı isteme | Hayır | 58 | 8,1 |
| | Kararsızım | 99 | 13,9 |
| | Evet | 555 | 77,9 |

**Tablo 4.1. Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular (n=712)
(devamı)**

| | | | |
|--|-----------------|------------|--------------|
| İdeal çocuk sayısı | 0 | 23 | %3.2 |
| | 1 | 73 | %10.3 |
| | 2 | 440 | %61.8 |
| | 3 | 132 | %18.5 |
| | 4 | 29 | %4.1 |
| | 5 ve üzeri | 15 | %2.1 |
| İlk kez çocuk sahibi olmak için ideal yaş aralığı | 20-24 yaş | 68 | 9,6 |
| | 25-29 yaş | 496 | 69,7 |
| | 30-35 yaş | 136 | 19,1 |
| | 35 yaş ve üzeri | 12 | 1,7 |
| Sadece çocuk yapmak için bile evlenmeyi düşünme | Evet | 96 | 13,5 |
| | Hayır | 616 | 86,5 |
| Toplam | | 712 | 100 |

*Satır yüzdesi alınmıştır.

Tablo 4,1.'de üniversite öğrencilerinin bazı sosyo-demografik özelliklerine ilişkin bulguların dağılımı verilmiştir. Öğrencilerin %48,9'unun kadın, %51,1'inin erkek olduğu, %94,1'inin 25 yaş ve altı olduğu saptanmıştır. Çekirdek aileye sahip olma oranının %79,5 ve öğrencilerin en uzun süre yaşadığı yerin %63,2 oranında il merkezi olduğu, annelerinin %56,4'ünün eğitim durumunun ilköğretim ve altı, babalarının %62,8'inin lise ve üzeri olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin %48,9'unun 2 kardeşe sahip olduğu ve %77,9'unun gelecekte çocuk sahibi olmak istediği belirlenmiştir. Öğrencilerin ideal çocuk sayısı %61,8 oranında 2 çocuk, ilk kez çocuk sahibi olmak için ideal yaş aralığı %69.7 oranında 25-29 yaş arası olarak bulunmuştur. Sadece çocuk sahibi olmak için bile evlenmeyi düşünen öğrencilerin oranı %13.5 olarak saptanmıştır.

II. Bölüm

Bu bölümde öğrencilerin çocuk sahibi olma isteğini etkileyen faktörlere ilişkin bulgular yer almaktadır.

Tablo 4.2. Öğrencilerin Çocuk Sahibi Olma İsteğini Etkileyen Faktörlere İlişkin Bulgular (n=712)

| Madde num. | Öğrencilerin Çocuk Sahibi Olma İsteğini Etkileyen Faktörler | Katılmıyorum | | Kararsızım | | Katılıyorum | |
|------------|---|--------------|-------------|------------|------|-------------|-------------|
| | | n | %* | n | %* | n | %* |
| 1. | Ne zaman ve ne kadar çocuk sahibi olacakları konusunda karar vermek bireylerin yasal hakkıdır. | 35 | 4,9 | 47 | 6,6 | 630 | 88,5 |
| 2. | Çocuk sahibi olmak bireylere toplumsal statü kazandırır. | 298 | 41,9 | 205 | 28,8 | 209 | 29,4 |
| 3. | Çocuk sahibi olmak evliliğin devamlılığını olumlu etkiler. | 172 | 24,2 | 180 | 25,3 | 360 | 50,6 |
| 4. | Çocuk sahibi olmak anne-babaya ilerde ekonomik güç/destek sağlar. | 331 | 46,5 | 235 | 33,0 | 146 | 20,5 |
| 5. | Çocuk sahibi olmak bireylere güzel/pozitif duygular yaşatır. | 29 | 4,1 | 65 | 9,1 | 618 | 86,8 |
| 6. | Çocuk sahibi olmak soyu devam ettirmek için önemlidir. | 126 | 17,7 | 85 | 11,9 | 501 | 70,4 |
| 7. | Düzenli bir işim olmadığı sürece çocuk sahibi olmak istemem. | 72 | 10,1 | 127 | 17,8 | 513 | 72,1 |
| 8. | Çocuk sahibi olmak dinimizce önemlidir. | 211 | 29,6 | 193 | 27,1 | 308 | 43,3 |
| 9. | Çocuk sahibi olmak hayata bağlılığı artırır. | 52 | 7,3 | 121 | 17,0 | 539 | 75,7 |
| 10. | Çocuk sahibi olmak eşlerin birbirine yakınlığını artırır. | 105 | 14,7 | 173 | 24,3 | 434 | 61,0 |
| 11. | Çocuk sahibi olmak bireylerin yeni dostlar edinme ve sosyal statü kazanmasında olumlu etki sağlar. | 146 | 20,5 | 219 | 30,8 | 347 | 48,7 |
| 12. | Çocuk sahibi olmak boşanmayı önleyen faktörlerden biridir. | 251 | 35,3 | 210 | 29,5 | 251 | 35,3 |
| 13. | Çocuğun varlığı eve ve aileye neşe katar. | 29 | 4,1 | 70 | 9,8 | 613 | 86,1 |
| 14. | Çocuk sahibi olmak aile işlerinde (ev, bağ, bahçe ve diğer) destek için önemlidir. | 232 | 32,6 | 191 | 26,8 | 289 | 40,6 |
| 15. | Çocuk sahibi olmak bireylerin sorumluluk duygusunu artırarak, onlara kendisi ve yaşamı tanıma olanağı sağlar. | 46 | 6,5 | 89 | 12,5 | 577 | 81,0 |

Tablo 4.2. Öğrencilerin Çocuk Sahibi Olma İsteğini Etkileyen Faktörlere İlişkin Bulgular (n=712) (devamı)

| | Öğrencilerin Çocuk Sahibi Olma İsteğini Etkileyen Faktörler | Katılmıyorum | | Kararsızım | | Katılıyorum | |
|-----|--|--------------|-------------|------------|-------------|-------------|-------------|
| | | n | %* | n | %* | n | %* |
| 16. | Çocuk sahibi olmak bireylere enerji kazandırır. | 134 | 18,8 | 176 | 24,7 | 402 | 56,5 |
| 17. | Çocuk sahibi olmak bireylere gelecek güvencesi sağlar. | 245 | 34,4 | 252 | 35,4 | 215 | 30,2 |
| 18. | Çocuk sahibi olmak bireylerin mesleki hayatını olumlu etkiler. | 229 | 32,2 | 283 | 39,7 | 200 | 28,1 |
| 19. | Çocuk sahibi olmak bir kadınlık göstergesidir. | 486 | 68,3 | 136 | 19,1 | 90 | 12,6 |
| 20. | Çocuk sahibi olmak kadına toplumsal statü kazandırır. | 404 | 56,7 | 169 | 23,7 | 139 | 19,5 |
| 21. | Özellikle erkek çocuk sahibi olmak kadına/erkeğe aile ve toplumda prestij getirir. | 518 | 72,8 | 105 | 14,7 | 89 | 12,5 |
| 22. | Kariyerim için çocuk sahibi olmayı ertelerim. | 195 | 27,4 | 284 | 39,9 | 233 | 32,7 |
| 23. | Özellikle erkek çocuk sahibi olmak aile kurumunun devamı için önemlidir. | 444 | 62,4 | 116 | 16,3 | 152 | 21,3 |
| 24. | Kadın istemiyorsa çocuk sahibi olmaya zorlanmamalıdır. | 45 | 6,3 | 60 | 8,4 | 607 | 85,3 |
| 25. | Kadın istemiyorsa bile eşi istediği için çocuk doğurmalıdır. | 585 | 82,2 | 74 | 10,4 | 53 | 7,4 |
| 26. | Çocuk sahibi olmayı istemede aile büyüklerinin baskısı önemli bir etkidir. | 428 | 60,1 | 169 | 23,7 | 115 | 16,2 |
| 27. | Çocuk sahibi olmak yaşlılıkta yalnız kalmayı önler. | 195 | 27,4 | 233 | 32,7 | 284 | 39,9 |
| 28. | Özellikle erkek çocuk sahibi olmak ailenin soyadının devamı için önemlidir. | 355 | 49,9 | 128 | 18,0 | 229 | 32,2 |
| 29. | Çocuk sahibi olmayı istememde dini inancım önemli bir etkidir. | 394 | 55,3 | 169 | 23,7 | 149 | 20,9 |
| 30. | Çocuk sahibi olmak devlet desteği (çocuk parası vb.) sağlar. | 392 | 55,1 | 204 | 28,7 | 116 | 16,3 |
| 31. | Çocuk sahibi olmamı sosyo-ekonomik durumum etkiler. | 111 | 15,6 | 158 | 22,2 | 443 | 62,2 |
| 32. | Çocuk sahibi olmak yaşlılıkta anne-baba bakımı için önemlidir. | 210 | 29,5 | 233 | 32,7 | 269 | 37,8 |
| 33. | İş yaşantım müsaade etmezse çocuk sahibi olmayı ertelerim. | 155 | 21,8 | 219 | 30,8 | 338 | 47,5 |

*Satır yüzdesi kullanılmıştır.

Tablo 4.2.'de üniversite öğrencilerinin çocuk sahibi olma isteğini etkileyen faktörlere ilişkin bulgular verilmiştir. Çalışmamızda öğrencilerin çocuk sahibi olma isteğini etkileyen faktörler 6 alt başlıkta gruplandırılmıştır. Bu alt başlıklar aşağıda verildiği gibidir:

- Psikolojik faktörler (Madde 5, 9, 11, 13, 15, 16)
- Aile-evlilik hayatı ve soyun devamı faktörü (Madde 3, 10, 12, 6)
- Bireysel ve sosyal hak (Madde 1, 2, 8, 18, 19, 20, 22, 24, 25, 26, 29)
- Sosyo-ekonomik faktör (Madde 7, 30, 31, 33)
- Erkek çocuk faktörü (Madde 21, 23, 28)
- Gelecek güvencesi faktörü (Madde 4, 14, 17, 27, 32)

Çalışmada **psikolojik faktörler** kapsamında verilen,

- “Çocuk sahibi olmak bireylere güzel/pozitif duygular yaşatır.” (%86,8)-(M:5)
- “Çocuk sahibi olmak hayata bağlılığı artırır.” (%75,7)-(M:9)
- “Çocuğun varlığı eve ve aileye neşe katar.” (%86,1)-(M:13)
- “Çocuk sahibi olmak bireylerin sorumluluk duygusunu artırarak, onlara kendisi ve yaşamı tanıma olanağı sağlar.” (%81,0)-(M:15)
- “Çocuk sahibi olmak bireylere enerji kazandırır.” (%56,5)-(M:16)

ifadelerine katıldığını belirten öğrencilerin oranı %56,5-%86,8 olarak saptanmıştır.

Çalışmada **aile-evlilik hayatı ve soyun devamı** kapsamında yer alan,

- “Çocuk sahibi olmak evliliğin devamlılığını olumlu etkiler.” (%50,6)-(M:3)
- “Çocuk sahibi olmak eşlerin birbirine yakınlığını artırır.” (%61,0)-(M:10)
- “Çocuk sahibi olmak soyu devam ettirmek için önemlidir.” (%70,4)-(M:6)

ifadelerine olumlu yönde katılım sağlayan öğrencilerin oranı %50,6-%70,4 olarak bulunmuştur.

Öğrencilere **bireysel ve sosyal hak** kapsamında verilmiş olan,

- Ne zaman ve ne kadar çocuk sahibi olacakları konusunda karar vermek bireylerin yasal hakkıdır. (%88,5)-(M:1)
- Kadın istemiyorsa çocuk sahibi olmaya zorlanmamalıdır. (%85,3)-(M:24)

ifadeleri **en yüksek oranda** (%88,3- %88,5) katılım alan ifadeler olarak belirlenmiştir.

Çalışmada kişinin **sosyo-ekonomik** durumuna ilişkin verilmiş olan,

- “Düzenli bir işim olmadığı sürece çocuk sahibi olmak istemem.” (%72,1)-(M:7)
- “Çocuk sahibi olmamı sosyo-ekonomik durumum etkiler.” (%62,2)-(M:31)
- “İş yaşantım müsaade etmezse çocuk sahibi olmayı ertelerim.” (%47,5)-(M:33)

ifadelerine katılım sağlayanların oranı %47,5-%72,1 olarak saptanmıştır.

Çalışmada öğrencilere **erkek çocuk faktörü** kapsamında verilmiş olan,

- “Özellikle erkek çocuk sahibi olmak kadına/erkeğe aile ve toplumda prestij getirir.” (%72,8)-(M:21)
- “Özellikle erkek çocuk sahibi olmak aile kurumunun devamı için önemlidir.” (%62,4)-(M:23)
- “Özellikle erkek çocuk sahibi olmak ailenin soyadının devamı için önemlidir.” (%49,9)-(M:28)

ifadelerine katılmadığını belirtenlerin oranı %49,9-%72,8 olarak tespit edilmiştir.

Çalışmada öğrencilerin **gelecek güvencesi** kapsamında yer alan,

- “Çocuk sahibi olmak anne-babaya ilerde ekonomik güç/ destek sağlar.” (%20,5)-(M:4)

- “Çocuk sahibi olmak aile işlerinde (ev, bağ, bahçe ve diğer) destek için önemlidir.” (%40,6)-(M:14)
- “Çocuk sahibi olmak bireylere gelecek güvencesi sağlar.” (%30,2)-(17)
- “Çocuk sahibi olmak yaşlılıkta yalnız kalmayı önler.” (%39,9)-(M:27)
- “Çocuk sahibi olmak yaşlılıkta anne-baba bakımı için önemlidir.” (%37,8)-(M:32)

ifadelerine %20,5-%40,6 oranında katılım sağladıkları tespit edilmiştir. Gelecek güvencesine dair verilen tüm ifadelere %30-40 oranında kararsızlık belirten bir grup olduğu da dikkat çekici bir durum olarak saptanmıştır.

III. Bölüm

Bu bölümde öğrencilerin çocuk sahibi olmayı isteme nedenleri ile bazı sosyo-demografik özelliklerin arasındaki ilişkiye yönelik bulgular yer almaktadır (Tablo 4.3.1.).

Tablo 4.3.1. Öğrencilerin Cinsiyeti İle Çocuk Sahibi Olma İsteğini Etkileyen Faktörler Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular (n=712)

| Madde Numarası | Öğrencilerin Çocuk Sahibi Olma İsteğini Etkileyen Faktörler | Kadın | | | Erkek | | | X ² | p |
|----------------|--|-----------------------------|-----------------------------|-----------------------------|-----------------------------|-----------------------------|-----------------------------|----------------|------------------|
| | | Katılmıyorum | Kararsızım | Katılıyorum | Katılmıyorum | Kararsızım | Katılıyorum | | |
| | | n (%)* | n (%)* | n (%)* | n (%)* | n(%)* | n (%)* | | |
| 1 | Ne zaman ve ne kadar çocuk sahibi olacakları konusunda karar vermek bireylerin yasal hakkıdır. | 11 (3,2) | 18 (5,2) | 319 (91,7) | 24 (6,6) | 29 (8,0) | 311 (85,4) | 7,149 | .028 |
| 2 | Çocuk sahibi olmak bireylere toplumsal statü kazandırır. | 164 (47,1) | 97 (27,9) | 87 (25,0) | 134 (36,8) | 108 (29,7) | 122 (33,5) | 9,117 | .010 |
| 3 | Çocuk sahibi olmak evliliğin devamlılığını olumlu etkiler. | 115 (33,0) | 95 (27,3) | 138 (39,7) | 57 (15,7) | 85 (23,4) | 222 (61,0) | 39,374 | <0.001 |
| 4 | Çocuk sahibi olmak anne-babaya ilerde ekonomik güç/destek sağlar. | 183 (52,6) | 106 (30,5) | 59 (17,0) | 148 (40,7) | 129 (35,4) | 87 (23,9) | 10,968 | .004 |
| 6 | Çocuk sahibi olmak soyu devam ettirmek için önemlidir. | 86 (24,7) | 53 (15,2) | 209 (60,1) | 40 (11,0) | 32 (8,8) | 292 (80,2) | 35,391 | <0.001 |
| 10 | Çocuk sahibi olmak eşlerin birbirine yakınlığını artırır. | 66 (19,0) | 94 (27,0) | 188 (54,0) | 39 (10,7) | 79 (21,7) | 246 (67,6) | 15,643 | <0.001 |
| 12 | Çocuk sahibi olmak boşanmayı önleyen faktörlerden biridir. | 166 (47,7) | 97 (27,9) | 85 (24,4) | 85 (23,4) | 113 (31,0) | 166 (45,6) | 53,165 | <0.001 |
| 17 | Çocuk sahibi olmak bireylere gelecek güvencesi sağlar. | 139 (39,9) | 111 (31,9) | 98 (28,2) | 106 (29,1) | 141 (38,7) | 117 (32,1) | 9,341 | .009 |
| 18 | Çocuk sahibi olmak bireylerin mesleki hayatını olumlu etkiler. | 128 (36,8) | 139 (39,9) | 81 (23,3) | 101 (27,7) | 144 (39,6) | 119 (32,7) | 10,137 | .006 |
| 19 | Çocuk sahibi olmak bir kadınlık göstergesidir. | 252 (72,4) | 52 (14,9) | 44 (12,6) | 234 (64,3) | 84 (23,1) | 46 (12,6) | 7,885 | .019 |
| 20 | Çocuk sahibi olmak kadına toplumsal statü kazandırır. | 217 (62,4) | 71 (20,4) | 60 (17,2) | 187 (51,4) | 98 (26,9) | 79 (21,7) | 8,783 | .012 |

Tablo 4.3.1. Öğrencilerin Cinsiyeti İle Çocuk Sahibi Olma İsteğini Etkileyen Faktörler Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular
(n=712)(devamı)

| Madde Numarası | Öğrencilerin Çocuk Sahibi Olma İsteğini Etkileyen Faktörler | Kadın | | | Erkek | | | X ² | p |
|----------------|--|---------------|--------------|---------------|---------------|---------------|---------------|----------------|--------|
| | | Katılmıyorum | Kararsızım | Katılıyorum | Katılmıyorum | Kararsızım | Katılıyorum | | |
| | | n (%)* | n (%)* | n (%)* | n (%)* | n (%)* | n (%)* | | |
| 21 | Özellikle erkek çocuk sahibi olmak kadına/erkeğe aile ve toplumda prestij getirir. | 288 (82,8) | 32 (9,2) | 28 (8,0) | 230 (63,2) | 73 (20,1) | 61 (16,8) | 34,398 | <0.001 |
| 23 | Özellikle erkek çocuk sahibi olmak aile kurumunun devamı için önemlidir. | 268 (77,0) | 38 (10,9) | 42 (12,1) | 176 (48,6) | 78 (21,4) | 110 (30,2) | 62,949 | <0.001 |
| 24 | Kadın istemiyorsa çocuk sahibi olmaya zorlanmamalıdır. | 13 (13,2) | 14 (4,0) | 321 (92,2) | 32 (8,8) | 46 (12,6) | 286 (78,6) | 26,761 | <0.001 |
| 25 | Kadın istemiyorsa bile eşi istediği için çocuk doğurmalıdır. | 308 (88,5) | 26 (7,5) | 14 (4,0) | 277 (76,1) | 48 (13,2) | 39 (10,7) | 19,626 | <0.001 |
| 26 | Çocuk sahibi olmayı istemede aile büyüklerinin baskısı önemli bir etkendir. | 225 (64,7) | 67 (19,3) | 56 (16,1) | 203 (55,8) | 102 (28,0) | 59 (16,2) | 8,102 | .017 |
| 28 | Özellikle erkek çocuk sahibi olmak ailenin soyadının devamı için önemlidir. | 236 (67,8) | 47 (13,5) | 65 (18,7) | 119 (32,7) | 81 (22,3) | 164 (45,1) | 90,077 | <0.001 |
| 29 | Çocuk sahibi olmayı istememde dini inancım önemli bir etkendir. | 218 (62,6) | 66 (19,0) | 64 (18,4) | 176 (48,4) | 103 (28,3) | 85 (23,4) | 15,186 | .001 |
| 30 | Çocuk sahibi olmak devlet desteği (çocuk parası vb.) sağlar. | 213 (61,2) | 80 (23,0) | 55 (15,8) | 179 (49,2) | 124(34, 1) | 61 (16,8) | 12,396 | .002 |
| 31 | Çocuk sahibi olmamı sosyo-ekonomik durumum etkiler. | 52 (14,9) | 62 (17,8) | 234 (67,2) | 59 (16,2) | 96 (26,4) | 209(5 7,4) | 8,814 | .012 |

*Satır yüzdesi alınmıştır.

Tablo 4.3.1.'de öğrencilerin cinsiyetine göre çocuk sahibi olma isteğini etkileyen faktörler arasındaki ilişki verilmiştir. İstatistiksel olarak anlamlı olan bazı ifadeler aşağıda yer almaktadır.

Öğrencilerin “Çocuk sahibi olmak, **evliliğin devamlılığını olumlu etkiler.**” ifadesine “katılıyorum” yanıtı veren erkek öğrencilerin oranı (%61,0), kadın öğrencilerin oranından (%39,7) anlamlı derecede yüksek olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$).

Öğrencilerin “Çocuk sahibi olmak, **soyu devam ettirmek için önemlidir.**” ifadesine “katılıyorum” yanıtı veren erkek öğrencilerin oranı (%80,2), kadın öğrencilerin oranından (%60,1) anlamlı derece yüksek olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$).

Öğrencilerin “Çocuk sahibi olmak, **eşlerin birbirine yakınlığını artırır.**” ifadesine “katılıyorum” yanıtı veren erkek öğrencilerin oranı (%67,6), kadın öğrencilerin oranından (%54,0) anlamlı derece yüksek olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$).

Öğrencilerin “**Kadın istemiyorsa çocuk sahibi olmaya zorlanmamalıdır.**” ifadesine “katılıyorum” yanıtı veren erkek öğrencilerin oranı (%78,6), kadın öğrencilerin oranından (%92,2) anlamlı derecede düşük olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$).

Öğrencilerin “**Özellikle erkek çocuk sahibi olmak ailenin soyadının devamı için önemlidir.**” ifadesine verdikleri cevaplar ile cinsiyetleri arasında anlamlı derecede ilişki olduğu saptanmıştır ($p<0,05$). Erkek öğrencilerin “katılıyorum” yanıt oranı %45,1 iken kadın öğrencilerin katılma oranı %16,1'dir.

Öğrencilerin “Çocuk sahibi olmak, **boşanmayı önleyen faktörlerden biridir.**” ifadesine verdikleri cevaplar ile cinsiyetleri arasında anlamlı derecede ilişki olduğu saptanmıştır ($p<0,05$). Erkek öğrencilerin “katılıyorum” yanıt oranı %45,6 iken kadın öğrencilerin oranı %24,4'dir.

Öğrencilerin “Çocuk sahibi olmayı **istememde dini inancım etkilidir.**” ifadesine “katılıyorum” yanıtı veren erkek öğrencilerin oranı (%23,4), kadın öğrencilerin oranından (%18,4) anlamlı derecede yüksek olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$).

Çalışmada psikolojik, sosyo-ekonomik ve gelecek güvencesi faktörü kapsamında verilmiş olan ifadelere alınan cevapların öğrencilerin cinsiyetine göre anlamlı şekilde farklı olmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$).

Tablo 4.3.2. Öğrencilerin Aile Tipi İle Çocuk Sahibi Olma İsteğini Etkileyen Faktörler Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular (n=712)

| Madde numarası | Çocuk sahibi olma isteğini etkileyen faktörler | Çekirdek Aile | | | Geniş Aile | | | Parçalanmış Aile | | | x ² | p |
|----------------|--|---------------|---------------|---------------|--------------|--------------|--------------|------------------|--------------|--------------|----------------|------|
| | | Katılmıyorum | Kararsızım | Katılıyorum | Katılmıyorum | Kararsızım | Katılıyorum | Katılmıyorum | Kararsızım | Katılıyorum | | |
| | | n (%)* | n (%)* | n (%)* | n (%)* | n (%)* | n (%)* | n (%)* | n (%)* | n (%)* | | |
| 4 | Çocuk sahibi olmak anne-babaya ilerde ekonomik güç/destek sağlar. | 279 (49,3) | 179 (31,6) | 108 (19,1) | 37 (31,4) | 49 (41,5) | 32 (27,1) | 15 (53,6) | 7 (25,0) | 6 (21,4) | 13,626 | .009 |
| 6 | Çocuk sahibi olmak soyu devam ettirmek için önemlidir. | 105 (18,6) | 69 (12,2) | 392 (69,3) | 15 (12,7) | 9 (7,6) | 94 (79,7) | 6 (21,4) | 7 (25,0) | 15 (53,6) | 10,650 | .031 |
| 7 | Düzenli bir işim olmadığı sürece çocuk sahibi olmak istemem. | 47 (8,3) | 104 (18,4) | 415 (73,3) | 20 (16,9) | 22 (18,6) | 76 (64,4) | 5 (17,9) | 1 (3,6) | 22 (78,6) | 13,524 | .009 |
| 8 | Çocuk sahibi olmak dinimizce önemlidir. | 169 (29,9) | 165 (29,2) | 232 (41,0) | 33 (28,0) | 18 (15,3) | 67 (56,8) | 9 (32,1) | 10 (35,7) | 9 (32,1) | 14,394 | .006 |
| 14 | Çocuk sahibi olmak aile işlerinde (ev, bağ, bahçe ve diğer) destek için önemlidir. | 198 (35,0) | 152 (26,9) | 216 (38,2) | 24 (20,3) | 31 (26,3) | 63 (53,4) | 10 (35,7) | 8 (28,6) | 10 (35,7) | 12,307 | .015 |
| 25 | Kadın istemiyorsa bile eşi istediği için çocuk doğurmalıdır. | 477 (84,3) | 54 (9,5) | 35 (6,2) | 84 (71,2) | 17 (14,4) | 17 (14,4) | 24 (85,7) | 3 (10,7) | 1 (3,6) | 13,765 | .008 |
| 29 | Çocuk sahibi olmayı istememde dini inancım önemli bir etkindir. | 326 (57,6) | 134 (23,7) | 106 (18,7) | 53 (44,9) | 25 (21,2) | 40 (33,9) | 15 (53,6) | 10 (35,7) | 3 (10,7) | 17,062 | .002 |

*Satır yüzdesi alınmıştır.

Tablo 4.3.2.'de üniversite öğrencilerinin sahip olduğu aile tipine göre çocuk sahibi olma isteğini etkileyen faktörler arasındaki ilişki verilmiştir. İstatistiksel olarak anlamlı olan bazı ifadeler aşağıda yer almaktadır.

Öğrencilerin “Çocuk sahibi olmak, **soyu devam ettirmek için önemlidir**” ifadesine verdikleri “katılıyorum” yanıtı oranının istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır ($p<0,05$). Geniş aileye sahip öğrencilerin oranının (%79,7), çekirdek aile (%69,3) ve parçalanmış aileye (%53,6) sahip öğrencilerin oranından yüksek olduğu belirlenmiştir.

Öğrencilerin “Çocuk sahibi olmak, **dinimizce önemlidir**” ifadesine “katılıyorum” yanıtını veren geniş aileye sahip öğrencilerin oranının (%56,8) çekirdek aileye sahip öğrencilerin oranından (%41,0) anlamlı derecede yüksek olduğu saptanmıştır ($p<0,05$).

Öğrencilerin “Çocuk sahibi olmak, **aile işlerinde (ev, bağ, bahçe ve diğer) destek için önemlidir.**” ifadesine “katılıyorum” yanıtını veren geniş aileye sahip öğrencilerin oranının (%53,4) çekirdek aileye sahip öğrencilerin oranından (%38,2) anlamlı derecede yüksek olduğu saptanmıştır ($p<0,05$).

Çalışmada aile tipine göre verilen yanıtlar incelendiğinde özellikle gelecek garantisi, soyun devamı ve dini etkinin olduğu ifadelerde farklılık tespit edilmiştir. Bunun dışında kalan psikolojik, bireysel ve sosyal hak, sosyo-ekonomik ve erkek çocuk faktörlerine ilişkin ifadeler verilen cevaplarda aile tipine göre anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0,05$).

Tablo 4.3.3. Öğrencilerin En Uzun Yaşadıkları Yer İle Çocuk Sahibi Olma İsteğini Etkileyen Faktörler Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular
(n=712)

| Madde numarası | Çocuk sahibi olma isteğini etkileyen faktörler | Köy | | | İlçe | | | İl merkezi | | | Diğer | | | χ ² | p |
|----------------|--|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|----------------|----------------|----------------|----------------|--------------|--------------|--------------|----------------|-------------------|
| | | Katılmıyorum | Kararsızım | Katılıyorum | Katılmıyorum | Kararsızım | Katılıyorum | Katılmıyorum | Kararsızım | Katılıyorum | Katılmıyorum | Kararsızım | Katılıyorum | | |
| | | n (%)* | n (%)* | n (%)* | n (%)* | n (%)* | n (%)* | n (%)* | n (%)* | n (%)* | n (%)* | n (%)* | n (%)* | | |
| 3 | Çocuk sahibi olmak evliliğin devamlılığını olumlu etkiler. | 8 (%12,5) | 11 (%17,2) | 45 (70,3) | 42 (%21,6) | 49 (%25,3) | 103 (%53,1) | 121 (%26,9) | 118 (%26,2) | 211 (%46,9) | 1 (%25,0) | 2 (%50,0) | 1 (%25,0) | 15,180 | .018 ^b |
| 4 | Çocuk sahibi olmak anne-babaya ilerde ekonomik güç/destek sağlar. | 24 (%37,5) | 18 (%28,1) | 22 (%34,4) | 86 (%44,3) | 67 (%34,5) | 41 (%21,1) | 220 (%48,9) | 147 (%32,7) | 83 (%18,4) | 1 (%25,0) | 3 (%75,0) | 0 (%0,0) | 12,808 | .043 ^b |
| 8 | Çocuk sahibi olmak dinimizce önemlidir. | 16 (%25,0) | 8 (%12,5) | 40 (%62,5) | 54 (%27,8) | 57 (%29,4) | 83 (%42,8) | 139 (%30,9) | 128 (%28,4) | 183 (%40,7) | 2 (%50,0) | 0 (%0,0) | 2 (%50,0) | 14,492 | .021 ^b |
| 12 | Çocuk sahibi olmak boşanmayı önleyen faktörlerden biridir. | 11 (%17,2) | 23 (%35,9) | 30 (%46,9) | 64 (%33,0) | 63 (%32,5) | 67 (%34,5) | 174 (%38,7) | 123 (%27,3) | 153 (%34,0) | 2 (%50,0) | 1 (%25,0) | 1 (%25,0) | 12,966 | .039 ^b |
| 14 | Çocuk sahibi olmak aile işlerinde (ev, bağ, bahçe ve diğer) destek için önemlidir. | 23 (%35,9) | 5 (%7,8) | 36 (%56,3) | 50 (%25,8) | 61 (%31,4) | 83 (%42,8) | 159 (35,3) | 124 (%27,6) | 167 (%37,1) | 0 (%0,0) | 1 (%25,0) | 3 (%75,0) | 22,196 | .000 ^b |
| 17 | Çocuk sahibi olmak bireylere gelecek güvencesi sağlar. | 15 (%23,4) | 19 (%29,7) | 30 (%46,9) | 69 (%35,6) | 77 (%39,7) | 48 (%24,7) | 160 (%35,6) | 153 (%34,0) | 137 (%30,4) | 1 (%25,0) | 3 (%75,0) | 0 (%0,0) | 15,234 | .015 ^b |

Tablo 4.3.3. Öğrencilerin En Uzun Yaşadıkları Yer İle Çocuk Sahibi Olma İsteğini Etkileyen Faktörler Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular
(n=712) (devamı)

| Madde numarası | Çocuk sahibi olma isteğini etkileyen faktörler | Köy | | | İlçe | | | İl merkezi | | | Diğer | | | χ ² | p |
|----------------|--|---------------|---------------|---------------|----------------|---------------|---------------|----------------|----------------|----------------|--------------|--------------|--------------|----------------|-------------------|
| | | Katılmıyorum | Kararsızım | Katılıyorum | Katılmıyorum | Kararsızım | Katılıyorum | Katılmıyorum | Kararsızım | Katılıyorum | Katılmıyorum | Kararsızım | Katılıyorum | | |
| | | n (%)* | n (%)* | n (%)* | n (%)* | n (%)* | n (%)* | n (%)* | n (%)* | n (%)* | n (%)* | n (%)* | n (%)* | | |
| 21 | Özellikle erkek çocuk sahibi olmak kadına/erkeğe aile ve toplumda prestij getirir. | 41 (%64,1) | 7 (%10,9) | 16 (%25,0) | 140 (%72,2) | 33 (%17,0) | 21 (%10,8) | 336 (%74,7) | 62 (%13,8) | 52 (%11,6) | 1 (%25,0) | 3 (%75,0) | 0 (%0,0) | 22,848 | .002 ^b |
| 22 | Kariyerim için çocuk sahibi olmayı ertelerim. | 29 (%45,3) | 17 (%26,6) | 18 (%28,1) | 48 (%24,7) | 84 (%43,3) | 62 (%32,0) | 117 (%26,0) | 181 (%40,2) | 152 (%33,8) | 1 (%25,0) | 2 (%50,0) | 1 (%25,0) | 12,533 | .044 ^b |
| 23 | Özellikle erkek çocuk sahibi olmak aile kurumunun devamı için önemlidir. | 33 (%51,6) | 8 (%12,5) | 23 (%35,9) | 106 (%54,6) | 40 (%20,6) | 48 (%24,7) | 303 (%67,3) | 66 (%14,7) | 81 (%18,0) | 2 (%50,0) | 2 (%50,0) | 0 (%0,0) | 21,892 | .002 ^b |
| 27 | Çocuk sahibi olmak yaşlılıkta yalnız kalmayı önler. | 15 (%23,4) | 13 (%20,3) | 36 (%56,3) | 44 (%22,7) | 75 (%38,7) | 75 (%38,7) | 136 (%30,2) | 143 (%31,8) | 171 (%38,0) | 0 (%0,0) | 2 (%50,0) | 2 (%50,0) | 14,813 | .017 ^b |
| 28 | Özellikle erkek çocuk sahibi olmak ailenin soyadının devamı için önemlidir. | 20 (%31,3) | 17 (%26,6) | 27 (%42,2) | 94 (%48,5) | 31 (%16,0) | 69 (%35,6) | 240 (%53,3) | 77 (%17,1) | 133 (%29,6) | 1 (%25,0) | 3 (%75,0) | 0 (%0,0) | 21,521 | .001 ^b |

*Satır yüzdesi alınmıştır.

b: Monte Carlo sig.

Tablo 4.3.3.'de üniversite öğrencilerinin en uzun süre yaşadığı yere göre çocuk sahibi olma isteğini etkileyen faktörler arasındaki ilişki verilmiştir. İstatistiksel olarak anlamlı olan bazı ifadeler aşağıda yer almaktadır.

Öğrencilerin “Çocuk sahibi olmak, **evliliğin devamlılığını olumlu etkiler.**” ifadesine “katılıyorum” yanıtını veren köyde yaşamış öğrencilerin oranının (%70,3) ilçe (%53,1) ve il merkezinde (%46,9) yaşamış olan öğrencilerin oranından anlamlı derecede yüksek olduğu saptanmıştır ($p<0,05$).

Öğrencilerin “Çocuk sahibi olmak, **dinimizce önemlidir.**” Maddesine “katılıyorum” yanıtını veren köyde yaşamış öğrencilerin oranının (%62,5) ilçe (%42,8) ve il merkezinde (%40,7) yaşamış olan öğrencilerin oranından anlamlı derecede yüksek olduğu saptanmıştır ($p<0,05$).

Öğrencilerin “Çocuk sahibi olmak, **aile işlerinde (ev, bağ, bahçe ve diğer)destek için önemlidir.**” ifadesine “katılıyorum” yanıtını veren köyde yaşamış öğrencilerin oranının (%56,3) ilçe (%42,8) ve il merkezinde (%37,1) yaşamış olan öğrencilerin oranından anlamlı derecede yüksek olduğu saptanmıştır ($p<0,05$).

Öğrencilerin “**Özellikle erkek çocuk sahibi olmak ailenin soyadının devamı için önemlidir.**” ifadesine “katılıyorum” yanıtını veren köyde yaşamış öğrencilerin oranının (%42,2) ilçe (%35,6) ve il merkezinde (%29,6) yaşamış olan öğrencilerin oranından anlamlı derecede yüksek olduğu saptanmıştır ($p<0,05$).

Çalışmada en uzun süre yaşanan yerleşim yerine göre verilen yanıtlar incelendiğinde özellikle erkek çocuk, evlilik hayatı ve soyun devamı, gelecek garantisi ve dini etkinin olduğu ifadelerde farklılık tespit edilmiştir. Bunun dışında kalan psikolojik, bireysel ve sosyal hak, sosyo-ekonomik faktörlere ilişkin ifadeler verilen cevaplarda en uzun süre yaşanan yerleşim yerine göre anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0,05$).

Tablo 4.3.4. Öğrencilerin Anne Eğitim Durumu İle Çocuk Sahibi Olma İsteğini Etkileyen Faktörler Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular
(n=712)

| Madde numarası | Çocuk sahibi olma isteğini etkileyen faktörler | Okuryazar değil | | | İlköğretim | | | Lise | | | Önlisans | | Lisans ve lisansüstü | | | χ ² | p | |
|----------------|--|-----------------|--------------|---------------|----------------|----------------|----------------|---------------|---------------|----------------|--------------|---------------|----------------------|---------------|---------------|----------------|------------|-------------|
| | | Katılmıyorum | Kararsızım | Katılıyorum | Katılmıyorum | Kararsızım | Katılıyorum | Katılmıyorum | Kararsızım | Katılıyorum | Katılmıyorum | Kararsızım | Katılıyorum | Katılmıyorum | Kararsızım | | | Katılıyorum |
| | | n (%)* | n (%)* | n (%)* | n (%)* | n (%)* | n (%)* | n (%)* | n (%)* | n (%)* | n (%)* | n (%)* | n (%)* | n (%)* | n (%)* | | | n (%)* |
| 2 | Çocuk sahibi olmak bireylere toplumsal statü kazandırır. | 9 (%36,0) | 7 (%28,0) | 9 (%36,0) | 150 (%39,8) | 101 (%26,8) | 126 (%33,4) | 89 (%44,3) | 55 (%27,4) | 57 (%28,4) | 9 (%40,9) | 10 (%45,5) | 3 (%13,6) | 41 (%47,1) | 32 (%36,8) | 14 (%16,1) | 15,8 10 | .043 b |
| 5 | Çocuk sahibi olmak bireylere güzel/pozitif duygular yaşatır. | 3 (%12,0) | 2 (%8,0) | 20 (%80,0) | 8 (%2,1) | 27 (%7,2) | 342 (%90,7) | 12 (%6,0) | 17 (%8,5) | 172 (%85,6) | 0 (%0,0) | 3 (%13,6) | 19 (%86,4) | 6 (%6,9) | 16 (%18,4) | 65 (%74,7) | 24,4 51 | .005 b |
| 8 | Çocuk sahibi olmak dinimizce önemlidir. | 5 (%20,0) | 5 (%20,0) | 15 (%60,0) | 102 (%27,1) | 94 (%24,9) | 181 (%48,0) | 60 (%29,9) | 62 (%30,8) | 79 (%39,3) | 9 (%40,9) | 4 (%18,2) | 9 (%40,9) | 35 (%40,2) | 28 (%32,2) | 24 (%27,6) | 18,7 87 | .014 b |
| 17 | Çocuk sahibi olmak bireylere gelecek güvencesi sağlar. | 4 (%16,0) | 9 (%36,0) | 12 (%48,0) | 119 (%31,6) | 136 (%36,1) | 122 (%32,4) | 69 (%34,3) | 74 (%36,8) | 58 (%28,9) | 8 (%36,4) | 9 (%40,9) | 5 (%22,7) | 45 (%51,7) | 24 (%27,6) | 18 (%20,7) | 19,1 47 | .013 b |

*Sadır yüzdesi alınmıştır.

b: Monte Carlo sig.

Tablo 4.3.4.'de üniversite öğrencilerinin anne eğitim durumuna göre çocuk sahibi olma isteğini etkileyen faktörler arasındaki ilişki verilmiştir. Çocuk sahibi olma isteğini etkileyen faktörler kapsamında verilen ifadelerin büyük bir kısmı ile öğrencilerin anne eğitim durumu arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 4.3.5. Öğrencilerin Baba Eğitim Durumu İle Çocuk Sahibi Olma İsteğini Etkileyen Faktörler Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular
(n=712)

| Madde numarası | Çocuk sahibi olma isteğini etkileyen faktörler | Okur yazar değil | | | İlköğretim | | | Lise | | | Önlisans | | | Lisans ve lisansüstü | | | x ² | p |
|----------------|--|------------------|--------------|--------------|----------------|---------------|----------------|----------------|---------------|----------------|---------------|---------------|---------------|----------------------|---------------|----------------|----------------|-------------------|
| | | Katılmıyorum | Kararsızım | Katılıyorum | Katılmıyorum | Kararsızım | Katılıyorum | Katılmıyorum | Kararsızım | Katılıyorum | Katılmıyorum | Kararsızım | Katılıyorum | Katılmıyorum | Kararsızım | Katılıyorum | | |
| | | n (%)* | n (%)* | n (%)* | n (%)* | n (%)* | n (%)* | n (%)* | n (%)* | n (%)* | n (%)* | n (%)* | n (%)* | n (%)* | n (%)* | n (%)* | | |
| 8 | Çocuk sahibi olmak dinimizce önemlidir. | 3 (%37,5) | 2 (%25,0) | 3 (%37,5) | 78 (30,4) | 49 (%19,1) | 130 (%50,6) | 69 (%28,8) | 81 (%33,8) | 90 (%37,5) | 9 (%26,5) | 11 (%32,4) | 14 (%41,2) | 52 (%30,1) | 50 (%28,9) | 71 (%41,0) | 16,321 | .038 ^b |
| 9 | Çocuk sahibi olmak hayata bağlılığı artırır. | 2 (%25,0) | 0 (%0,0) | 6 (%75,0) | 12 (%4,7) | 36 (%14,0) | 209 (%81,3) | 21 (%8,8) | 43 (%17,9) | 176 (%73,3) | 6 (%17,6) | 8 (%23,5) | 20 (%58,8) | 11 (%6,4) | 34 (%19,7) | 128 (%74,0) | 18,752 | .022 ^b |
| 21 | Özellikle erkek çocuk sahibi olmak kadına/erkeğe aile ve toplumda prestij getirir. | 4 (%50,0) | 0 (%0,0) | 4 (%50,0) | 179 (%69,6) | 44 (%17,1) | 34 (%13,2) | 179 (%74,6) | 30 (%12,5) | 31 (%12,9) | 28 (%82,4) | 3 (%8,8) | 3 (%8,8) | 128 (%74,0) | 28 (%16,2) | 17 (%9,8) | 16,021 | .046 ^b |
| 33 | İş yaşantım müsaade etmezse çocuk sahibi olmayı ertelerim. | 2 (%25,0) | 2 (%25,0) | 4 (%50,0) | 65 (%25,3) | 77 (%30,0) | 115 (%44,7) | 40 (%16,7) | 64 (%26,7) | 136 (%56,7) | 8 (%23,5) | 11 (%32,4) | 15 (%44,1) | 40 (%23,1) | 65 (%37,6) | 68 (%39,3) | 15,850 | .044 ^b |

*Satır yüzdesi kullanılmıştır.
b: Monte Carlo sig.

Tablo 4.3.5.'de üniversite öğrencilerinin baba eğitim durumuna göre çocuk sahibi olmayı isteme nedenleri arasında yapılan karşılaştırma sonucunda istatistiksel olarak fark olan maddeler yer almaktadır. Çocuk sahibi olma isteğini etkileyen faktörler kapsamında verilen ifadelerin büyük bir kısmı ile öğrencilerin baba eğitim durumu arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0,05$).

IV. Bölüm: Öğrencilerin Sosyo-demografik Özelliklerine Göre Çocuk Sahibi Olmaya Yönelik Düşüncelerine İlişkin Bulgular

Tablo 4.4.1. Öğrencilerin Cinsiyeti İle İdeal Çocuk Sayısı Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular (n=712)

| İdeal Çocuk Sayısı | Cinsiyet | | Toplam | |
|--------------------|----------------------------|----------------------------|---------------|------------------|
| | Kadın | Erkek | | |
| | n (%)* | n (%)* | | |
| 0 | 13 3,7% | 10 2,7% | 23 3,2% | $\chi^2= 12.546$ |
| 1 | 43 12,4% | 30 8,2% | 73 10,3% | |
| 2 | 222 63,8% | 218 59,9% | 440 61,8% | |
| 3 | 54 15,5% | 78 21,4% | 132 18,5% | |
| 4 | 10 2,9% | 19 5,2% | 29 4,1% | |
| 5 | 5 1,4% | 5 1,4% | 10 1,4% | |
| 6 | 1 0,3% | 1 0,3% | 2 0,3% | |
| 7 | 0 0,0% | 2 0,5% | 2 0,3% | |
| 10 | 0 0,0% | 1 0,3% | 1 0,1% | |
| Toplam | 348 100,0% | 364 100,0% | 712 100,0% | |

*Satır yüzdesi alınmıştır.

b: Monte Carlo sig.

Tablo 4.4.1.'de üniversite öğrencilerinin cinsiyete göre düşündükleri ideal çocuk sayısı arasında yapılan karşılaştırma sonucunda aradaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$). Erkek öğrencilerin %59,9'u, kadın öğrencilerin %63,8'i ideal çocuk sayısı olarak 2 çocuk istediğini ifade etmiştir.

Tablo 4.4.2. Öğrencilerin Cinsiyeti İle İlk Çocuk İçin İdeal Yaş Aralığı Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular (n=712)

| Cinsiyet | | Kadın | Erkek | Toplam |
|----------------------------------|-----------------------------|----------------------------|----------------------------|---------------|
| | | n (%)* | n (%)* | |
| İlk çocuk için ideal yaş aralığı | 20-24 yaş | 36 10,3% | 32 8,8% | 68 9,6% |
| | 25-29 yaş | 259 74,4% | 237 65,1% | 496 69,7% |
| | 30-34 yaş | 52 14,9% | 84 23,1% | 136 19,1% |
| | 35 yaş ve üzeri | 1 0,3% | 11 3,0% | 12 1,7% |
| | Toplam | 348 100,0% | 364 100,0% | 712 100,0% |
| | x²=16.723 | | | |
| | p=.001 | | | |

*Satır yüzdesi alınmıştır.

Tablo 4.4.2.'de üniversite öğrencilerinin cinsiyeti ile ilk çocuk için ideal yaş aralığı tercihleri arasında yapılan karşılaştırma sonucunda istatistiksel olarak fark bulunmuştur ($p < 0,05$). İlk çocuk için ideal yaş aralığı olarak kadın öğrencilerin %74,4'ü 25-29 yaş, %14,9'u 30-34 yaş aralığını seçerken; erkek öğrencilerin %65,1'i 25-29 yaş, %23,1'i 30-34 yaş aralığını seçtiği saptanmıştır.

Tablo 4.4.3. Öğrencilerin Aile Tipi İle İdeal Çocuk Sayısı Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular (n=712)

| Çocuk sayısı | Çekirdek Aile | Geniş Aile | Parçalanmış Aile | x ² | p |
|--------------|-----------------------------|----------------------------|----------------------------|----------------|---------------------|
| | n (%)* | n (%)* | n (%)* | | |
| 0 | 18 (3,2) | 4 (3,4) | 1 (3,6) | 91,425 | <0.001 ^b |
| 1 | 63 (11,1) | 3 (2,5) | 7 (25,0) | | |
| 2 | 369 (65,2) | 57 (48,3) | 14 (50,0) | | |
| 3 | 93 (16,4) | 36 (30,5) | 3 (10,7) | | |
| 4 | 14 (2,5) | 14 (11,9) | 1 (3,6) | | |
| 5 | 6 (1,1) | 4 (3,4) | 0 (0,0) | | |
| 6 | 1 (0,2) | 0 (0,0) | 1 (3,6) | | |
| 7 | 2 (0,4) | 0 (0,0) | 0 (0,0) | | |
| 10 | 0 (0,0) | 0 (0,0) | 1 (3,6) | | |

*Satır yüzdesi alınmıştır.

b: Monte Carlo sig.

Tablo 4.4.3.'de üniversite öğrencilerinin aile tipi ile ideal çocuk sayısı arasında yapılan karşılaştırma sonucunda istatistiksel olarak fark bulunmuştur ($p<0,05$). Çekirdek aile tipine sahip öğrenciler (%65,2) 2 çocukta yoğunlaşırken, geniş aile tipine sahip öğrenciler 2-4 çocuk arasında dağılım göstermiştir.

Tablo 4.4.4. Öğrencilerin En uzun Yaşadıkları Yerleşim Yeri İle İdeal Çocuk Sayısı Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular (n=712)

| En Uzun Yaşanılan Yerleşim Yeri | | Köy | İlçe | İl Merkezi | Diğer | Toplam | |
|---------------------------------|----|-------------|--------------|--------------|------------|--------------|-----------------|
| | | n (%)* | n (%)* | n (%)* | n (%)* | n (%)* | |
| İdeal Çocuk Sayısı | 0 | 1 1,6% | 4 2,1% | 18 4,0% | 0 0,0% | 23 3,2% | $\chi^2=48.703$ |
| | 1 | 2 3,1% | 20 10,3% | 51 11,3% | 0 0,0% | 73 10,3% | |
| | 2 | 32 50,0% | 118 60,8% | 289 64,2% | 1 25,0% | 440 61,8% | |
| | 3 | 19 29,7% | 41 21,1% | 70 15,6% | 2 50,0% | 132 18,5% | |
| | 4 | 7 10,9% | 10 5,2% | 11 2,4% | 1 25,0% | 29 4,1% | $p=.035^b$ |
| | 5 | 2 3,1% | 1 0,5% | 7 1,6% | 0 0,0% | 10 1,4% | |
| | 6 | 0 0,0% | 0 0,0% | 2 0,4% | 0 0,0% | 2 0,3% | |
| | 7 | 0 0,0% | 0 0,0% | 2 0,4% | 0 0,0% | 2 0,3% | |
| | 10 | 1 1,6% | 0 0,0% | 0 0,0% | 0 0,0% | 1 0,1% | |

*Satır yüzdesi alınmıştır.

b: Monte Carlo sig.

Tablo 4.4.4.'de üniversite öğrencilerinin en uzun yaşadıkları yerleşim yeri ile ideal çocuk sayısı arasında yapılan karşılaştırma sonucunda istatistiksel olarak fark bulunmuştur ($p<0,05$). En uzun yaşadığı yer köy, ilçe ve il merkezi sıralaması ile bakıldığında 2 çocuk için oranlar %50,0; %60,8; %64,2, 3 çocuk için oranlar %29,7; %21,1; %15,6, 4 çocuk için oranlar %10,9; %5,2; %2,4 olarak saptanmıştır. En uzun süre yaşadığı yer köy olan öğrencilerin istediği ideal çocuk sayısının diğer öğrencilerden yüksek olduğu belirlenmiştir.

5. TARTIŞMA

Çalışma, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi'nde öğrenim gören son sınıf öğrencilerinin çocuk sahibi olma isteğini etkileyen faktörleri incelemek amacıyla yapılmıştır.

Çalışmada elde edilen bulgular 4 ana başlıkta tartışılmıştır.

5.1. Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özelliklerine İlişkin Bulguların Tartışılması

5.2. Öğrencilerin Çocuk Sahibi Olmayı İsteme Nedenlerine İlişkin Bulguların Tartışılması

5.3. Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özellikleri İle Çocuk Sahibi Olmayı İsteme Nedenleri Arasındaki İlişkiye Ait Bulguların Tartışılması

5.4. Öğrencilerin Sosyo-demografik Özelliklerine Göre Çocuk Sahibi Olmaya Yönelik Düşüncelerine İlişkin Bulguların Tartışılması

5.1. Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özelliklerine İlişkin Bulguların Tartışılması

Aile çocuğun ilk karşılaştığı toplumsal yapı, kişiliğinin temellerini atacağı ilk birimdir. Ailede çocuğa atfedilen değer ve beklentiler çocuğun kişilik özelliklerini ve toplumda nasıl bir birey olarak yer alacağını belirleyen temel unsurlardır. Bu nedenledir ki toplumda çocuğa atfedilen değer, bireylerin neden çocuk sahibi olmak isteyip-istemediğinin belirlenmesi son derece önemlidir (Kağıtçıbaşı & Ataca, 2015). Aynı zamanda bireylerin çocuk sahibi olmaya yönelik yaklaşım ve düşüncelerinin belirlenmesi aile yapısı, gelecek planlaması, toplum yapısının analizi, nüfus politikaları gibi birçok konuda rehberlik etmesi açısından da önemlidir (Turgut & Feyzioğlu, 2014). Konuya ilişkin yapılmış çok sınırlı sayıda çalışma bulunmakla birlikte bu çalışmalar daha çok orta veya düşük eğitim seviyesine sahip, ileri yaş grubundan ebeveyn ya da kadın-erkek bireylerden oluşmaktadır. Eğitim seviyesi yüksek genç neslin bu konudaki düşüncelerini değerlendiren bir

çalışmanın bulunmayışı çalışmanın yapılma nedenlerinin başında gelmektedir.

Araştırmada öğrencilerin dörtte üçünden fazlasının (%77) gelecekte çocuk sahibi olmak istediği belirlenmiştir (Tablo 4.1.). Literatürdeki bazı bulgular çalışmamızın bulguları ile benzerlik gösterirken (Chan, Chan, Peterson, Lampic, & Tam, 2014; Nouri vd., 2016; Mogilevkina, Stern, Melnik, Getsko & Tyden, 2016; Aşçı vd., 2017; Özerdoğan & Yılmaz, 2018) bazı çalışma bulguları farklılık göstermektedir (Lampic vd., 2005; Virtala vd., 2011; Ekelin, Akesson, Angerud, & Kvist, 2012; Peterson, Pirritano, Tucker, & Lampic, 2012; Vujcic, Radicevic, Dubljanin, Maksimovic, & Grujicic, 2017). Üniversite öğrencilerinin gelecekte çocuk sahibi olmayı isteme oranları İsveç, Finlandiya, Amerika ve Sırbistan ülkelerinde yapılan çalışmalara göre %90'ın üzerindedir. Bu ülkelerin refah seviyesi sıralamasında ilk sıralarda yer alan ülkeler olması önem arz etmektedir (Lampic vd., 2005; Virtala vd., 2011; Ekelin vd., 2012; Peterson vd., 2012; Vujčić vd., 2017). Çalışmamız bulguları ile en yakın orana sahip olan iki çalışma incelendiğinde iki farklı etken ortaya konmaktadır. Ukrayna'da yapılan bir çalışmada öğrencilerin çocuk sahibi olma isteği %78 oranında bulunmuştur. Çalışmacılar buldukları oranın literatüre oranla düşük olduğunu ortaya koymaktadır. Çalışmacılar bu durumun nedenini ise kendi ülkelerinin refah seviyesi ve sosyo-ekonomik açıdan daha düşük seviyede olmalarına ve yaşadıkları ekonomik istikrarsızlık durumuna bağlamaktadır (Mogilevkina vd., 2016). Avusturya'da üniversite öğrencilerinin doğurganlık bilinci üzerine yapılan bir çalışmada öğrencilerin gelecekte çocuk sahibi olma isteği %77 oranında bulunmuştur. Ukrayna'nın aksine Avusturya refah seviyesi, ekonomik gelir durumu yüksek ülkeler arasındadır. Bu çalışmada elde edilen bulgunun sebebi ise çok sayıda çocuğun tercih edilmediği ülke politikaları ya da öğrencilerin kendilerini hazır hissetmemeleri olabilir (Nouri vd., 2014). Bu açıdan bakıldığında çalışmamızda bulunan çocuk sahibi olma isteği oranı (%77) ülkemiz sosyo-ekonomik durumuna bağlanabileceği gibi gelişmiş ülkelerde olduğu gibi az çocuk tercihinine de bağlanabilir. Yapılan çalışmalar incelendiğinde öğrencilerin gelecekte çocuk sahibi olma planları ülkelerinin refah düzeyi, sosyo-kültürel

faktörler ya da yürütülen politikalarla ilişkili olarak değişebilmektedir. Ülkeler arası oransal farklılıklar bu faktörlerin değişkenliğine bağlanabilir. Elde edilen bulgular genel anlamda üniversite öğrencilerinin çocuk sahibi olmaya yönelik olumlu düşüncelere sahip olduğunu göstermektedir. Çalışmamızda çocuk sahibi olmak istemediğini belirten (%8,1) (Tablo 4.1.) öğrencilerin bu düşüncelerinin nedeni bireysel tercih, yoksulluk, cinsel yönelim veya kendini henüz hazır hissetmeme gibi birçok farklı durum olabilir.

Çalışmamızda üniversite öğrencilerinin gelecekte sahip olmak istediği ideal çocuk sayısı ortalama 2,18 olarak belirlenmiştir (Tablo 4.1). Ülkemizde doğurganlık hızı TNSA-2013 verilerine göre 2,26, TÜİK-2017 verilerine göre 2,07 olduğu ve yıllar içinde düşme eğiliminde olduğu saptanmıştır (TNSA, 2013; TÜİK, 2017). Çalışmada elde ettiğimiz bulgular ile ülke genelinde verilen resmi rakamlar benzerlik göstermektedir. Literatürde yer alan bulgular gençlerin sahip olmak istediği çocuk sayısı açısından çalışmamızın bulgularını destekler niteliktedir (Lampic vd., 2005; Virtala vd., 2011; Ekelin vd., 2012; Vassard, Lallemand, Nyboe Andersen, Macklon, & Schmidt, 2016; Aşçı vd., 2017; Özerdoğan & Yılmaz, 2018). Farklı olarak 2016 yılında Ukrayna'da üniversite öğrencilerinin ebeveyn ve doğurganlık bilincini incelemek amacıyla yapılan çalışmada öğrencilerin sahip olmak istediği çocuk sayısının daha düşük (ortalama 1,5) olduğu saptanmıştır (Mogilevkina vd., 2016). Üniversite öğrencilerinin ait olduğu toplumsal yapıdan etkilenmesinin yanı sıra ülke politikalarını, ekonomisini, gelişme çizgisini de yakından takip ettiğini ve çocuk sahibi olmaya yönelik düşüncelerini bu doğrultuda yönlendirdiği düşünülebilir.

Çalışmamızda öğrencilerin yarısından fazlasının ilk kez çocuk sahibi olmak için düşündüğü ideal yaş aralığının 24-29 yaş arasında olduğu belirlenmiştir (Tablo 4.1). Ülkemizde yapılan nüfus araştırmalarında doğurganlık hızının en yüksek olduğu yaş aralığının 2008 yılına kadar 20-24 yaş arasında olduğu saptanmıştır. Bu yaş aralığının ilk kez TNSA-2008 verilerinde 25-29'a yükseldiği ve günümüzde de aynı aralıkta en yüksek seviyede olduğu tespit

edilmiştir (TNSA, 2008, 2013; TUİK, 2017). Literatürde yer alan bulgular çalışmamızın bulgularını destekler niteliktedir (Lampic vd., 2005; Ekelin vd., 2012; Nouri vd., 2014; Vassard vd., 2016; Özerdoğan & Yılmaz, 2018). Mevcut şartlarda bir öğrencinin 22-26 yaş arasında mezun olduğu düşünüldüğünde, iş bulup hayatını düzene soktuktan sonra evlilik ve çocuk sahibi olmayı planlayan öğrenciler için bu yaş aralığı beklenen bir durumdur. Aynı zamanda öğrencilerin erken yaş evliliği düşünmemeleri de olumlu bir sonuç olarak değerlendirilmiştir.

Çalışmamızda sadece çocuk sahibi olmak için evlenme fikrine küçük oranda bir katılım olması dışında öğrencilerin büyük çoğunluğunun (%86,5) katılmadığı tespit edilmiştir (Tablo 4.1.). Konuya ilişkin literatürde rastlanmış tek çalışma olan Aşçı ve ark.(2017)'nin çalışmasına göre sadece çocuk sahibi olmak için evlenme fikrini öğrenciler büyük oranda (%76,7) kabul etmemiştir (Aşçı vd., 2017). Bu iki bulgu bize öğrencilerin evliliğe çocuk yapmak gözüyle bakmadığını göstermektedir.

5.2. Öğrencilerin Çocuk Sahibi Olma İsteğini Etkileyen Faktörlere İlişkin Bulguların Tartışılması

Bu çalışmada öğrencilerin çocuk sahibi olmayı isteme nedenleri ortaya konmuştur. Bu nedenlere göre öğrencilerin çocuk sahibi olma isteğini etkileyen en önemli faktörleri gruplandırdığımızda şu alt başlıklar ortaya çıkmaktadır; psikolojik faktörler, aile-evlilik hayatı ve soyun devamı faktörü, bireysel ve sosyal hak, sosyo-ekonomik faktör, erkek çocuk faktörü, gelecek güvencesi faktörü.

Bu çalışmada öğrencilerin çocuk sahibi olma isteğini etkileyen faktörler arasında **ilk sırada psikolojik faktörlerin yer aldığı** saptanmıştır (Tablo 4.2.). Çalışma bulguları içerisinde psikolojik faktörlerin öğrencilerin çocuk sahibi olma isteğini etkileyen en önemli faktörler arasında yer alması beklenen bir sonuçtur. Çalışmada psikolojik faktörler kapsamında çocuk sahibi olmak insana pozitif duygular yaşatır, hayata neşe katar, insanı sorumluluk sahibi yapar, insanı hayata bağlar ifadeleri yer almaktadır (Tablo

4.2.). Geleneksel Türk toplumunun kültür yapısı incelendiğinde “çocuklu, şen şakrak, mutlu bir aile hayatı” insanların en çok ulaşmayı istediği yaşam tarzları arasındadır (Aydın, 2013). Evde küçük bir çocuğun varlığı onun gelişiminin her evresine şahitlik etmek kişiler için hayata neşe katan duygulardandır. Aynı zamanda bir çocuğu büyütmek, okutmak, gelişimini sağlamak onu en iyi şekilde yetiştirmenin verdiği sorumluluk duygusu bireylere bir amaç edinme, yaşama dair bir bağlılık sebebi oluşturabilmektedir (Aluş & Selçukkaya, 2015; Erkut vd., 2017). Literatürde çocuk sahibi olma isteği üzerine yapılmış çalışmalar anne-babalar ve ya yaş ortalaması yüksek kadın-erkek grupları ile yapılmış çalışmalar olup (Kağıtçıbaşı & Ataca, 2005; Duman, 2016; Göksu, 2018), üniversite öğrencileri ile yapılmış bir çalışmaya rastlanmamıştır. Kağıtçıbaşı & Ataca (2005) tarafından yürütülmüş olan üst, orta ve düşük sosyoekonomik tabakalardan gelen; sadece kadın katılımcıların dahil edildiği ve toplamda 1025 kişiden oluşan çalışmada ya da Duman (2016) tarafından Adana’da 183 kişilik genç anne-babaların oluşturduğu bir örnekleme yürütülmüş olan çalışmada bireylerin çocuk sahibi olma nedenlerinin başında psikolojik faktörlerin yer aldığı belirtilmiştir. Göksu(2018)’ nun çalışmasında farklı olarak ‘çocuk sahibi olmak insanın kendi yaşayamadıklarını çocuklarında yaşamasını sağlar’ ifadesine yer verilmiştir. Bu ifade araştırmada psikolojik faktörler arasında yüksek oranda katılım alan ve bireyleri hayata bağlayan önemli bir etken olarak yorumlanmıştır (Göksu, 2018). Çocuğun değeri üzerine ülke çapında araştırmalar yapmış olan Kağıtçıbaşı & Ataca (2005) ise geçen 30-40 yıllık süreç içerisinde gelişen ülke ekonomisi ve yükselen hayat standartlarının bireylerin çocuğa olan yaklaşımını değiştirdiğini ve çocuğa verilen psikolojik anlam ve değer giderek arttığını ifade etmektedir (Kağıtçıbaşı & Ataca, 2005; Kağıtçıbaşı & Ataca, 2015). Öğrencilerin çocuk sahibi olmaya yönelik psikolojik faktörlere önem göstermesi de bu doğrultuda benzerlik göstermektedir.

Çalışmamızda öğrencilerin çocuk sahibi olmayı isteme nedenleri arasında **psikolojik faktörlerden sonra en önemsedikleri noktanın aile hayatı ve soyun devamı olduğu** saptanmıştır (Tablo 4.2.). Bu faktörlere ilişkin çalışmada “çocuk sahibi olmak ev ve aile hayatının devamlılığını sağlar,

eşlerin yakınlığını artırır, soyun devamını sağlar” gibi ifadelerle öğrencilerin daha yüksek oranda katıldıkları görülmektedir. Çocuk sahibi olmak aile hayatını olumlu etkileyen, devamlılığını sağlama noktasında çiftlere destek olan bir durumdur. Bireylerde oluşturduğu pozitif etki, sorumluluk bilinci, anne-baba olma heyecanı aile hayatına renk katan ve sürekliliğini artıran bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunun yanı sıra anlaşamadıkları halde çocukları için evliliğini sürdürmeye çalışan ya da aradaki problemleri çözeceğine inanarak çocuk sahibi olan çiftler de sıklıkla karşımıza çıkmaktadır (Yıldırım, 2004; Kır & Bülbül, 2012). Kır & Bülbül (2012)’ün yaptığı çalışmaya göre Türkiye’de boşanmaları engelleyen önemli faktörlerden biri, ailedeki çocuk sayısıdır. Boşanma istatistiklerinin incelendiği bir çalışmada ise çocuklu ailelerdeki boşanma oranının, çocuksuz ailelere göre daha düşük olduğu saptanmıştır (Yıldırım, 2000). Kır ve Bülbül (2012), çocuklu ailelerde boşanma oranlarının daha az oluşunu bireylerin çocuk sayısı arttıkça kendi sorunlarıyla ilgilenecek vakit bulamamalarına bağlamaktadır. Çocuk sahibi olmanın bireyler için diğer önemi de soyun devamıdır. Soyu devam ettirmek hem aile hem de toplum ve devlet için önemli bir görev olarak değerlendirilmektedir. Soyun devamını sağlamak, kendinden sonra soyadını sürdürecektir bir “evlat” bırakabilmek insanoğlunun en temel arzularından biridir. Bu nedenle çocuk sahibi olmak özellikle de erkek çocuk sahibi olmak toplumda soyun devamını sağlamak açısından en önemli unsurlardan biridir. Literatürde yer alan çalışmalarda da bireyler için aile hayatı ve soyun devamının önemli bir değer olduğu belirtilmektedir (Kağıtçıbaşı & Ataca, 2005; Gazioğlu, 2006; Kağıtçıbaşı & Ataca, 2015; Duman, 2016; Göksu, 2018). Ülkemizde belirli aralıklarla tekrarlanan aile yapısı araştırması sonuçlarına göre çocuğun aile hayatına pozitif yönde katkısı, aile kurumunun devamlılığını sağlaması bireyler tarafından en çok katılım alan ifadeler olarak belirlenmiştir (Turgut, 2006; Turgut, 2011). Bu durum toplumumuzda aile kurumuna verilen değer bir yansıması olarak düşünülebilir. Farklı ülkelerde aile-soy ve çocuk ile ilgili çalışmaya rastlanmadığından karşılaştırma yapılamamıştır. Bu durum çalışmanın sınırlılıklarından biridir.

Bu çalışmada **erkek çocuk** ailenin soyadını ve soyun devamını sağlar, aileye statü kazandırır ifadelerine katılım oranları düşük bulunmuştur (Tablo 4.2.). Diğer bir deyişle öğrencilerin çocuk sahibi olma isteğini etkileyen faktörler arasında **erkek çocuk** isteği en son sıralarda yer almaktadır. Bu sonuçlar bize geleneksel görüşün aksine üniversite gençliğinin toplumsal cinsiyet eşitliğine bakış açısının olumlu olduğunu ortaya koymaktadır. Çalışma grubunun hem eğitilmiş hem de genç olmasının bu bakış açısında etkili olduğu düşünülmektedir. Ancak bu çalışma toplumun farklı katmanlarında yapıldığında cinsiyet rolüne ilişkin ifadelerle katılım oranının daha yüksek olacağı tahmin edilmektedir. Çünkü ataerkil ideolojiye göre kadının en önemli görevlerinden biri çocuk doğurmak ve soyun devamını sağlamaktır. Soyun devamını sağlayan ise erkek çocuktur (Karaoğlan & Duman, 2017). Kız çocuğu evlenip başka bir aileye giden ve o ailenin soyadını alan kişi iken erkek çocuk ailede kalıp soyun ve ailenin devamını sağlayan “evlat” olarak nitelendirilmektedir (Kağıtçıbaşı, 2013). Literatürde yer alan çalışmalar bu düşünceleri destekler niteliktedir (Karakaya vd.,2017; Seçgin ve Tural, 2011). Seçgin & Tural (2011) tarafından üniversite öğrencileri ile yapılmış çalışmada öğrencilerin erkek çocuğa ilişkin cinsiyetçi ifadeleri kabul etmedikleri ortaya konmuştur. Üniversite öğrencilerinin aksine yaş grubu daha yüksek ve eğitim seviyesi daha düşük bir grupta yapılan çalışmada ise bireyler erkek çocuğun soyun devamı için, eşlerinin şanı ve kendi aile içi konumları için çok değerli olduğunu belirtmiştir (Karakaya vd., 2017). Sonuç olarak elde edilen bulgular çalışmanın örneklem grubu için beklendiği bir tablo iken toplumun farklı gruplarında sonuçların değişkenlik göstereceği düşünülmektedir. Geleceğin birçok meslek grubunda yer alıp ülkemizi temsil edecek aynı zamanda anne-baba olmaya, yeni bireyler yetiştirmeye en yakın grup olan üniversite öğrencilerinin cinsiyet rolleri açısından eşitlikçi düşüncelere sahip olması olumlu bir sonuç olarak değerlendirilmiştir.

Bu çalışmada öğrencilerin **gelecek güvencesine ilişkin** verilmiş olan “çocuk sahibi olmak yaşlılıkta yalnız kalmayı önler, manevi destek olur, ev ve aile işlerine destek sağlar” ifadelerine orta düzeyde katılım sağladıkları görülmektedir (Tablo 4.2.). Bu durum öğrencilerin bireysel anlamda değil

geleneksel toplum yapısı gereği hissedilen “hayırlı evlat” olma hissi ve anne-babaya duyulan duygusallık sonucu verilmiş cevaplar olduğu düşünülmektedir. Bunun yanı sıra öğrencilerin “çocuk sahibi olmak ekonomik destek sağlar, anne-babaya bir gelecek güvencesidir” ifadelerine de orta düzeyde katılım sağladıkları tespit edilmiştir (Tablo 4.2.). Bu durum öğrencilerin henüz ekonomik destek bekleyecekleri bir ebeveyn konumunda olmamalarına ve aynı zamanda anne-babaları tarafından ekonomik bir gelir kaynağı olarak görülmek istememelerine, bir çıkar beklentisi içinde olmalarını kabul etmeyişlerine bağlanabilir. Öğrencilerin kendilerine anne-babaları tarafından duygusal bir anlam değil de parasal bir anlam yüklenmesini kabul etmek istememeleri beklenen bir durumdur. Literatürde çalışmamızın yaş grubunun aksine orta yaş ve yaşlı gruplarıyla yapılmış olan çalışmalarda çocuğa karşı hem duygusal hem ekonomik beklentinin çok daha yüksek seviyede olduğu belirtilmektedir (İçli, 2010; Kağıtçıbaşı, 2013; Softa vd., 2015). Bu çalışmalar incelendiğinde yaş ortalaması arttıkça çocuklardan beklenen yaşlılıkta maddi-manevi destek talebinin arttığı görülmektedir. Çalışmada yer alan öğrencilerin anne-baba olduklarında verecekleri yanıtların daha farklı olacağı tahmin edilmektedir. Çocuktan beklenen maddi-manevi destek beklentisinin temelinde toplumsal kültür yapısı yer almaktadır. Gelişmiş toplumlarda her çocuğa bir birey gözüyle bakılmaktadır. Ebeveynler çocuğa karşı kendi menfaatleri için beklentiye girmemektedir. Ülkemizde ise aksine her çocuk bir “evlattır” ve her çocuğu “evlat dediğin anne-babasına bakar, saygı duyar, ilgilenir” gibi vicdani duygularla büyütme söz konusudur. Küçüklüğünden beri bu toplumsal normlarla yetiştirilmiş bir çocuk toplumda anne-babasına saygılı “hayırlı bir evlat” olmak için bunların kendisine verilmiş temel bir görev olduğunu düşünmektedir. Ebeveynlerin maddi beklentisinin altında yatan bir diğer etken ise ekonomik durum, sigorta güvencesinin varlığı, yaşlılıkta kendine sağlanan imkanlar yani ülkenin refah seviyesi ve politikalarıdır. Yaşlılıkta bireylere yeterli imkanlar sağlandığı takdirde çocuklarından bekledikleri özellikle maddi destek oranında düşüş olacağı düşünülmektedir. Öğrenciler arasında (%30-40) gelecek güvencesi kapsamında verilen bu ifadelere kararsızlık belirten bir grup da mevcuttur.

Bu grubun ise aile ve toplumdaki etkilenmişliğin yanında eğitimle kendine kattığı fikirler arasında kaldıkları tahmin edilmektedir.

Çalışmamızın bir diğer önemli sonucu ise öğrenciler **ekonomik özgürlüğünü eline almadan, iş ve sosyal hayata adapte olmadan** çocuk sahibi olmak istememeleridir (Tablo 4.2.). Çocuk sahibi olmayı isteme nedenleri arasında verilen “düzenli işim olmazsa çocuk sahibi olmayı ertelerim, iş yaşantım ve ekonomik durumum uygun olmazsa çocuk sahibi olmayı ertelerim” gibi ifadeler öğrencilerin katılım sağladığı görülmektedir. Geçmiş yıllara bakıldığında iş hayatında daha pasif, çocuğunu doğurup evde oturan ve eşinin bakımını bekleyen bir kadın modeli görülmektedir. Zaman içerisinde modernleşen toplumun getirisi olarak kadın okullaşma ve istihdam oranlarında artışlar gözlenmektedir (Gelişli, 2016; Aydın, 2016; Uysal, Keskin & Sertkaya, 2016). Bu gelişmeler dikkate alındığında gençlerin kariyer planları ve gelecek hedeflerine odaklı planlar yapmaları ve bu yönde cevaplar vermeleri beklendiktir. Günümüzde bir üniversite öğrencisinin okul sonrası ilk hedefleri arasında iş bulup geçimini sağlamak ve hayatını düzene sokmak yer almaktadır. Ülkemizde iş bulmanın, standart şekilde bir geçim sağlamanın dahi zorlukları düşünüldüğünde öğrencilerin bu durumlardan etkilendiği düşünülebilir. Orta yaş ve ileri yaş gruplarında yer alan ‘her çocuk nasibiyle doğar’ ya da ‘dünyaya gelen büyür’ anlayışının üniversite öğrencilerinde olmadığı aksine gençlerin ekonomi ve sosyal yaşantı konusunda daha bilinçli ve temkinli hareket ettiği belirlenmiştir. Aynı zamanda çocuk sahibi olmak özellikle Avrupa ülkelerinde eğitim ve kariyer hedefleri için engel olarak görülmekte, ileri yaşlara ertelenebilmektedir (Kemkes-Grottenthaler, 2003; Söderberg, Christensson, Lundgren, Hildingsson, & Healthcare, 2015). Çalışmamızda öğrencilerin bu bakış açısının sebebi olarak bireylerin kariyer planlarının da etkili olduğu düşünülebilir. Bu konuda üniversite öğrencileri ile yapılmış çalışma olmadığı için kıyaslama yapılamamıştır. Fakat benzer çalışma Duman (2016) tarafından büyük çoğunluğu evli ve bir kısmının çocuk sahibi olduğu kadın-erkeklerden oluşan bir gruba yapılmış ve iş yaşantısı olumsuz etkileneceğinden dolayı çocuk istemediğini ifade eden kadınların oranının erkeklerden fazla olduğu saptanmıştır (Duman, 2016).

Çalışmada **aile büyüklerinin istek ve baskıları** öğrencilerin çocuk sahibi olma isteğini etkileyen faktörler arasında en alt sıralarda yer almıştır (Tablo 4.2.). Bu sonuca göre genç grubun henüz evlilik çağında olmadığı ve böyle bir durumla karşı karşıya geldiklerinde nasıl davranacaklarını bilmediği düşünülmektedir. Bu sonuç öğrencilerin henüz buldukları durum itibarıyla evlilik ve aile hayatının biraz daha dışında yer almalarından kaynaklanmış olabilir. Ancak geleneksel Türk toplumunun kültür yapısı incelendiğinde aile büyüklerinin bu konuda etkisinin olduğu görülmektedir (Dinç Kahraman, 2010). Literatürde bu konuya ilişkin üniversite öğrencileri ile yapılmış çalışmaya rastlanmamıştır. Farklı yaş grubunda kadınlara yönelik yapılmış çalışmalarda ise bu çalışmaya göre farklı bulgular elde edilmiştir (Şahin vd., 2002; Dinç Kahraman, 2010). Dinç Kahraman'ın 2010 yılında Kayseri'de 251 evli kadın ile yaptığı çalışmada kadınların dörtte biri kocası ve aile büyükleri istediği için çocuk yaptığını belirtmiştir (Dinç Kahraman, 2010). Şahin vd. (2002) tarafından Van ilinde kadınların aile planlaması yöntemlerini kullanmama nedenlerinin incelendiği çalışmada ise aile büyüklerinin çocuk istemesi ve cinsel ilişkide korunmaya izin vermemesinin en büyük etken olduğu tespit edilmiştir (Şahin vd., 2002). Kırsal alanlarda yaşayan ve özellikle geniş aile yapısı taşıyan ailelerde aile büyüklerinin isteklerine daha fazla önem verilmektedir. Geleneksel ve ataerkil yapıya göre birçok nedenle çocuk sahibi olmak önemli görülmekte ve gençler tarafından da büyüklerin bu isteklerine saygı duyması beklenmektedir. Çalışmamızda öğrencilerin eğitim durumlarının, evli ve yaşı büyük kişilere göre daha özgür olan düşünce yapılarının bir avantajı olarak çocuk sahibi olma konusunda aile büyüklerinin baskı ve isteklerini dikkate almadıkları saptanmıştır.

Yukarıdaki bilgiler ışığında öğrencilerin çocuk sahibi olma isteğini etkileyen faktörlerin başında psikolojik ve sosyal faktörler (soyun devamı, evliliğin devamı, aile kurumunun devamlılığı vs.) gelirken, en az etkili olanlar erkek çocuk faktörüne ilişkin nedenler ve çocuktan ekonomik destek bekleme düşüncesidir. İfadelere verilen yanıtların sosyo-demografik özelliklere göre oluşan farklılıkları bir sonraki başlıkta incelenecektir.

5.3. Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özellikleri İle Çocuk Sahibi Olma İsteğini Etkileyen Faktörler Arasındaki İlişkiye Ait Bulguların Tartışılması

5.3.1. Öğrencilerin cinsiyeti ile çocuk sahibi olma isteğini etkileyen faktörler arasındaki ilişkiye ait bulguların tartışılması

Çalışmada erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre çocuk sahibi olmayı toplumsal statü kazanma, aile hayatının ve soyun devamını sağlama açısından daha önemli buldukları saptanmıştır (Tablo 4.3.1.).

Toplumda aile reisi olarak kabul edilen erkekler yıllarca kendilerine empoze edilen soyu devam ettirmek, bir aile kurmak, evliliğin devamını sağlamak, ve toplumda erkek rolünü yerine getirip prestij kazanmak gibi temel hedeflerle yetiştirilmektedir. Dolayısıyla toplumun temelinde yer edinmiş bu konularda erkek öğrencilerin daha istekli bir tavırda olması beklenen bir durumdur. Literatürde bu konuya ilişkin üniversite öğrencileri ile yapılmış çalışmaya rastlanmamıştır. Ancak Duman (2016)'ın Adana'da yaş ortalaması daha yüksek 183 kişilik genç anne-baba grubu ile yaptığı çalışma sonuçlarına göre soyun ve ailenin devamı niteliğinde ifadeler kadınlardan daha yüksek oranda katılım sağlamıştır. (Duman, 2016).

5.3.2. Öğrencilerin aile tipi ile çocuk sahibi olma isteğini etkileyen faktörler arasındaki ilişkiye ait bulguların tartışılması

Geniş aile tipine sahip öğrencilerin çekirdek ve parçalanmış aileye sahip öğrencilere göre çocuk sahibi olmayı soyun devamı, dini inancın gereği ve aile işlerine destek sağlama açısından daha önemli gördükleri belirlenmiştir (Tablo 4.3.2.). Ülkemizde eskisi kadar yoğun olmamakla birlikte hala varlığını sürdürmekte olan geniş aile yapısının istatistiksel olarak oranı TÜİK (2018) verilerine göre %16 olarak belirlenmiştir (TÜİK, 2018). Geniş aile, geleneksel düşünce yapısının ve birtakım dini inançların çekirdek ve parçalanmış ailelere göre daha yaygın olduğu bir aile tipidir. Dolayısıyla soyun devam etmesi, dini inançlara sahip çıkılması ve aile içinde hiyerarşiye uygun şekilde herkesin

üzerine düşen iş ve görevi yerine getirmesi son derece önemlidir. Geniş ailelerde kalabalık nüfusa sahip olmak da bir gereklilik olarak görüldüğü için soyun devam etmesi açısından çocuk sahibi olmak ayrı bir önem taşımaktadır. Ayrıca geniş aileler geçimini büyük oranda tarımsal yollardan karşıladığı için büyük-küçük ayrımı yapılmaksızın tüm işler aile üyeleri arasında paylaştırılmaktadır. Çocuğa da bu anlamda fiziksel güç ihtiyacını karşılaması için temel bir ihtiyaç gözüyle bakılmaktadır (Taylan, 2009). Bunun yanında ülkelerin geleneksel ve daha çok dine dayalı bir yönetim anlayışına hakim olmaları bireyleri çocuk sahibi olmaya teşvik edici bir etken olabileceği düşünülmektedir. Literatürde geniş aile-çocuk ilişkisinin öğrenciler bazında incelendiği bir çalışmaya rastlanmamıştır. Fakat geniş ailenin hakim olduğu Van ilinde evli kadın grubuyla yapılmış olan çalışmaya göre kadınlar, toprak ve çocuk sahibi olmanın aşiretler arası nüfuz sahibi olmada önemli bir kriter olduğunu; tarımda iş gücüne ihtiyaçtan dolayı da çok sayıda çocuk doğurduklarını ifade etmektedir (Gücük vd., 2010). Benzer şekilde geniş aile yapısıyla ön planda olan Suriyeli kadınlarla yapılmış olan nitel bir çalışma sonucunda kadınların çocuk doğurma nedenleri olarak dinin gereğidir, erkeğin şanındandır, toprağın işlenmesi için gereklidir cevaplarını verdiği belirlenmiştir (Karakaya vd., 2017). Çalışmamızda öğrencilerin bu ifadelere yüksek oranda katılım sağlamış olması yetiştikleri aile ortamında gördükleri işleyiş ve düzenden etkilenmelerine bağlanabilir.

5.3.3. Öğrencilerin en uzun yaşadığı yer ile çocuk sahibi olma isteğini etkileyen faktörler arasındaki ilişkiye ait bulguların tartışılması

En uzun süre yaşadığı yer köy olan öğrencilerin çocuk sahibi olmayı isteme nedenlerinden bazılarında il ve ilçede yaşamış öğrencilere göre daha yüksek oranda katılım sağladığı saptanmıştır (Tablo 4.3.3.). Bu öğrencilerin “çocuk sahibi olmak evliliğin devamını sağlar, dini inancın gereğidir, aile işlerinde destek sağlar, bireylere gelecek güvencesi sağlar, erkek çocuk soyun devamını sağlar” ifadelerini daha çok katılım sağladıkları tespit edilmiştir. Köyler çocuğa ekonomik anlamda daha çok anlam yüklenen yerleşim yeridir (Kağıtçıbaşı, 1981). Toplumsal cinsiyet

kapsamında çocuğa verilen roller değişiklik göstermektedir. Erkek çocuğundan babanın işlerini devralması, tarlayı işlemesi ve aileye bakması beklenirken kız çocuğundan da ev işlerini yapması, anneye destek olması beklenmektedir. Bu nedenle çocuk sahibi olmak kırsal bölgede yaşayan bireyler için daha önemlidir (Kağıtçıbaşı, 1981; Akın & Mıhçıokur, 2005; Taylan, 2009; Kağıtçıbaşı, 2013). Aynı zamanda hem hukuken hem de ataerkil düşünce yapısına göre baba soyuna dayalı, erkeğin soyadının aktarıldığı bir sistem hakimdir. Bu nedenle de soyun devam etmesi erkek çocuğuna bağlı görülmekte ve erkek çocuğuna daha fazla değer verilmektedir (Taylan, 2009; Karakaya vd., 2017). Öğrencilerin çocuk sevme durumlarının ölçüldüğü bir çalışmada en uzun süre yaşadığı yer köy olan öğrencilerin ilçe ve ilde yaşamış öğrencilere göre çocuk sevme puanlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Aşçı vd., 2017). Koçyiğit (2012)'in infertil kadınlarla yaptığı çalışmada ise köyde doğan bireylerin çocuk sahibi olma konusunda daha istekli oldukları ve infertilite tedavisine kentte yaşayanlara kıyasla daha erken başvurdıkları bildirilmiştir (Koçyiğit, 2012). Yapılmış çalışmalara bakıldığında elde edilen çalışma bulgularıyla benzerlik gösterdiği görülmektedir (Koçyiğit, 2012; Aşçı vd., 2017; Karakaya vd., 2017). Bireylerin kişiliklerini oluşturan en önemli yapılar aile ve içinde yaşadığı toplumdur. Çalışmamızda uzun süre köyde yaşamış öğrencilerin ilçe ve ilde yaşamış öğrencilere göre daha geleneksel bir düşünce yapısına sahip olduğu düşünülmektedir.

5.4. Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Çocuk Sahibi Olmaya Yönelik Düşüncelerine İlişkin Bulgular

5.4.1. Öğrencilerin cinsiyeti ile ideal çocuk sayısı arasındaki ilişkiye ait bulguların tartışılması

Çalışmada cinsiyet faktörünün öğrencilerin sahip olmak istediği ideal çocuk sayısı üzerine anlamlı bir etkisi olmadığı saptanmıştır (Tablo 4.4.1.). Her iki cinsiyette sahip olunması gereken ideal çocuk sayısını büyük çoğunlukla 2 olarak belirtmiştir. Literatürdeki bazı bulgular çalışmamızı desteklerken (Nouri vd., 2014) bazıları farklılık göstermektedir (Virtala vd.,

2011; Ekelin vd., 2012; Vassard vd., 2016; Özerdoğan & Yılmaz, 2018). Özerdoğan ve Yılmaz (2018) tarafından yürütülen çalışmada kadın öğrencilerin sahip olmak istediği çocuk sayısının erkek öğrencilerden daha az sayıda olduğu saptanmıştır. Bunun sebebi olarak Türk toplumunda kadına verilen çocuk bakımıyla ilgili sorumlulukların kadın öğrencilerin kariyer ve iş yaşamlarını olumsuz etkileyebileceği endişesi olduğu belirtilmiştir (Özerdoğan & Yılmaz, 2018).

5.4.2. Öğrencilerin cinsiyeti ile ilk çocuk için ideal yaş aralığı arasındaki ilişkiye ait bulguların tartışılması

Bu çalışmada öğrencilerin ilk kez çocuk sahibi olmak için belirlediği ortalama yaş 24-29 yaş aralığında saptanmıştır (Tablo 4.1.). Fakat bu ifade cinsiyete indirildiğinde yaş ortalamasında değişiklikler olduğu görülmektedir. İlk kez çocuk sahibi olmak için erkeklerin kadınlara oranla daha ileri yaş aralığını tercih ettikleri tespit edilmiştir (Tablo 4.4.2.). Kadınların üreme özellikleri ve toplumsal yapı gereği erkeklerden yaşça daha erken evlenmeleri gerektiği inancı göz önüne alındığında böyle bir sonucun çıkmış olması beklendik bir durum olarak değerlendirilmektedir. Erkekler açısından bakıldığında ise yine toplumsal cinsiyet rolleri kapsamında erkeğe verilen temel sorumluluklardan biri de evin geçimini sağlamak ekonomik olarak rahat bir yaşam sağlamaktır. Verilen bu sorumluluklar erkek öğrencilerin hayatını ve işini düzene soktuktan sonra daha ileri yaşlarda çocuk sahibi olmak istemelerini açıklayabilir. Literatürde yer alan bulgular çalışmamızın bulgularını destekler niteliktedir (Lampic vd., 2005; Ekelin vd., 2012; Mogilevkina vd., 2016; Vassard vd., 2016; Özerdoğan & Yılmaz, 2018).

5.4.3. Öğrencilerin aile tipi ile ideal çocuk sayısı arasındaki ilişkiye ait bulguların tartışılması

Çalışmada **geniş aile tipine sahip öğrencilerin çekirdek ve parçalanmış aile tipine sahip öğrencilere göre** daha fazla sayıda çocuk sahibi olmak istediği saptanmıştır (Tablo 4.4.3.). Geniş aileler geleneksel toplum yapısının daha fazla hakim olduğu bir aile tipidir. Bu nedenle geniş

ailede yetişmiş öğrencilerin toplumsal normlara daha bağlı şekilde, kalabalık aile yapısını bizzat yaşayarak görmeleri onlarda olması gereken çocuk sayısı algısını etkilemiş olduğu düşünülmektedir.

5.4.4. Öğrencilerin en uzun yaşadıkları yerleşim yeri ile ideal çocuk sayısı arasındaki ilişkiye ait bulguların tartışılması

Çalışmada **en uzun süre köyde yaşamış olan öğrencilerin ilçe ve il merkezinde yaşayan öğrencilere göre** daha çok sayıda çocuk sahibi olmak istediği saptanmıştır (Tablo 4.4.4.). Köy yaşamı iş gücüne daha fazla ihtiyaç duyulan, çok çocuklu kalabalık aile yapısının daha hakim olduğu yerleşim yerleridir. Elde edilen bulgu öğrencilerin yetiştiği ya da uzun süre yaşadığı ortamın kültüründen etkilenmesine bağlanabilir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma kapsamında 348 kadın ve 364 erkek incelenmiştir. Büyük çoğunluğunun 25 yaş ve altı olduğu belirlenmiştir.

Öğrencilerin yarısından fazlasının çekirdek aileye sahip olduğu belirlenmiştir.

Öğrencilerin yarısından fazlası yaşamında en uzun süre yaşadığı yerin il merkezi olduğunu ifade etmiştir.

Öğrencilerin en fazla oranda anne eğitim durumlarının ilköğretim ve altı, baba eğitim durumlarının ise lise ve üzeri olduğu tespit edilmiştir.

Öğrencilerin büyük çoğunluğunun 2 kardeşe sahip olduğu, ideal çocuk sayısı olarak 2 çocuk tercih ettiği ve ilk çocuk için ideal yaş aralığı olarak 24-29 yaş arasını seçtiği saptanmıştır.

Öğrencilerin yarısından fazlası gelecekte çocuk sahibi olmak istediğini ifade etmiştir.

Öğrencilerin sadece çocuk sahibi olmak için evlenme fikrine katılım oranının grubun 1/5'inden az olduğu tespit edilmiştir.

Çalışmada çocuk sahibi olmanın bireysel ve yasal hak olduğu ve kişinin tercihi bırakılması gerektiğini ifade eden maddeler en yüksek oranda katılım alan ifadeler olarak belirlenmiştir.

Öğrencilerin çocuk sahibi olma isteğini etkileyen en önemli iki faktörün psikolojik, aile-evilik hayatı ve soyun devamına ilişkin faktörler olduğu saptanmıştır.

Ekonomik özgürlüğünü kazanmadan çocuk sahibi olmak istemediğini belirten öğrencilerin oranı grubun yaklaşık 3/4'ünü oluşturmuştur.

Öğrencilerin erkek çocuğa ilişkin verilen ifadelerle büyük oranda katılmadığı daha eşitlikçi bir tavır içinde oldukları belirlenmiştir.

Geniş aile tipine sahip olma ve uzun süre kırsal alanda yaşamış olmanın çocuk sahibi olma isteğini etkileyen faktörler üzerine önemli bir etkisi olduğu belirlenmiştir. Bu öğrencilerin çocuk sahibi olmaya ilişkin verilen soyun

devamı, aile işlerine destek, gelecek garantisi, dini inançlar, erkek çocuğun ayrıcalığı gibi ifadeleri diğer öğrencilere göre daha fazla önemli gördükleri belirlenmiştir.

Öğrencilerin anne ve baba eğitim durumlarının çocuk sahibi olma isteği üzerine büyük oranda anlamlı bir etkisi olmadığı belirlenmiştir ($p>0,05$).

Cinsiyetin öğrenciler için ideal çocuk sayısı üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı ($p>0,05$); kadın ve erkeklerin ortalama 2 çocuk sahibi olmak istediği saptanmıştır.

Cinsiyetin ilk çocuk için ideal yaş aralığı tercihi üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$).

Öğrencilerin sahip olduğu aile tipi ve en uzun süre yaşadıkları yerin tercih ettikleri ideal çocuk sayısı üzerinde önemli bir etkisi olduğu saptanmıştır ($p<0,05$). Geniş aile tipine sahip ve uzun süre köy yaşamı sürmüş öğrencilerin diğerlerine göre daha fazla sayıda çocuk sahibi olmak istediği tespit edilmiştir.

Öneriler;

1. Araştırmanın yapıldığı üniversitede öğrencilerin üniversite eğitimlerinde: cinsiyet eşitliğine; sosyal ve ekonomik yeterliliğinin daha sağlıklı bir ebeveyn olmadaki önemine ve çocuk sahibi olmada bireysel kararların toplumun ve ailenin beklentisinden daha önemli olduğuna ilişkin bilgileri içeren derslerin yer alması,
2. Bu konuda farklı grupları da kapsayacak geniş çapta ve farklı yöntemlerle özellikle de nitel çalışmaların yapılması önerilmektedir.

7. KAYNAKLAR DİZİNİ

- Akça, H., & Ela, M. (2012). Türkiye’de Eğitim, Doğurganlık Ve İşsizlik İlişkisinin Analizi. *Maliye Dergisi*, 163, 223-242.
- Akın, A., Mihçioğur, S. (2003). Kadının Statüsü Ve Anne Ölümleri (Ed: Akın A.) Toplumsal Cinsiyet, Sağlık Ve Kadın. Hüksam. Hacettepe Üniversitesi Yayınları, Ankara. 127-139.
- Akın, A. (2010). Kadın Sağlığında Eşitsizlikler Ve Toplumsal Cinsiyet. In *13th National Public Health Conference* (Pp. 73-82).
- Aluş, Y. (2015). Kültürel Ve Toplumsal Gerçekliğimiz Açısından Aile Anlayışlarının Ve Türk Ailesinin Değerlendirmesi. *Pesa Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1(1), 15-24.
- Aluş, Y., & Selçukkaya, S. (2015). Türk Ailesinde Mutluluk Algısı Ve Değerleri. *Sosyal Ve Kültürel Araştırmalar Dergisi (Skad)*, 1(2), 151-175.
- Araoye, M. O. (2003). Epidemiology Of Infertility: Social Problems Of The Infertile Couples. *West African Journal Of Medicine*, 22(2), 190-196.
- Assembly, U. G. (1989). Convention On The Rights Of The Child. *United Nations, Treaty Series*, 1577(3).
https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?Src=Ind&Mtdsg_No=Iv11&Chapter=4&Lang=En
- Aşçı, Ö., Gökdemir, F., & Altuntaş, G. (2017). Hemşirelik Öğrencilerinin Çocuk Sahibi Olmaya Yönelik Görüşleri Ve Çocuk Sevme Durumları. *Uluslararası Hakemli Hemşirelik Araştırmaları Dergisi*, (10), 18-35. Doi:10.17371/Uhd2017.2.02
- Aydın, M. E.(Ed.). (2013). *Sistemik Aile Sosyolojisi*. Konya: Çizgi Kitabevi.
- Aydın, S. (2016). Türkiye’de Kadın İstihdamı ve Kadına Dair Sosyal Güvenlik Uygulamaları. Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 7(1), 243-258.
- Behjati-Ardakani, Z., Navabakhsh, M., & Hosseini, S. H. (2017). Sociological Study On The Transformation Of Fertility And Childbearing Concept In Iran. *Journal Of Reproduction & Infertility*, 18(1), 153–161.
- Bingöl, O. (2014). Toplumsal Cinsiyet Olgusu Ve Türkiye’de Kadınlık. *Kmü Sosyal Ve EkonomiK Araştırmalar Dergisi*, 16 (Özel Sayı 1), 108-114.

KAYNAKLAR DİZİNİ (Devam Ediyor)

- Callister, L. C. (2005). The Pain And The Promise Of Unfilled Dreams: Infertile Couples. D.R.Crane, E.S.Marshall (Ed.), *Handbook Of Families And Health: Interdisciplinary Perspective* İçinde (96-112. Ss). Ca: Sage Publications.
- Chan, C. H. Y., Chan, T. H. Y., Peterson, B. D., Lampic, C., & Tam, M. Y. J. (2014). Intentions And Attitudes Towards Parenthood And Fertility Awareness Among Chinese University Students In Hong Kong: A Comparison With Western Samples. *Human Reproduction*, 30(2), 364-372.
- Demirci, H. (2001). İnfertilitenin Çiftler Üzerindeki Psikososyal Ve Psikoseksüel Etkileri. Nezihe Kızılkaya Beji (Ed). İnfertilite Sorunu, Yardımcı Üreme Teknikleri Ve Hemşirelik Yaklaşımı. F.N Hemşirelik Yüksekokulu Yayını, Emek Matbaacılık, İstanbul, 103-117.
- Dinç Kahraman, S. (2010). Kadınların Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğine Yönelik Görüşlerinin Belirlenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi* , 3 (1), 30-35.
- Duman, M. (2016). Çocuğun Değeri: Adana Araştırması, Yüksek Lisans Tezi, Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Dündar, Ö. Z., Durugönül, E., & Arıkan, A. (2011). "Anne" Ve "Baba" Sözcüklerine Yüklenilen Anlamaların Bir İncelemesi. *Contemporary Online Language Education Journal*, 1(2), 25-34.
- Ekelin, M., Åkesson, C., Ångerud, M., & Kvist, L. J. (2012). Swedish High School Students' Knowledge And Attitudes Regarding Fertility And Family Building. *Reproductive Health*, 9(1), 6.
- Elmacı, N. (1999). Aile Planlamasını Engelleyen Toplumsal Ve Kültürel Faktörler: Diyarbakır Gecekondu Örnekleri. *Kadın Araştırmaları Dergisi*, (5), 55-62.
- Erbil, N., & Pasinlioğlu, T.(2004). Kadının Ailede Karar Vermeye Etkisi. *Anadolu Hemşirelik Ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 7(2), 1-11.
- Erkal, M. E. (2006). *Sosyoloji (Toplumbilimi)*.(13. Basım). İstanbul: Der Yayınları.
- Erkut, Z., Balcı, S., & Yıldız, S. (2017). Tarihsel Süreç İçinde Çocuk. *Çocuk Ve Medeniyet Dergisi*, 2(3),17-28.

KAYNAKLAR DİZİNİ (Devam Ediyor)

- Gazioğlu, İ. A. (2006). Genç Yetişkinlerin Evlilik Ve Aile Hayatına İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, (23), 107-123.
- Gelişli, Y. (2014). Türkiye'de Kadın Eğitiminin Bugünkü Durumu. *Akademik Bakış Uluslar arası Sosyal Bilimler Dergisi*. (40), 1-20.
- Gibson, M. A., & Mace, R. (2007). Polygyny, Reproductive Success And Child Health In Rural Ethiopia: Why Marry A Married Man?. *Journal Of Biosocial Science*, 39(2), 287-300. Doi:10.1017/S0021932006001441
- Güler, D. (1991). Eğitim İletişimi Kurumu Olarak Çocuk Televizyonu Ve Uygulamaları İle Bir Model Önerisi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Günay, G., & Bener, Ö. (2011). Kadınların Toplumsal Cinsiyet Rollerini Çerçevesinde Aile İçi Yaşamı Algılama Biçimleri. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 15 (3), 157-171.
- Günay, G., & Bener, Ö. (2013). Gençlerin Evlilik Ve Aile Yaşamına İlişkin Tutumları. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(1), 1-16.
- Göksu, H. (2018). Bir Anadolu Kentinde Çocuğun Değerini Ölçmek (Konya Hüyük Örneği), Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Gücük, S., Arıca, S. G., Akan, Z., Arıca, V., & Alkan, S. (2010). Van İlindeki Çok Eşlilik Oranları Ve Etkileyen Faktörler: Kesitsel Çalışma. *Kartal Eğitim Ve Araştırma Hastanesi Tıp Dergisi*, 21(3), 127-133.
- Hoffman, L. W., & Hoffman, M. L. (1973). The Value Of Children To Parents. In J. T. Fawcett (Ed.), *Psychological Perspectives On Education* (Pp. 19-76). New York, Ny: Basic Books.
- Inglehart, R., C. Haerpfer, A. Moreno, C. Welzel, K. Kizilova, J. Diezmedrano, M. Lagos, P. Norris, E. Ponarin & B. Puranen Et Al. (Der.), (2014) World Values Survey: Round Six - Country-Pooled Datafile 2010-2014. Madrid: Jd Systems Institute.
[Http://www.worldvaluessurvey.org/Wvsdocumentation Wv](http://www.worldvaluessurvey.org/WvsdocumentationWv)
- İçli, G. (2010). Yaşlılar Ve Yaşlılığın Değerlendirilmesi: Denizli İli Üzerine Niteliksel Bir Araştırma. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi*, 3(1-2), 1-13.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1981). *Çocuğun Değeri: Türkiye'de Değerler Ve Doğurganlık*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi, İdari Bilimler Fakültesi.

KAYNAKLAR DİZİNİ (Devam Ediyor)

- Kağıtçıbaşı, Ç., (1982a). The Changing Value Of Children In Turkey, East-West Center, Vol: 60-E, Honolulu.
- Kağıtçıbaşı, Ç., (1982b). “Old-Age Security Value Of Children: Cross-National Socioeconomic Evidence”, *Journal Of Cross-Cultural Psychology*, Vol:13, Pp. 29-42.
- Kağıtçıbaşı, Ç., & Ataca, B. (2005). Value Of Children And Family Change: A Three-Decade Portrait From Turkey. *Applied Psychology*, 54(3), 317-337.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2013). *Benlik, Aile Ve İnsan Gelişimi: Kültürel Psikoloji*. İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.
- Kağıtçıbaşı, Ç., & Ataca, B. (2015). Value Of Children, Family Change, And Implications For The Care Of The Elderly. *Cross-Cultural Research*, 49(4), 374-392.
- Karaca, A., & Ünsal, G. (2012). İnfertilitenin Kadın Ruh Sağlığı Üzerine Etkileri Ve Psikiyatri Hemşiresinin Rolü. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi - Journal Of Psychiatric Nursing*,3(2), 80-85. Doi: 10.5505/Phd.2012.02486
- Karakaya, E., Coşkun, A. M., Özerdoğan, N., & Yakıt, E. (2017). Suriyeli Mülteci Kadınların Doğurganlık Özellikleri Ve Etkileyen Faktörler: Kalitatif Bir Çalışma. *Journal Of International Social Research*, 10(48), 417-428.
- Karaoğlan, S., & Duman, M. Z. (2017). Dini İnanç Ve Tutumların Doğurganlık Üzerindeki Etkileri (Van İli Örneği). *Journal Of International Social Research*, 10(50), 391-404.
- Kaya, M. (2004). Güneydoğu Anadolu Bölgesinde Çokeşlilik Olgusu (Şanlıurfa Örneği). Yüksek Lisans Tezi, Harran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Şanlıurfa.
- Kemkes-Grottenthaler, A. (2003). Postponing Or Rejecting Parenthood? Results Of A Survey Among Female Academic Professionals. *Journal Of Biosocial Science*, 35(2), 213-226.
- Kılıç, M., Ejder Apay, S., Kızılkaya Beji, N. (2011). İnfertilite Ve Kültür. *Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*, 19(2), 109-115.
- Kır, İ., Bülbül, Ö. (2012). İslâhiye İlçesinde Boşanma Olgusu Üzerine Sosyolojik Bir İnceleme. *Ksü Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(2), 99-122.

KAYNAKLAR DİZİNİ (Devam Ediyor)

- Kocatepe, B., & Bilgi, S. (2018). Toplumsal Bir İnşa Olarak Babalık: Annelerin Yaşam Öykülerinde Baba İmgesi. *Fe Dergi*, 10(2), 43-59.
- Koçyiğit, O. T. (2012). İnfertilite Ve Sosyo-Kültürel Etkileri. *İnsanbilim Dergisi*, 1(1), 27-37.
- Lampic, C., Svanberg, A. S., Karlström, P., & Tydén, T. (2005). Fertility Awareness, Intentions Concerning Childbearing, And Attitudes Towards Parenthood Among Female And Male Academics. *Human Reproduction*, 21(2), 558-564.
- Lee, S. H., & Kuo, B. J. (2000). Chinese Traditional Childbearing Attitudes And Infertile Couples In Taiwan. *Journal of Nursing Scholarship*, 32(1), 54.
- Leke, R. J., Oduma, J. A., Bassol-Mayagoitia, S., Bacha, A. M., & Grigor, K. M. (1993). Regional And Geographical Variations In Infertility: Effects Of Environmental, Cultural, And Socioeconomic Factors. *Environmental Health Perspectives*, 101(Suppl 2), 73-80.
- Maher, J., & Saugeres, L. (2007). To Be or Not To Be A Mother? Women Negotiating Cultural Representations of Mothering. *Journal of Sociology*, 43(1), 5-21.
- Mogilevkina, I., Stern, J., Melnik, D., Getsko, E., & Tydén, T. (2016). Ukrainian Medical Students' Attitudes To Parenthood And Knowledge of Fertility. *The European Journal Of Contraception & Reproductive Health Care*, 21(2), 189-194.
- Nouri, K., Huber, D., Walch, K., Promberger, R., Buerkle, B., Ott, J., & Tempfer, C. B. (2014). Fertility Awareness Among Medical And Non-Medical Students: A Case-Control Study. *Reproductive Biology And Endocrinology*, 12(1), 94.
- Ökten, Ş. (2009). Toplumsal Cinsiyet Ve İktidar: Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin Toplumsal Cinsiyet Düzeni. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2 (8), 302-312.
- Özbay, F. (1992). Kadının Statüsü Ve Doğurganlık. Necla Arat (Yayına Hazırlayan). Türkiye'de Kadın Olgusu. İstanbul: Say Yayınları. 147-165.
- Özcan, Ö. (2017). Orta Çağ'dan Erken Modern Döneme Çocukluğun Tarihsel Gelişimi. *Çocuk Ve Medeniyet Dergisi*, 2(4),91-126.

KAYNAKLAR DİZİNİ (Devam Ediyor)

- Özerdoğan, N., & Yılmaz, B. (2018). Turkish University Seniors' Knowledge Of and Opinions on Fertility And Expectations Of Having Children. *African Health Sciences*, 18(1), 172-179.
- Özgür, E. M. (2004). Türkiye'de Toplam Doğurganlık Hızının Mekansal Dağılışı. *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 2(2), 1-12.
- Özkan, M., Altındağ, A., Oto, R., & Sentunali, E. (2006). Mental Health Aspects Of Turkish Women From Polygamous Versus Monogamous Families. *International Journal Of Social Psychiatry*, 52(3), 214-220.
- Özkul, M., Kalaycı, I., & Aslan, A. (2017). Yaşlılık Ve Kadın Sorunlarını Toplumsal Sermaye Perspektifinden Düşünmek. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 27(2), 366-386.
- Postman, N. (1995). *Çocukluğun Yok Oluşu*. (Çev.K. İnal). Ankara: İmge Kitabevi.
- Peterson, B. D., Pirritano, M., Tucker, L., & Lampic, C. (2012). Fertility Awareness And Parenting Attitudes Among American Male And Female Undergraduate University Students. *Human Reproduction*, 27(5), 1375-1382.
- Rokeach, M. (1973). *The Nature Of Human Values*. New York: Free Press.
- Softa, H. K., Karaahmetoğlu, G. U., Erdoğan, O., & Yavuz, S. (2015). Yaşlılarda Yaşam Doyumunu Etkileyen Bazı Faktörlerin İncelenmesi. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi*, 8(1), 12-21.
- Seçgin, F., & Tural, A. (2011). Sınıf Öğretmenliği Bölümü Öğretmen Adaylarının Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları. *Education Sciences*, 6(4), 2446-2458.
- Sezgin, H., & Hocoğlu, Ç. (2014). Infertilitenin Psikiyatrik Yönü. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 6(2), 165-185. Doi:10.5455/Cap.20131001091415
- Söderberg, M., Christensson, K., Lundgren, I., & Hildingsson, I. (2015). Women's Attitudes Towards Fertility and Childbearing—A Study Based on a National Sample of Swedish Women Validating The Attitudes To Fertility and Childbearing Scale (Afc). *Sexual & Reproductive Healthcare*, 6(2), 54-58.
- Şahin, H. G., Şahin, H. A., Zeteroğlu, Ş., & Kolusarı, A. (2002). Van İli Yöresinde Aile Planlaması Yöntemleri Kullanmama Nedenleri. *Journal of Clinical Obstetrics & Gynecology*, 12(3), 265-268.

KAYNAKLAR DİZİNİ (Devam Ediyor)

- Şen, S., & Sevil, Ü. (2016). İnfertil Kadınların Damgalanma Deneyimleri: Türkiye’de Nitel Bir Çalışma. *Uluslararası Hakemli Kadın Hastalıkları ve Anne Çocuk Sağlığı Dergisi*, (6), 63-82.
Doi:10.17367/Jacsd.2016619469
- Taylan, H. H. (2009). Türkiye’de Köy Ailesinde Aile İçi İlişkiler. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi (Sefad)*, (22), 117-138.
- T.C. Başbakanlık Aile Ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü. (2010). Türkiye’de Aile Değerleri Araştırması. Ankara.
- TDK. Çocuk Kavramının Tanımı. Erişim Adresi:
http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&kelime=%C3%87ocu
K. Erişim Tarihi: 25.03.2019
- Tezel-Şahin, F. & Cevher F. N. (10-15 Eylül, 2007). Türk Toplumunda Aile-Çocuk İlişkilerine Genel Bir Bakış. İcanas 38 (38. Uluslararası Asya Ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi). Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Ankara.
- TNSA. (2008). Türkiye Nüfus Ve Sağlık Araştırması Ana Rapor. Ankara, Türkiye Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü. Erişim Adresi: <http://www.hips.hacettepe.edu.tr/Tnsa2008-Anarapor.Pdf>
- TNSA. (2013). Türkiye Nüfus Ve Sağlık Araştırması Ana Rapor. Ankara, Türkiye Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü. Erişim Adresi:
http://www.hips.hacettepe.edu.tr/Tnsa2013/Rapor/Tnsa_2013_Ana_Rapor.Pdf
- Trommsdorff, G., Kim, U., & Nauck, B. E. (2005). Factors Influencing Value Of Children And Intergenerational Relations In Times Of Social Change: Analyses From Psychological And Socio-Cultural Perspectives Special Issue. *Applied Psychology: An International Review*, 54(3), 313-316.
- Trommsdorff, G., & Nauck, B. (Eds.). (2005). The Value Of Children In Cross-Cultural Perspective. Case Studies From Eight Societies. Lengerich, Germany: Pabst Science.
- Turgut, M. (Ed.). (2006). Türkiye Aile Yapısı Araştırması. Tc Aile Ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Araştırma Ve Sosyal Politika Serisi, Ankara.
- Turgut, M. (Ed.). (2011). Türkiye Aile Yapısı Araştırması. Tc Aile Ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Araştırma Ve Sosyal Politika Serisi, Ankara.

KAYNAKLAR DİZİNİ (Devam Ediyor)

- Turgut, M., & Feyzioğlu, S. (Ed.). (2014). Türkiye Aile Yapısı Araştırması: Tespitler, Öneriler. Tc Aile Ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Araştırma ve Sosyal Politika Serisi, Ankara.
- TÜİK (2012). Çocuk İşgücü Anketi Sonuçları. Erişim Tarihi:02.05.2018
[Http://Www.Tuik.Gov.Tr/Prehaberbultenleri.Do?İd=13659](http://www.tuik.gov.tr/Prehaberbultenleri.do?id=13659)
- TÜİK. (2017). Doğum İstatistikleri. Türkiye İstatistik Kurumu Haber Bülteni, 27588. Erişim Adresi:
[Http://Www.Tuik.Gov.Tr/Prehaberbultenleri.Do?İd=27588](http://www.tuik.gov.tr/Prehaberbultenleri.do?id=27588)
- TÜİK. (2018). İstatistiklerle Aile. Türkiye İstatistik Kurumu Haber Bülteni, 27597. Erişim Adresi: [Http://Www.Tuik.Gov.Tr/Pdfgetir.Do?İd=27597](http://www.tuik.gov.tr/Pdfgetir.do?id=27597)
- Türkiye Cumhuriyeti Anayasası. (2011). “Kanun No: 2709, Kabul Tarihi, 07/11/1982”. [Http://Www.Tbmm.Gov.Tr/Anayasa/ Anayasa_2011.Pdf](http://www.tbmm.gov.tr/Anayasa/Anayasa_2011.pdf)
- Uysal, D., Keskin, R., Sertkaya, Y. (2016). Türkiye’de Kadınların İşgücüne Katılımını Belirleyen Faktörler Üzerine Ekonometrik Bir Analiz. İktisadi Yenilik Dergisi, 3(2), 73-92.
- Vassard, D., Lallemand, C., Nyboe Andersen, A., Macklon, N., & Schmidt, L. (2016). A Population-Based Survey On Family Intentions And Fertility Awareness In Women And Men In The United Kingdom And Denmark. *Upsala Journal Of Medical Sciences*, 121(4), 244-251.
- Vefikuluçay, D., Zeyneloğlu, S., Eroğlu, K., Taşkın, L. (2007). Kafkas Üniversitesi Son Sınıf Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Bakış Açıları. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 14(2), 26-38.
- Virtala, A., Vilska, S., Huttunen, T., & Kunttu, K. (2011). Childbearing, The Desire To Have Children, And Awareness About The Impact Of Age On Female Fertility Among Finnish University Students. *The European Journal Of Contraception & Reproductive Health Care*, 16(2), 108-115.
- Vujčić, I., Radičević, T., Dubljanin, E., Maksimović, N., & Grujičić, S. (2017). Serbian Medical Students’ Fertility Awareness And Attitudes Towards Future Parenthood. *The European Journal Of Contraception & Reproductive Health Care*, 22(4), 291-297.
- Yao, H., Chan, C. H. Y., & Chan, C. L. W. (2018). Childbearing Importance: A Qualitative Study Of Women With Infertility In China. *Research In Nursing & Health*, 41(1), 69-77.

KAYNAKLAR DİZİNİ (Devam Ediyor)

Yapıcı, Ş. (2010). Türk Toplumunda Aile Ve Eğitim İlişkisi. *Turkish Studies Academic Journal*, 5(4). S. 1544-1570.

Yıldırım, N. (2004). Türkiye’de Boşanma Ve Sebepleri. *Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(28), 59-81.

8. EKLER DİZİNİ

EK-1: Karabük Üniversitesi Etik Kurul Kararı



T.C.
KARABÜK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu

Sayı : 77192459-050.99-E.8046
Konu : 12/5 Nolu Karar

03/12/2018

Sayın Doç. Dr. Elif GÜRİSOY
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Doğum ve
Kadın Hastalıkları Hemşireliği

Etik Kurulumuza sunmuş olduğunuz "**Üniversite Son Sınıf Öğrencilerinin Çocuk Sahibi Olma İsteğini Etkileyen Faktörler**" başlıklı çalışmanız incelenmiş olup etik olarak uygun olduğuna kurulumuz üyelerinin oy birliği ile karar verilmiştir.

Bilgilerinize arz ve rica ederim.

e-imzalıdır
Dr. Öğr.Üyesi Zafer LİMAN
Kurul Başkanı

BELGENİN ASLI
ELEKTRONİK İMZALIDIR
03.12.2018

İrfan SENCAR
Bilgisayar İşletmeni

30/11/2018 Bilgisayar İşletmeni

İrfan SENCAR

Evrakı Doğrulamak İçin : https://ebys.karabuk.edu.tr/enVision/Validate_Doc.aspx?V=BEND4KY1D

Adres: Karabük Üniversitesi Demir Çelik Kampüsü Merkez/Karabük
Telefon: (370) 418 7160 Faks: (370) 418 7161
e-Posta: giroletik@karabuk.edu.tr Elektronik Ağ: <http://tip.karabuk.edu.tr/giroletik>

Bilgi için: İrfan SENCAR
Unvanı: Bilgisayar İşletmeni



EK-2: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Kurum İzni



T.C.
ESKİŞEHİR OSMANGAZI ÜNİVERSİTESİ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı



Sayı : 99489383-302.08.01-E.134286
Konu : Bilimsel ve Eğitim Amaçlı

18/12/2018

DAĞITIM YERLERİNE

Üniversitemiz Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı öğrencisi Nurgül ŞİMAL'in yürütmekte olduğu "Üniversite Son Sınıf Öğrencilerinin Çocuk Sahibi Olmayı İsteme Nedenleri ve Etkileyen Faktörler" konulu tez çalışması ile ilgili anket ve uygulamasını Fakülteniz öğrencilerine yapması Rektörlüğümüzce uygun görülmüştür. Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Prof. Dr. Ahmet ÇABUK
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

Ek: 10 Sayfa

DAĞITIM:

Gereği:

Eğitim Fakültesi Dekanlığına
Fen Edebiyat Fakültesi Dekanlığına
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dekanlığına
İlahiyat Fakültesi Dekanlığına
Sağlık Bilimleri Fakültesi Dekanlığına
Sanat ve Tasarım Fakültesi Dekanlığına
Tıp Fakültesi Dekanlığına
Turizm Fakültesi Dekanlığına
Ziraat Fakültesi Dekanlığına
Mühendislik Mimarlık Fakültesi Dekanlığına
Dış Hekimliği Fakültesi Dekanlığına
Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne

Bu evrak 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu'na göre elektronik olarak imzalanmıştır. Evrak doğrulama adresi:
<https://ebysnetm.ogu.edu.tr/Home/Dogrulama/2b24dcec-f1cd-4f04-aa45-6c83e0af9d73>

| | | | |
|---------|---------------------------------------|-----------------|---|
| Adres | : Meselik Kampüsü PK:26480 Odunpazarı | Ayrıntılı Bilgi | : Murat ALTINAY - Bilgisayar İşletmeni |
| Telefon | : 02222393750-5107 | Faks | : (0222) 239 3767 |
| E-Posta | : maltinay@ogu.edu.tr | Elektronik Ağ | : http://oidb.ogu.edu.tr/ |
| | | KEP Adresi | : esk.osmangaziunirek@hs01.kep.tr |

EK-3: Veri Toplama Anket Formu

ÜNİVERSİTE SON SINIF ÖĞRENCİLERİNİN ÇOCUK SAHİBİ OLMA İSTEĞİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLERİ BELİRLEMeye YÖNELİK VERİ TOPLAMA ANKET FORMU

Bu araştırmada “Üniversite Son Sınıf Öğrencilerinin Çocuk Sahibi Olma İsteğini Etkileyen Faktörler” i belirlemek amaçlanmıştır. Bu araştırma Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Öğretim Üyesi Doç. Dr. Elif GÜR SOY danışmanlığında yürütülmektedir. Cevaplamanız için gereken süre yaklaşık 15 dakikadır. Soruların doğru ya da yanlış cevabı yoktur, doğru cevap sizin vereceğiniz cevaptır. Lütfen sizin için en uygun cevabın yanına “X” işareti koyunuz. Bu anket formunda yer alan tüm bilgiler kişiye/size özeldir ve tamamen gizli tutulacaktır. Çalışmamıza zaman ayırıp anketi yanıtladığınız ve boş bırakmadığınız için şimdiden teşekkür ederiz.

Nurgül ŞİMAL

Yüksek Lisans Öğrencisi

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

Sağlık Bilimleri Enstitüsü

nurgulsimal@gmail.com

A- Sosyo-Demografik Özellikler:

1. Yaşınız:.....

2. Cinsiyetiniz

() Kadın

() Erkek

3. Okumakta olduğunuz;

Fakülte/Yüksekokul:.....

Bölüm:.....

4. Aile tipiniz

() Çekirdek aile

- Geniş aile
- Parçalanmış aile

5. Şimdiye kadar en uzun yaşadığınız yerleşim yeri

- Köy
- İlçe
- İl merkezi
- Diğer.....

6. Annenizin eğitim durumu

- Okur yazar değil
- İlköğretim (İlkokul ve ortaokul)
- Lise
- Önlisans (2 yıllık)
- Lisans ve lisansüstü

7. Annenizin mesleği

- Ev hanımı
- Memur
- İşçi
- Emekli
- Serbest meslek

8. Babanızın eğitim durumu

- Okur yazar değil
- İlköğretim (İlkokul ve ortaokul)
- Lise
- Önlisans (2 yıllık)
- Lisans ve lisansüstü

9. Babanızın mesleği

- Memur
- İşçi
- Emekli
- Serbest meslek
- Diğer.....

10. Kardeş sayınız(Siz hariç):.....

11. Gelecekte çocuk sahibi olmak istiyorum.

() Evet

() Hayır

() Kararsızım

12. Size göre ideal çocuk sayısı kaç olmalıdır? Lütfen sayı ile belirtiniz.

.....

13. İlk kez çocuk sahibi olmak için ideal yaş aralığı kaç olmalıdır? Lütfen belirtiniz.

.....

14. Sadece çocuk yapmak için bile evlenmeyi düşünürüm.

() Evet

() Hayır

B-Çocuk Sahibi Olma İsteğini Etkileyen Faktörler:

Aşağıda çocuk sahibi olmayı isteme nedenleri verilmiştir. Lütfen ifadeleri okuyarak, kendinize uygun seçeneğin altına (X) işareti koyunuz.

| Soru sayısı | Çocuk Sahibi Olmayı İsteme Nedenleri | Katılmıyorum | Kararsızım | Katılıyorum |
|-------------|--|--------------|------------|-------------|
| 1. | Ne zaman ve ne kadar çocuk sahibi olacakları konusunda karar vermek bireylerin yasal hakkıdır. | | | |
| 2. | Çocuk sahibi olmak bireylere toplumsal statü kazandırır. | | | |
| 3. | Çocuk sahibi olmak evliliğin devamlılığını olumlu etkiler. | | | |
| 4. | Çocuk sahibi olmak anne-babaya ilerde ekonomik güç/destek sağlar. | | | |
| 5. | Çocuk sahibi olmak bireylere güzel/pozitif duygular yaşatır. | | | |
| 6. | Çocuk sahibi olmak soyu devam ettirmek için önemlidir. | | | |
| 7. | Düzenli bir işim olmadığı sürece çocuk sahibi olmak istemem. | | | |
| 8. | Çocuk sahibi olmak dinimizce önemlidir. | | | |
| 9. | Çocuk sahibi olmak hayata bağlılığı artırır. | | | |

| Soru sayısı | | Katılmıyorum | Kararsızım | Katılıyorum |
|-------------|---|--------------|------------|-------------|
| | Çocuk Sahibi Olmayı İsteme Nedenleri | | | |
| 10. | Çocuk sahibi olmak eşlerin birbirine yakınlığını artırır. | | | |
| 11. | Çocuk sahibi olmak bireylerin yeni dostlar edinme ve sosyal statü kazanmasında olumlu etki sağlar. | | | |
| 12. | Çocuk sahibi olmak boşanmayı önleyen faktörlerden biridir. | | | |
| 13. | Çocuğun varlığı eve ve aileye neşe katar. | | | |
| 14. | Çocuk sahibi olmak aile işlerinde (ev, bağ, bahçe ve diğer) destek için önemlidir. | | | |
| 15. | Çocuk sahibi olmak bireylerin sorumluluk duygusunu artırarak, onlara kendisi ve yaşamı tanıma olanağı sağlar. | | | |
| 16. | Çocuk sahibi olmak bireylere enerji kazandırır. | | | |
| 17. | Çocuk sahibi olmak bireylere gelecek güvencesi sağlar. | | | |
| 18. | Çocuk sahibi olmak bireylerin mesleki hayatını olumlu etkiler. | | | |
| 19. | Çocuk sahibi olmak bir kadınlık göstergesidir. | | | |
| 20. | Çocuk sahibi olmak kadına toplumsal statü kazandırır. | | | |
| 21. | Özellikle erkek çocuk sahibi olmak kadına/erkeğe aile ve toplumda prestij getirir. | | | |
| 22. | Kariyerim için çocuk sahibi olmayı ertelerim. | | | |
| 23. | Özellikle erkek çocuk sahibi olmak aile kurumunun devamı için önemlidir. | | | |
| 24. | Kadın istemiyorsa çocuk sahibi olmaya zorlanmamalıdır. | | | |
| 25. | Kadın istemiyorsa bile eşi istediği için çocuk doğurmalıdır. | | | |
| 26. | Çocuk sahibi olmayı istemede aile büyüklerinin baskısı önemli bir etkendir. | | | |
| 27. | Çocuk sahibi olmak yaşlılıkta yalnız kalmayı önler. | | | |
| 28. | Özellikle erkek çocuk sahibi olmak ailenin soyadının devamı için önemlidir. | | | |
| 29. | Çocuk sahibi olmayı istememde dini inancım önemli bir etkendir. | | | |
| 30. | Çocuk sahibi olmak devlet desteği (çocuk parası vb.) sağlar. | | | |
| 31. | Çocuk sahibi olmamı sosyo-ekonomik durumum etkiler. | | | |
| 32. | Çocuk sahibi olmak yaşlılıkta anne-baba bakımı için önemlidir. | | | |
| 33. | İş yaşantım müsaade etmezse çocuk sahibi olmayı ertelerim. | | | |

Sizlerin eklemek istediği başka faktörler var mı? Varsa lütfen ekleyiniz.

| Soru sayısı | | Katılıyorum | Katılmıyorum | Fikrim yok |
|--------------------|--|--------------------|---------------------|-------------------|
| 34. | | | | |
| 35. | | | | |
| 36. | | | | |
| 37. | | | | |

EK-4: Bilgilendirilmiş Gönüllü Onam Formu

BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ ONAM FORMU

“Üniversite Son Sınıf Öğrencilerinin Çocuk Sahibi Olma İsteğini Etkileyen Faktörler” isimli çalışma Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Doğum ve Kadın Sağlığı Hemşireliği yüksek lisans öğrencisi Nurgül ŞİMAL tarafından yürütülecektir.

Araştırmanın Amacı: Çalışmada üniversite son sınıf öğrencilerinin çocuk sahibi olma isteğini etkileyen faktörleri incelenmek aynı zamanda bu konudaki mevcut literatüre katkı vermek amaçlanmıştır.

Araştırmadaki Tedaviler, İzlenecek Yol, Uygulanacak Yöntemler ve Ücret Ödenmesi:

Gönüllünün Sorumlulukları: Çalışma süresince araştırmaya katılan öğrencilere herhangi bir tıbbi işlem uygulanmayacaktır. Bu araştırmada yer almanız nedeniyle size herhangi bir ücret ödeme yapılmayacaktır. Araştırma anket uygulama yoluyla devam edecektir. Araştırma sırasında sizi ilgilendirebilecek herhangi bir gelişme olduğunda, bu durum size derhal bildirilecektir.

Araştırmadan çekilme hakkı: Bu araştırmada yer almak tamamen sizin isteğinize bağlıdır. Araştırmada yer almayı reddedebilirsiniz ya da araştırmanın herhangi bir aşamasında ayrılabilirsiniz. Size ait tüm tıbbi ve kimlik bilgileriniz gizli tutulacak ve araştırma yayınlansa bile kimlik bilgileriniz verilmeyecektir.

“Yukarıda yer alan ve araştırmaya başlanmadan önce gönüllüye verilmesi gereken bilgileri okudum ve sözlü olarak dinledim. Aklıma gelen tüm soruları araştırmacıya sordum, yazılı ve sözlü olarak bana yapılan tüm açıklamaları ayrıntılarıyla anlamış bulunmaktayım. Çalışmaya katılmayı isteyip istemediğime karar vermem için bana yeterli zaman tanındı. Bu koşullar altında, bana ait bilgilerin kullanılması konusunda araştırma yürütücüsüne yetki veriyor ve söz konusu araştırmaya ilişkin bana yapılan katılım davetini hiçbir zorlama olmadan kendi rızamla kabul ediyorum.”

Araştırmacının

Adı-Soyadı: Nurgül ŞİMAL

Adresi: Osmangazi Üniversitesi

Sağlık Bilimleri Fakültesi

Tel: 0554 234 8957

İmza:

Gönüllünün

Adı-Soyadı:

Tarih ve İmza:

9. ÖZGEÇMİŞ

Bireysel Bilgiler

Adı-Soyadı : Nurgül ŞİMAL

Doğum tarihi ve yeri : 26.07.1994/Eskişehir

Uyruğu : T.C.

Medeni durumu : Bekar

İletişim adresleri : nurgulsimal@gmail.com

Eğitim Durumu

Lisans: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümü-2016

Yüksek Lisans- Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği – 2019

Yabancı Dil:

İngilizce/ YÖKDİL:77,5

Mesleki Deneyim :

Eskişehir Şehir Hastanesi- Hemşire/2018-Halen

Üye Olunan Bilimsel Kuruluşlar:

Yayınlar :

(Makale, Sözlü Bildiri, Poster Bildiri, Kitap, Kitap Bölümü vd.)

Bilimsel Etkinlikler

- Hemşirelikte Liderlik Sempozyumu, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, 16 Kasım 2018, Eskişehir.

